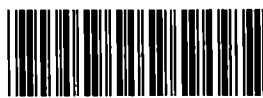

793

T32

TEATRU POLICLORIC
DIN JUDEȚELE
BACĂU ȘI NEAMȚ

* 1 0 4 0 0 9 *

— —

793.1.

132.

TEATRU FOLCLORIC
DIN JUDEȚELE
BACĂU ȘI NEAMȚ

Biblioteca Raională
V A S L U I
Regiunea Iași

NU SE ÎMPRUMUTĂ
ACASĂ

104.009. micat.

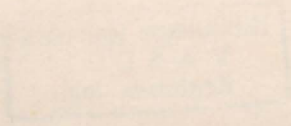
Culegere de texte îngrijită
și studiu de
V. ADĂSCĂLITEI

— 1968 —

1096
79 86

1970

TEATRUL FOLCLORIC
IN JUDEȚELE
BACĂU ȘI MEADIA

V
2008

16

afp1

**Despre varietatea
și caracteristicile principale
ale teatrului folcloric
propriu-zis
din județele Bacău și Neamț**

Din bogăția folclorului tradițional românesc, partea care a rămas încă insuficient și nesistematic cercetată este aceea a teatrului popular. Interesul pe care acest capitol al manifestărilor folclorice a început să-l stîrnească în ultima vreme este așadar justificat prin mai mulți factori : dezvăluirea ineditului, necesitatea cunoașterii, satisfacția înțelegerii tot mai adîncite a unor bogății nesecate care aduc mărturii în legătură cu epocile foarte vechi din istoria patriei.

Se poate aprecia că ceea ce a determinat și determină încă lipsa de insistență asupra acestei părți a creației populare este dificultatea cu care ea se lasă apropiată, cucerită. Nici o altă categorie a manifestărilor folclorice nu prezintă atît de evident și permanent, sincretismul — acea calitate de a se exprima simultan cu concursul mai multor forme de artă.

Siliți, prin forța împrejurărilor, să prezinte un material doar sub unul din aspectele multiple pe care teatrul popular le are în realitate, folcloriștii literari își dau seama că variantele din textele publicate nu reușesc să se facă suficient și integral cunoscute. Valoarea intrinsecă a textului literar poate să nu satisfacă adesea, și este neapărată nevoie ca cititorul să nu uite nici o clipă că îi este astfel prezentat doar un singur aspect din cele numeroase care fac împreună un spectacol.

Socotim însă că pînă la stăpînirea deplină a posibilităților care să asigure studiul integral, complex, al spectacolelor de teatru folcloric (poate, filmarea sonoră) trebuie să ne folosim de mijloacele clasice care asigură începuturile unei munci atît de necesare.

Prospecțiunile efectuate în diferitele zone mari ale folclorului național au întărit convingerea că în țara noastră sînt cîteva județe în care genul dramatic cunoaște o înflorire deosebită. ¹⁾ Printre ele se numără și județele Bacău și Neamț, care împreună cu altele alcătuiesc provincia istorică românească : Moldova.

Desigur, nu toate părțile acestei provincii prezintă un repertoriu folcloric dramatic unitar. Dar, în linii generale, se poate aprecia că particularitățile locale nu întrec trăsăturile comune care pot fi scoase din studierea atentă a materialului concret. Este și motivul pentru care observațiile din acest studiu, ținînd loc de prefață, au atît caracter general cît și particular, contribuind la definirea și cunoașterea teatrului popular general românesc, ca și la formele sale de manifestare din zona care face obiectul investigațiilor fructificate aici.

1. Această concluzie transpare și din studierea lucrării : *Istoria teatrului în România*, Vol. I. De la începuturi pînă la 1848. București, Editura Academiei R.S.R., 1965, pp. 126—133.

Cele câteva trăsături generale ale teatrului folcloric românesc ar putea fi prezentate mult mai pe larg, mai analitic. ²⁾ Socotim însă că în cazul de față este suficientă doar enumerarea lor explicită, în așa fel încît să fie create instrumentele necesare înțelegerii materialului studiat și prezentat aici.

Totdeauna, teatrul folcloric are însușirea de datină, adică este legat obligatoriu de anumite sărbători din an, cum ar fi Crăciunul și — mai ales — Anul Nou. În afara lor, la români, teatrul folcloric aproape că nu se manifestă, spectacolele rituale legate de practicarea agriculturii sau de momentele mai însemnate din viața omului (căsătoria, mai cu seamă), neajungînd la forma de teatru propriu-zis, iar practicarea jocurilor cu măști în altă perioadă decît aceea a Anului Nou (la priveghi, de pildă) fiind aproape necunoscută în zona pe care o alcătuiesc județele Bacău și Neamț. Din acest caracter principal al său — de colindă, de urare — decurg în bună măsură, celelalte caractere.

O însemnătate deosebită o are faptul că teatrul popular a fost asimilat aproape total cu practica folclorică numită colindat, adică a ajuns să fie jucat la fiecare familie care face parte dintr-o colectivitate dată, fiindcă el este acela care se duce la spectatori și nu invers — cum sîntem obișnuiți din formele de receptare a teatrului cult. Strînsa legătură cu colindatul dezvăluie originile cultice ale genului, arătîndu-i o vechime impresionantă. ³⁾ Totodată, repercusiunile acestui caracter asupra conținutului și formei teatrului folcloric, asupra însușirilor etice și estetice ale spectacolelor nu sînt de loc neglijabile.

Se joacă, cel mai adesea, în travesti, bărbații interpretînd și rolurile feminine — tocmai ca urmare a unor practici religioase autohtone străvechi —, numai în ultima vreme putînd fi aflate și excepții de la acest principiu. Scena și decorul lipsesc, dat fiind caracterul ambulant al trupei, necesitatea reluării imediate a spectacolului, într-alt loc. Elementele de recuzită sînt folosite doar într-o oarecare măsură, publicul fiind exersat în a înțelege convenția la care aderă contribuind cu toată puterea sa de imaginație. Necesitățile colective sînt cele care scuză și fac necesară prefacerea piesei, cel mai adesea în sensul prescurtării sale, atunci cînd exercitîndu-și funcția de colindă are de adus „felicitări“, într-o unitate de timp determinată, unor nuclee sociale numeroase. Actorii sînt pe deplin amatori și se îndeletnicesc cu aceasta numai o singură dată în an, de unde și consecințele lipsei de exercițiu care să tindă spre perfecționarea artei lor.

Adresîndu-se colectivităților largi, prin conținutul său, teatrul folcloric, a avut de răspuns frămîntărilor de idei și atitudinilor comune, atît mulțimii de spectatori cit și alcătuitoților săi. De aceea, realismul său a fost o însușire de totdeauna, mai pronunțat sau mai puțin pronunțat întrunită. În orice caz, despre jocurile dramatice cu măști — așa cum erau ele practicate în-

2. O încercare mai largă decît aici am făcut noi înșine cu prilejul „Primului festival de teatru folcloric din regiunea Bacău” (decembrie 1966), în comunicarea susținută la ședința publică destinată prezentării unor probleme de teatru popular. Comunicarea este publicată în materialele manifestării amintite, sub îngrijirea Casei regionale a creației populare Bacău.

3. Mențiunile vechi și foarte vechi privitoare la jocurile dramatice sînt numeroase. Studiul deosebit de temelnic se ocupă de acestea. O valoare neegalată atinge contribuția etnografului ieșean Petre Caraman. *Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la români și la slavi...*, Iași, 1931.

tr-o epocă îndepărtată, cînd pe prim plan stătea rostul lor magic — nu se poate aprecia că nu se justificau realist, cu tot învelișul cultic sub care erau prezentate. De fapt se urmăreau doar efecte practice, cu mijloacele procurate de nivelul cunoașterii sociale a vremii. Divinizarea animalului care urma să fie vînat, în scopul captării bunăvoinței presupuselor duhuri care-l protejau, însemna atunci o atitudine indicată, pe linia atingerii telurilor de interes comun.

Numai prin realismul său pronunțat, teatrul popular își poate explica mulțumitor varietatea repertoriului pe care ajunge să-l întrunească. Subordonarea faunei (în teatrul cu măști animaliere), înțelegerea și descoperirea unor adevăruri în legătură cu semenii (în teatrul cu măști umane: de vîrstă, profesionale, etnice), sînt cîteva din mărturiile mai vechi ale realismului dramaturgiei folclorice. Urmărirea pas cu pas a momentelor mai semnificative din istoria socială și națională — în timpurile mai noi —, așa cum este probată de teatrul haiducesc și de cel cu subiecte de război, înseamnă rezultatul permanentei acțiuni a realismului asupra manifestărilor din această categorie a creației spirituale a maselor populare.

Elementul dramatic se face simțit în mai multe manifestări decît cele asupra cărora am găsit noi cu cale să insistăm. El a înregistrat o evoluție lentă dar sigură, ajungînd să se concretizeze în cele din urmă în forme care să se apropie de ceea ce înțelegem în mod obișnuit prin teatrul propriu-zis (bazat pe dialog literar). Școala formării teatrului nostru folcloric propriu-zis a avut un număr impresionant de clase, reprezentat prin datinele și obiceiurile noastre tradiționale. Acolo s-a format gustul pentru teatru, acolo au apărut și s-au dezvoltat ideile și atitudinile populare față de dramă, a fost acumulată o experiență de mare însemnătate.

Ar fi greșit să credem că teatrul folcloric propriu-zis, care face și obiectul acestui volum, are numai rădăcini exterioare mediilor folclorice, că ar fi totdeauna un produs al folclorizării unor creații din afară, așa cum s-a conchis, pe bună dreptate, în cazul pieselor cu haiduci. Sînt nenumărate situațiile cînd la teatrul folcloric s-a ajuns prin evoluția firească a manifestărilor folclorice dramatice mai vechi. În acest sens depun probe incontestabile unele variante care au fost înserate în colecția prezentă tocmai pentru puterea de sugestie de care dispun. *Ursul, Capra, Cerbul, Caii, Anul Nou și Anul Vechi, Mocănașii, Arnăuții, Harapii* există în mult mai multe variante de pantomimă decît de teatru dialogat (prin arta cuvîntului), dar le-am preferat pe acestea din considerentele arătate. Dialogul literar încununează evoluția unui dialog mult mai vechi, de arte, apare ca un „libret“ al lor, face spectacolele „programatice“. Cîndva concureau la realizarea spectacolelor respective: muzica, mima, dansul, plastica. Astăzi ele și-au găsit și o expresie directă, suplimentară, prin cuvînt. Deși documentele care să ateste această realitate pentru acum cîteva veacuri lipsesc, avem toate motivele să credem că evoluția arătată se petrecuse în destule cazuri, mai înainte ca să fi existat condițiile de natură exterioară mediilor folclorice, de care am amintit mai înainte, care să fi facilitat trecerea la teatrul propriu-zis. Este însă adevărat că, pe dată ce reflexele teatrului cult au început a fi tot mai numeroase în cîmpul manifestărilor folclorice, procesul de care vorbim s-a putut petrece mai accentuat. Incontestabil, teatrul religios propriu-zis (ortodox), reprezentat și în tradițiile județelor Bacău și Neamț prin

Irozi și atestat cu certitudine pentru primele decenii ale secolului al XIX-lea, ca și teatrul *păpușăresc* în formele sale folclorizate, au avut un rol pregăditor important, în sensul urmărit. (Asupra niciunui dintre acestea însă, atenția noastră nu stăruie mai mult deoarece, dată fiind lipsa de informație pentru teatrul popular propriu-zis laic, am socotit că în această privință sînt utile — mai ales — unele contribuții. Pe de altă parte, despre respectivele forme de teatru s-a scris pînă în prezent destul de lămuritor).

Întrucît vîrstele componentelor repertoriului teatrului popular propriu-zis nu sînt identice, ca o încercare de periodizare, înclinăm să optăm pentru ordinea sugerată prin sumarul materialului pe care îl publicăm.

Față de alte județe ale Moldovei, Bacăul și Neamțul excelează prin piesele de teatru popular propriu-zis: *Ursul*, *Capra*, *Cerbul*, *Caii*, *Anul Nou și Anul Vechi*, *Mocănașii*, *Harapii*, *Arnăuții*, *Jianu*, *Bujor*, *Groza*, *Codreanu*, *Păunaș*, *Lucan*, *Terinte*, *Căderea Plevnei*, *Pacea ș.a.* Multe din acestea pot fi întâlnite frecvent și în celelalte unități administrative ale Moldovei; este cazul pieselor: *Capra*, *Caii*, *Jianu*, *Terinte*, și nu numai al acestora. Sînt însă destule cele care apar mai ales în această zonă. (Cînd facem această afirmație pornim de la o cunoaștere paralelă a structurii repertoriului teatrului popular și în celelalte județe: Suceava, Iași, Galați, Botoșani, Vaslui, Vrancea⁴). Astfel, în forma de veritabil alai, *Ursul* apare mai ales în zona de munte sud-vestică (în zonele Moinești și Tîrgu-Ocna); tot așa cum *Cerbul* apare în aceeași postură în zona nord-estică (Roman). *Mocănașii* se practică mai cu seamă în jumătatea sud-estică a județului Bacău, așa cum *Arnăuții* nu depășesc decît rareori zona Tîrgu-Neamț. Piesa haiducească *Bujor* este, cu toată apariția sa sporadică și în alte județe, mai ales băcăuană și nemțeană, deoarece aici a trăit și a haiducit cîndva eroul respectiv, fapt care a facilitat transpunerea din legendă în teatru. Și epicentrul zonei în care se află răspîndită piesa despre *Groza*, deși lateral, stă tot pe teritoriul acestor județe, în partea extrem nord-estică. Cît despre *Lucan*, erou al unei piese hoștești, el pare a fi din zona Pietrei-Neamțului, popularitatea lui nedepășind aceste meleaguri.

Prin structura lor, piesele care fac repertoriul stabilit se împart în două categorii principale evidente. Cele dintii provin din mai vechile jocuri dramatice cu măști (*Ursul*, *Cerbul*, *Capra*, *Calul*, *Anul Nou și Anul Vechi*, *Harapii*, *Arnăuții*, *Mocănașii*), încheiate în alaiuri impresionante care au căpătat denumiri impuse pe baza preferințelor tradiționale locale, pentru una sau alta din măștile practicate⁵). La *Ursul* din Doftena, întîlnim în ansamblu și *moșneag*, *babă*, *mire*, *mireasă*, *flăcăi*, *fete*, *bădănari*, *bădănărite*, *ofișeri*, *cucoane* etc, tot așa cum la *Cerbul* din Hociungi-Moldoveni sînt atașați: *moșul*, *baba*, *caii*, *artiștii*. (Lectura materialelor din prima parte a culegerii poate arăta și alte asemenea situații).

4. Preocuparea noastră pentru teatrul folcloric a început încă din 1949, cînd am adunat cea dintîi variantă. În prezent sîntem în posesia a 1.040 materiale (la 1 martie 1968) de teatru folcloric din toate județele Moldovei, ceea ce ne îngăduie să tragem concluzii la care, pe baza unui material redus, se poate ajunge mai greu.

5. Faptul nu rămîne o caracteristică a teritoriului investigat pentru că este semnalat și în alte provincii. T. Bălășel în *Versuri populare române ceremonioase*, Vol. I, Cralova, f. a., pp. 17-18, arată cum în Oltenia, ceata *Brezalei* este alcătuită uneori din 30-40 măști din cele mai diferite.

Este o realitate faptul că la români — și în genere în părțile ortodoxe ale Europei — jocurile cu măști (cu tot conținutul lor păgîn care în veacurile trecute era încă evident) s-au păstrat mai susținut; ba chiar au prosperat față de situația pe care au avut-o în țările catolice. Intoleranța bisericii apusene a determinat părăsirea multora din aceste practici ⁶⁾. Rămîne însă incontestabil faptul că într-o măsură apreciabilă, originea manifestărilor teatrale folclorice trebuie căutată în practicile cultice străvechi. ⁷⁾.

Celelalte piese, care — de altfel — sînt și mai noi, stau mai aproape de zona teatrului cult, de faza de vodevil a acestuia. Împlerirea permanentă a textului vorbit cu textul cîntat, apropie această categorie de spectacole de cea de mai înainte, făcînd prezent sincretismul tradițional. Dar, legătura respectivă este mult mai temeinică și se face prin mult mai multe fire, pentru că nu puține sînt măștile umane mai vechi care și-au găsit în reluare întrebuintare largă în această categorie de piese de teatru popular. Așa stau lucrurile cu: *Anul Nou și Anul Vechi, Vinătorul, Mocanul sau Ciobanul, Turcul, Arnăutul, Grecul, Harapul, Evreul* etc, care apar în teatrul haiducesc și, parțial, în cel cu subiecte de război. Ceea ce arată că acele condiții exterioare care au favorizat dezvoltarea teatrului folcloric propriu-zis sînt mai mult de impuls cult decît de natură cultă. Din aceeași categorie de fapte fac parte numeroasele fragmente de lirică folclorică tradițională (și cele epice, mult mai puține) care alcătuiesc materialul de construcție a majorității replicilor, totdeauna în versuri. Am mai putea adăuga însușirile generale ale acestor piese de teatru, subliniate și mai înainte, și care toate aproape se dovedesc a descinde din modalitatea de practicare a vechilor jocuri dramatice cu măști.

Se înțelege că interferențele dintre cele două categorii de spectacole sînt multiple și se explică nu numai prin stările originare, ci și prin coexistența îndelungată care a dus la asimilări și influențe nebănuite.

Unele însemnări în legătură cu fiecare din piesele amintite (incluse în culegere) ni se par necesare. Ele pot fixa constatări sau pot semnala căi de prelungire a cercetărilor. ⁸⁾.

Lista jocurilor dramatice identificate pe cuprinsul județului Bacău este mult mai bogată decît s-ar putea crede pe baza celor pe care le-am aflat noi sub forma de teatru propriu-zis. Ea mai cuprinde: *Boul, Țapul, Berbecul, Iezii, Oaia, Vullurul, Cămila, Struțul* (dintre măștile faunistice), *Primarul, Doctorul, Popa, Fotograful, Frizerul, Irodul, Măscăriciul sau August-Prostul, Artistul* (dintre cele umane) și chiar *Moartea și Dracul* (reprezentări supranaturale). La cunoștința noastră nu au ajuns variante din care să rezulte că acestea au urmat, în unele cazuri, evoluția remarcată la *Urs, Capră, Cal, Mocănaș, Harap, Arnăul* etc. Sîntem însă de părere că astfel de cazuri mai există și că pot încă să mai apară — dată fiind continuitatea

6. O largă prezentare a poziției bisericii catolice față de toate aceste tradiții dramatice străvechi, realizează, pe bază de documente numeroase, Antonio Viscardi în *Storia letteraria d'Italia*, Milano, 1939, p. 461 sq.

7. Paolo Toschi în lucrarea sa monumentală: *Le origini del teatro italiano*, Torino, 1955, este autorul care, pe baza unui material comparativ bogat, izbuteste să convingă în legătură cu acest lucru.

8. În notele sumare care însoțesc unele din textele culegerii am găsit prilejul să revenim și cu alte note pe marginea acestor manifestări dramatice populare.

tea procesului folcloric — iar o cercetare de teren, mai adâncită, le poate scoate la iveală.

Bazate mult pe improvizație, piesele din această categorie oferă un bogat material de studiu asupra inventivității și capacității creatoare populare. Structural ele nu stau prea departe de o adevărată suită de monologuri, deoarece fiecare personaj episodic — și chiar cele principale — procedează o singură dată la prezentarea atributelor proprii, în fața spectatorilor. Sînt și situații cînd, din necesități dictate de factorul timp, intervine la aceeași formație (la același alai), expunerea simultană, mimată, a spectacolului, deși în reprezentăția anterioară se făcea loc monologului și dialogului, ceea ce arată că în calea evoluției spre teatrul propriu-zis au stat uneori piedici obiective izvorite din funcția socială particulară, de colindă, a dramei folclorice, care au frinat manifestarea posibilităților reale existente.

Totodată e de remarcat faptul că în multe cazuri încă, personajele nu se desprind de măștile pe care le poartă și le acopere adesea chiar fața. Desigur, modul de confecționare a măștilor respective interesează în mod deosebit, dar el este atît de variat de la un loc la altul, de la individ la individ, încît practic, pentru fiecare tip de mască ar fi necesară descrierea altor amănunte semnificative. Există însă laturi comune ale tipurilor de măști identificate și, pe baza lor, se poate trece la observații de sinteză. În această privință am arăta că elementele vestimentare și plastice concură totdeauna în chipul cel mai realist posibil, desigur prin îngroșarea trăsăturilor particulare, la definirea substanței reprezentării. Nu interesează prea mult — în acest caz — dacă *ursul* este confecționat din blana acestui animal, din piele de oaie sau din stuf; imaginea exprimată metaforic este aceea care poate reține atenția. (Este și motivul pentru care în culegerea de față nu am revenit la toate textele cu descrieri amănunțite ale costumației personajelor și asupra modalităților de confecționare a măștilor).

Cel mai particular dintre toate, jocul *Caprei* se bucură și aici de cea mai largă răspîndire, ca și în întreaga Moldovă.⁹⁾ În unele subzone băcăuane — cele cu comunicare extramon-

9. Corespunzător turcii transilvănene și brezalei valahe, jocul *Caprei* — în județele Bacău și Neamț este întîlnit sub două forme principale, reieșite din poziția măștii animalului, în timpul spectacolului: *capra pe brînci* (sugerînd poziția naturală a patrupedului) și *capra în picioare* (unde stilizarea și deci simbolul, cîștigă teren).

Avînd capul construit din lemn, în așa fel încît bucata aplicată dedesubt să fie mobilă și să poată clămpăni, masca respectivă a ajuns și la o realizare mai evoluată (ca la Preotești — fiind alcătuită dintr-o bucată nedespăcată, bazîndu-se pe mobilitatea și expresivitatea pe care i le conferă mînuirea artistică).

Corpul *caprei* se realizează în chip diferit: fie din piei de oaie — practică tot mai rar întîlnită astăzi dar menționată pentru 1911, la Ardeani, în revista „Ion Creangă”, IV (1911), nr. 2, pp. 48—50 —: fie din țesături de lînă (covoare sau cuverturi ne care, cusute meșteșugit, purtătorul măștii le îmbracă — în subzonele montane mai ales —; fie din pînză de sac ornamentată cu clupercuțe de culoare bej sau cu bucățele de iască, toate cusute cu mîgală (ca și la masca *Cerbului*), în subzona nordică: fie din hîrtie multicoloră, încrețită, aplicată pe un cerșaf. La Toșorog — Bicazul Ardelean, din batiste frumos brodate, prinse una de alta, cu artă și cu răbdare.

Podobe ca: oglinzi, clopoței, bete cu fluturi, batiste, apar din abundență.

O delimitare precisă, zonală, a modurilor de confecționare a măștilor nu se poate face însă, întrepătrunderile fiind foarte frecvente.

tană —, masca aduce aminte de *turca* transilvăneană, ceea ce pledează pentru unitatea statornică și permanentă a obiceiului în toate regiunile românești. Tocmai vechimea și identitatea certă locală explică de ce în imensa majoritate a cazurilor, *Capra* se prezintă sub formă de alai. Ea s-a putut impune îndelung și a reușit să estompeze alte manifestări similare, subordonându-le. De aceea am socotit ca și variantele pe care le includem în colecție să fie mai numeroase, indicând o proporționalitate reală. Unele din aceste variante vădesc vârste respectabile, ca varianta din Răchitoasa și cea din Spria de Jos. Altele s-au împlinit în teatru propriu-zis foarte aproape de zilele noastre, dezvăluind ceva din tehnica și însușirile spectacolelor promovate prin activitatea culturală de masă care s-a dezvoltat în timpurile moderne și contemporane, realizări ale unor dotați creatori populari. ¹⁰⁾

Jocul *Ursului* poate fi regăsit nu numai în această regiune și nu numai la români. Prezența lui a fost semnalată și pe alte continente. Variantele asupra cărora ne-am oprit arată însă cum aici, în cadrul procesului general de evoluție a dramaturgiei folclorice, s-a ajuns la manifestări de teatru propriu-zis. Amploarea deosebită căpătată pare a nu se plasa întâmplător în această zonă montană, fauna veche locală sugerând explicația. Ar mai fi de observat faptul că aici masca nu prezintă podoabe (mărgele, cordele, oglinzi), amintind de spectacolele pe care împlinzitorii de urși le ofereau publicului, în veacurile trecute, adesea în companie cu alți ghiduși, la hanuri și la răspîntii. (Însuși faptul că uneori acestor alaiuri li se atașează măști numite: de *artiști*, și chiar *August-Prostul* dar nu numai acestor alaiuri), susține legătura dintre teatrul folcloric și teatrul de bilci — de odinioară. ¹¹⁾

Jocul *Cerbului* ¹²⁾, singular întilnit aici, atât de bine și de masiv păstrat, dacă ne raportăm la Moldova ¹³⁾, este mai degrabă un obicei transilvănean a cărei prezență în jurul Romanului, în satele catolice, nu are aspectul unei enigme. Pentru determinarea unor fapte mai precise, legate de această manifestare, par a fi necesare incursiuni într-o altă provincie. De reținut este sugesia pe care ne-o dă zona în care îl găsim, că practicarea lui trebuie privită ca o consecință târzie a unor schimburi culturale, dovedind acea penetrabilitate a tendințelor de înnoire, în măsura în care despre acestea poate fi vorba în dramaturgia folclorică.

Jocul *Cailor* poate fi regăsit în aproape toate colțurile Moldovei ¹⁴⁾ și se dovedește caracteristic stepei răsăritene a Eu-

10. Fără a prezenta un text literar folclorizat, varianta de la Tîrpești-Petricani, la care ne gândim mai ales când facem această afirmație, este folclorică doar prin obiceiul de care se leagă și prin păstrarea structurii principale a tipurilor de personaje puse aici să depășească jocul mimic, prin susținute alocuțiuni.

11. În cazurile când măștile însoțitoare nu enumeră printre ele și țiganul, ni se pare a găsi dovada faptului că jocul acesta dramatic, în unele din variantele sale, este deosebit de vechi.

12. Denumirile curente ce i se dau acestuia sînt: **Valerică** și **Jenică**.

13. El a mai fost semnalat și în alte localități, cel mai adesea, din zona Moldovei centrale și în comunele de rit catolic sau învecinate acestora, în zonele vecine cu Roman Pașcani, Fălticeni, Hîrlău și numai rareori în altele: Săveni și Botoșani.

14. Tudor Pamfile în *Crăciunul*, București, 1914, p. 196, însemna: „calul se obișnuiește prin partea de miazănoapte a Moldovei și prin Bucovina”, jocul fiindu-i necunoscut din regiunea sa natală (Tecuci). Și Dumitru Furtună în „Ion Creangă”, XIII (1920), nr. 5—6, pp. 65—66, nota aproape același lucru: „Acest căluț are mai

ropei ¹⁵⁾). Celelalte provincii românești nici nu-l înscriu printre manifestările lor tradiționale. Textul pe care îl publicăm este un exemplu de poezie și dacă avem în vedere personificarea pe care se realizează întreaga construcție; fantezie pură de esență agrară; el pledează pentru determinarea calităților reale ale dramaturgilor anonimi populari ce s-au folosit magistral de atmosfera basmului în care eroii conversează cu caii. ¹⁶⁾.

Jocul *Anul Nou* și *Anul Vechi* pleacă de la practici străvechi de circulație mondială. Ceea ce este local în variantele alite de deosebite pe care le dăm, este trecerea de la pantomimă la dialog, înfruntarea verbală a reprezentanților generațiilor de cicluri ale existenței naturii. În acest caz, simbolul general a căpătat expresie și semnificație concretă, dialectică. Repetarea existenței este cantitativ aceeași, nu și calitativ, pentru că trecerea nou an aduce cu sine transformări nete, în sens progresist. Ideea nu lipsește nici din varianta de la Galbeni-Roman, cu toate că este mai puțin manifest susținută; fiind aproape plină de ostentație în textul de la Telec — Bicazul Ardelean.

Mocănașii, aproape simplă colindă în cele mai multe din variantele sale (ca la Fătăciuni, Odobești-Bacău), pe alocuri a devenit centru de gravitație pentru celelalte jocuri cu măști (la Heltiu-Căiuți). Influțat de teatrul propriu-zis de natură cărturărească sau semi-populară, el a ajuns în forme de nebănuț, un adevărat teatru cu personaje variate care își spun multe și de toate, chiar dacă nu într-o logică prea strictă. Procesul s-a petrecut acolo unde starea generală a dramei populare cunoștea forme extreme: bogăție deosebită sau sărăcie deosebită. În cel dintii caz, dorința de originalitate a acționat imperios; în cel de al doilea caz, orice lărgire a orizontului s-a tăcut în limitele noțiunilor deja stăpinite. (Ca în situația întâlnită aiurea, când tipul de variantă de teatru haiducească care are alți eroi decât Jianu, se numește totuși: *Jieni*). Pornit, probabil, de la o practică evident concretă, a ciobănașilor slugi care la sărbătorile mari treceau din casă în casă, urmărind o realizare de modeste beneficii, acest joc nu a avut o semnificație care să impună un text cu un conținut precizat (relativ fix); de unde

multă trecere prin părțile de sus ale Moldovei". În județele Bacău și Neamț însă, mai ales în porțiunea dintre Carpați și Siret, Caii cunoaște o roare largă răspândire, care nu pare a se fi realizat doar în ultimile decenii. Rezultatele anchetelor indirecte întreprinse de I. H. Ciubotaru și de noi, conduc spre concluzia că numai vechile județe ale Moldovei de Jos nu au în repertoriul lor această practică tradițională.

15. V. I. Cicerov în *Perioada de iarnă a calendarului agricol rus din secolele XVI—XIX*, Moscova, 1957, p. 246 (în traducerea dactilogramată existentă la biblioteca Institutului de etnografie și folclor din București) consideră că acest joc este specific popoarelor din regiunile de stepă, din Europa răsăriteană.

Nizam Nurdjanov în *Tadžicșkii narodni teatr*, Moscova, 1956, p. 101, publică chiar imaginea unei măști de cal, la tadjici, care arată că legătura amintită nu poate fi considerată ca o consecință a unei simple întâmplări.

16. Spre deosebire de celelalte jocuri care repetă rar masca principală. Caii apar totdeauna în grupuri care pot ajunge până la peste 10 măști.

Confecționată din lemn, masca imită capul calului, iar corpul este realizat din covoare sau hîrtie colorată, îmbrăcate pe o covată spartă prin care jucătorul își strecoară bustul, apărînd ca un călăreț.

Oglinzi, bete, clopoței și nelipsiții zurgălăi fac podoaba întâlnită totdeauna la această mască.

Jocul cere multă artă fiindcă are de sugerat mersul în trap sau galop, pe care unul din cei ce merg cu caii, știu să-l realizeze magistral.

Variatatea ritmică face necesară utilizarea unei suite de melodii.

și larga variabilitate a cîntecelor ce-i sînt asociate, originea livrescă a multora din ele care descind — aproape de zilele noastre — din manualele școlare. (Să se observe pentru aceasta materialele din primele localități citate).¹⁷⁾

O explicație similară acceptă și *Arnăuții*, poate de vîrstă mai recentă ca practică la sărbătorile de iarnă. În evul mediu românesc, arnăuții erau mercenari pe care într-un număr restrîns îi putea angaja orice boier de țară, în vederea asigurării aparatului de constrîngere și de apărare de care avea absolută nevoie. Albanezi, greci — balcanici, în general — ei erau preferați localnicilor care puteau fraterniza oricînd cu țărani. La sărbători, departe de familiile lor, stabileau cu țărani contacte degajate parțial de natura permanentă a relațiilor la care erau obligați mai mult prin funcție decît prin convingere intimă. Ei vizitau toate gospodăriile, probabil, nu fără a viza încasarea unui „tribut”, smuls — de această dată — mai curînd prin bunăvoință decît prin silă. De aceea jucau „în legea lor”; se organizau în cete de dansatori care prezentau în portul lor național, manifestările locurilor natale, ceea ce nu putea decît să intereseze, să placă, să impresioneze.¹⁸⁾ (Faptul că mulți dintre ei erau de aceeași religie, creștini, de același rit, ortodox, a sporit considerabil priza de care puteau să se bucure). Printre localnici se aflau unii care — pe loc și îndată — au arătat virtuozitatea dansurilor proprii. Iar după ce arnăuții nu mai existau, obiceiul care altădată însemna o confruntare, a continuat să persiste. Așa se face că unele variante sînt doar o pură înlănțuire de jocuri populare (cea de la Trifești), prezentînd aspectul unui adevărat „balet” folcloric executat de inși care poartă costume naționale locale, deși se numesc „arnăuți”¹⁹⁾, iar cele care au ajuns în forma de teatru propriu-zis fac numeroase referiri la eterogenitatea demografică balcanică (cea din Preotești), vădînd predilecție pentru peisajul social biblic-legendar al Orientului apropiat, prin împrumuturi din *Irozi* (la Rădeni, județul Neamț). Pare a nu fi o întîmplare că zona în care spectacolul *Arnăuții* este semnalat coincide cu teritoriile care alcătuiau cîndva moșiile închinete mănăstirilor grecești sau măcar subordonate unui cler grecesc — în spe-

17. Dramatizările din cadrul acestui spectacol sînt deosebit de simple, depășînd prea puțin faza de monolog cu interpretare colectivă. Față de variantele din Dobrogea, prezentate cîndva de Tatiana Gălușcă: *Mocanii, un joc dramatic al românilor din Dobrogea* în „Anuarul Arhivel de Folklor”, VII (1945) și contestate de Gheorghe Vrăbîe în *Există Mocănașii, un joc al românilor din Dobrogea?* în „Cercetări folklorice”, I (1947), pp. 130—138, materialele întîlnite abundant în cuprinsul județelor Bacău și Neamț au o structură mult diferită, dată — se pare — de o motivare socială diferită.

18. G. T. Niculescu-Varone în *Jocuri românești necunoscute*, București, 1930, pp. 60 și 77, indică existența în tradițiile folclorului coregrafic moldovenesc, a unor jocuri ca: *Arnăuțeasca, Arnăutul, Hora arnăuțească*, fără semnalarea lor în cadrul alaiului de teatru despre care vorbim acum.

19. Spectacolul coregrafic datină: *Arnăuții* nu este o apariție singulară în folclorul moldovenesc. Mai la nord, în județul Suceava, îi corespunde *Arcașul*, care — în unele variante — se prezintă alcătuit — de asemenea — din zece dansuri. (Să se vadă în acest sens materialul semnat de Ilie Olteanu în „Șezătoarea”, vol. XVIII (1922), pp. 40—44).

După varianta din zona Roman, pe care o publicăm aici, am fi îndreptățit să apropiem acest spectacol-datină și de *Vălărețul* ce cunoaște o răspîndire în multe părți ale Moldovei — și care constă într-o vizită de felicitare făcută de tineret, gospodarilor satului. Ocazia este pretutindeni și totdeauna marcată de dans.

cial — și balcanic — în general —, al cărui rol nefast este bine remarcat de istorie și nu s-ar fi putut exercita fără un aparat represiv numeros și bine organizat (alcătuit și din „arnăuți“).

Cît despre rădăcinile istorice ale reprezentațiilor cu *Harapi*, acestea nu pot fi aflate în altă epocă decît în același frământat ev mediu românesc, cînd campaniile turcești, care aduceau pe aceste meleaguri armate eterogene, vor fi făcut să se perinde, prin fața ochilor uimiți și îngroziți ai localnicilor, figuri negroide din lumea arabă și africană de care Poarta dispunea în bună măsură.²⁰) Ca și cămilele de care uneori vor fi fost însoțiți și care au dus la practicarea unei măști corespunzătoare întilnită în județul Neamț —, aceștia au stăruit în mintea moldovenilor care, așa cum se constată din textul alăturat colecției noastre, i-au văzut ca pe niște războinici trimiși de un anume împărat, ce acționau din poruncă și nu din convingeri proprii.

Iată deci cum sensurile spectacolelor de care am vorbit pînă acum se dezvăluie mai mult indirect. Tocite de vreme, unele din variantele lor nu mai au puterea de a comunica înțelesurile de odinioară. Ba, poate că, chiar în formele lor inițiale nu au reușit dintotdeauna să exprime explicit totul, pentru că autorii lor se exersau puțin și arar într-un domeniu de manifestare artistică a cărei nevoie o simțeau, dar pe care nu-l puteau stăpîni cum trebuie și cît trebuie. Pe de altă parte, toate aceste forme de spectacol trebuie privite și ca rezultatul nemijlocit al unei precise mentalități sociale și al unui particular mod de gîndire: în imagini, corespunzător istoricește fazelor mai vechi din dezvoltarea societății, îndelung menținut în domeniul practicilor culturale populare.

De o consistență dramatică deosebită se bucură tipurile de spectacole care fac cel de al doilea grup distins de noi în încercarea de prezentare sintetică a materialului acestei culegeri. Ele sînt mai puțin un joc și mai mult o piesă de teatru propriu-zis, în sensul modern și contemporan al categoriei estetice respective.

Locul principal printre acestea este ocupat de teatrul haiducesc²¹) care — pe lîngă faptul că pare a fi cel cu mai multă vechime — se bucură și de foarte largă răspîndire. Indiferent de varietatea titlaturilor variantelor sub care apare, teatrul haiducesc vădește o unitate compozițională certă. Întotdeauna el exprimă o pagină din istoria luptelor de clasă. Exponenți ai maselor populare, haiducii se ridică în numele acestora și încearcă să-și facă singuri dreptate. De aceea sînt urmăriți de aparatul administrativ de stat, care, alcătuit din elemente corupte ca și vîrfurile ierarhiei sociale, nu reușește să fie eficient pentru că haiducii prinși de poteră se răscumpără adesea cu bani și continuă lupta ce constă în înfrîngerea cerbiciei ex-

20. Măștile de harap pot proveni însă și dintr-o epocă mai veche, antică chiar. În cetățile grecești și romane, autohtonii au putut vedea sclavi negri.

21. Aproape ignorat pînă de curînd, acest teatru merită toată atenția. De altfel, P. Caraman în „Motive românești în literatura semipopulară cehă. Teatrul de marionete: Horia, Cloșca și Crișan” în „Arhiva”, Iași, XXXVI (1929), nr. 2, p. 114, atrage cel dintîi atenția că: „Ar fi foarte interesant să se adune diferitele texte manuscrite ale teatrului de Jieni și să se descopere originea acestui teatru la românii, care... nu e prea vechi”.

plaatatorilor, în smulgerea unor considerabile sume de bani de la boieri și negustori, pe care le împart săracilor. ²²).

Denumirea frecventă, dată formațiilor care susțin un spectacol haiducesc, de : *bandă* sau *bantă*, nu pleacă de la vreo apropiere a haiducilor cu hoții constituiți în bandă. Ea este urmarea faptului că aceste formații, pentru mai mult fast și din necesități practice (spre a fi anunțate atractiv), sînt însoțite de muzică alcătuită de preferință din instrumente de percuție și suflat, de fanfară, care în termeni populari se numește curent *bandă* sau *bantă*.

Cum spuneam, teatrul haiducesc nu este lipsit de varietate, chiar dacă de la un loc la altul apare în variante care se desfășoară după același fir director.

Principalul element dător de varietate în teatrul haiducesc este numele eroului în jurul căruia gravitează întreaga acțiune. Dacă *Jianu* se bucură de cea mai largă popularitate (cu toate că aparține istoricește unei alte provincii românești, Olteniei), sînt situații cînd pe prim plan stau alți eroi din tradiția haiducească : *Bujor*, *Codreanu*, *Păunaș*, *Groza*. Practicată în județele Bacău și Neamț mai puțin, în alte județe mai mult, această substituție a Jianului printr-un erou care să aibă alt nume este consecința dorinței de a se asigura jocului oarecare originalitate. Întîlnit peste tot, *Jianu* are rădăcinile în teatrul promovat de „căruțele cu paiețe” din a doua jumătate a veacului trecut, care l-au presărat peste tot în drumul lor. Date pe care nu socotim util să le invocăm aici în totalitatea lor, indică deceniile VII și VIII ale secolului trecut, drept epocă de alcătuire și răspîndire a teatrului folcloric haiducesc. ²³). Nici un alt spectacol nu s-a dăruit maselor cu iuțea cu care a izbutit acesta, pentru că — din capul locului — el era croit pe măsura înțelegerii și idealurilor social-artistice ale mulțimilor. Așa că încercarea de a localiza întîmplările și eroii (ca în *Bujor*) este mai mult decît legitimă. Probabil că și piesa *Groza* s-a ivit din aceleași necesități, deoarece zona Romanului și Pașcaniului cunoștea în mod deosebit numele haiducului, oferindu-i-l și lui

22. Pentru o informare mai detaliată asupra acestei manifestări folclorice, vezi : V. Adăscăliței, *Aspecte din dramaturgia populară. Teatrul popular de haiduci în „Limbă și literatură”, II (1965), pp. 3—34 ; Lelia Nădejde, Tema haiducească în teatrul popular în „Studii și cercetări de istoria artei”, nr. 2 din 1959 și Gheorghe Nadoleanu, care preluînd improb, nemărturisit, afirmații și constatări din prima sursă indicată la această notă, dezvoltă conștiincios materialul : O ipoteză asupra originii teatrului popular haiducesc Jienii în „Revista de etnografie și folclor”, an X (1965), nr. 3, pp. 317—325.*

23. Ioan Massoff în *Matei Millo și timpul său*, București, 1931, pp. 153, 164, 168 arată că Millo a început să joace piesa Jianului încă din 1858, în stagiunea din 1861 izbutind să-i creeze o largă popularitate.

Ion Anestin în *Schiță pentru istoria teatrului românesc*, București : 1938, p. 124 scrie : „Anii întregi musiu Millo a colindat provincia și nu o dată a rămas dator la han întreținerea trupel”, referindu-se tot la perioada din jurul lui 1860.

De asemenea, într-o broșură ca : *Dorul. Culegere de cânturi naționale și populare*. Ediția a 5-a. București, 1864, erau publicate materiale pe care le regăsim, total sau parțial, în teatrul folcloric haiducesc. (Se pot cerceta în acest sens : „Cîntecul haiducilor”, p. 230, „Jianu liber”, p. 232, „Jianu”, p. 243 etc). Și acest fapt indică timpul de alcătuire și de popularizare a pieselor folclorice haiducesci.

Mihail Postolnicu în *Istoria muzicii la români*, București, 1928, p. 586, stabilește că trupa lui N. Luchian, în 1868 și 1869, avea în repertoriul său piesa „Iancu Jianu”, alături de altele, „toate lucrări literare ale scriitorilor români : Vasile Alecsandri, I. Negruzzi, Matei Millo etc. și opere muzicale ale scriitorilor muzicali români : Alexandru Flechtenmacher, Ioan Wachmann și Eduard Caudella”.

Aleksandri pentru poezia sa originală. *Codreanu* nu poate avea decît semnificația deplasării accentului, acolo unde Bujor nu mai era simțit ca un localnic imediat, de pe un erou pe altul, în cadrul unuia și aceluiași tip de variante. *Păunaș* a intrat în variantele apărute, direct din colecțiile de folclor epic care au fost mereu utilizate în vederea împrăștiării materialului folcloric dramatic (lucru atestat și de *Gruia lui Novac* în nordul Moldovei).

Printre asociații haiducilor cu rol principal se numără însă un impresionant șir de nume care nu descinde numaidecît din tradiția nemijlocită. Pentru că, pe lângă: *Florea, Manea, Țipa, Dragoș, Alexa, Tudor* (ultimul provenit din asimilarea lui Vladimirescu cu haiducii), apar nume împrumutate de-a dreptul din onomastica de proveniență florală, ceea ce poetizează suplimentar sensurile personajelor respective, ca în cazurile: *Scorbura, Neghină, Fir Mohor, Mărior, Triloi, Mătrăgună* ș. a. Desigur, și haiducii care nu se disting doar decît prin indicația I, II, III (pînă la VI, în variantele de care dispunem) au aceleași înțelesuri, doar că ele se comunică mai prozaic.

Un alt element care dă varietate structurală spectacolelor cu haiduci, indicînd totodată și o anumită vechime diferențiată a acestora, îl constituie componența poteriei. Din acest punct de vedere, județele investigate aici pot fi considerate acele care oferă exemple deosebit de ilustrative. Tipul mai vechi de variante prezintă potera ca fiind alcătuită din reprezentanți ai administrației feudale fanariote, în mare parte străini: turci și greci. Conduși de un căpitan care poate fi și altfel numit decît *Circ-Serdar* (*Cristadar, Cristadat, Casardar* etc.), turcii și grecii, al căror număr nu este mereu același, merg pe urmele haiducilor, insoliti adesea și de oșteni autohtoni care ar urma să acționeze la ordinele lor. În tipul mai nou de variante, potera se modernizează constituindu-se numai din reprezentanți ai ordinii burghezo-moșierești: ofițeri (care pot avea gradul de colonel, maior, căpitan, locotenent), subofițeri, plutonieri majori sau „majuri”, sergenți și soldați (adesea recruți din roșiori și jandarmi). Construite în spiritul surselor documentare cunoscute în legătură cu Jianu, arhetipurile acestor variante — care au stat în repertoriul amintitelor trupe de artiști profesioniști ambulante — au recurs la prima formulă. Metoda statistică aplicată la cele cîteva sute de variante de teatru haiducesc pe care le avem din Moldova, ne conduce spre ideea că județele Bacău și Neamț sînt mai bogate decît celelalte în acest fel de spectacole care au ajuns să se bucure astăzi de o atît de largă popularitate. Faptul că la Roman, pe de o parte, și Tîrgu-Ocna și Moinești, pe de altă parte, s-au cules cele mai numeroase variante cu această structură, ni se pare a indica centrele unde cîndva au existat locurile prin care piesele amintite au intrat în cîmpul oralității.

Și alte observații referitoare la aceste spectacole pot contribui la cunoașterea mai adîncită a conținutului și formei lor, ca și la precizarea formării istoricului evoluției la care s-au supus.

Prologul obișnuit al pieselor cu haiduci este sprijinit pe mai vechiul spectacol de teatru popular: *Anul Nou și Anul Vechi*, personajele acestuia fiind puse să fixeze dintru început cadrul în care acțiunea are să evolueze căpătînd un anumit aer festiv. Sînt și unele variante care fac abstracție de cadrul respectiv, ceea ce le-ar apropia mai mult de forma originală livrescă. Este adevărat că cercetarea zonei în care ele apar nu arată coincidențe certe cu acele puncte despre care presupunem că

au constituit locul de intrare în circuitul folcloric al textelor primare ale teatrului haiducesc.

Totdeauna variantele au înscris alături de haiduci, prieteni ai acestora. Dacă în textele care au fost vehiculate de „cărutele cu paie”, în această categorie se afla numai mama eroului principal, în variantele din regiunea Bacău, pe lângă faptul că aceasta a fost menținută uneori, o regăsim transformată pe rind în: *Iubita, Jianca, Fata, Mireasa, Amanta, Soția, Sultânica, Soltanina, Florica, Ileana, Maria, Porumbița, Lina, Sora lui Alexe, Sora lui Niță* etc, ei fiindu-i alăturate și numeroase personaje masculine, purtătoare ale unor idealuri sociale similare cu cele ale haiducilor. Este cazul *Ciobanului, Mocanului, Olteanului, Moșneagului, Flăcăului, Vestașului* ș.a. Toate aceste completări nu pot căpăta altă explicație decât că au apărut din necesitatea de a exprima și mai bine adeziunea mulțimii la semnificația generală a teatrului haiducesc. Desigur, varietatea sub care este prezentată femeia care are adesea rol salvator, întrucât este aceea care aduce haiducilor banii pe care ei îi vor folosi spre a cumpăra bunăvoința poterașilor (sau „biletul” de grațiere semnat de Vodă), este exemplul cel mai concludent cu privire la fabulația efervescentă care a avut loc pe seama întâmplărilor relatate. Prezența fiecărei categorii de prieteni ai haiducilor indică, de cele mai multe ori, subzone ale teatrului haiducesc. Astfel, *Olteanul* este atașat mai ales în comunele din jurul Romanului, *Munteanul* apare doar în unele comune din extremitatea sudică, *Amanta la Roman*, *Moinești* și *Tirgu-Ocna* (ceea ce ni se pare a constitui încă o indicație referitoare la locurile pe unde teatrul haiducesc a început a se folcloriza, întrucât noțiunea este de vădită factură urbană) ș.a.m.d. Pe baza unei amănunțite cunoașteri a structurii variantelor, a personajelor în care acestea se încheagă în toate localitățile, este posibilă citirea unor amănunte pe care altfel le putem doar presupune.

Într-o măsură mai mică, procedeul lărgirii taberelor care se înfruntă a fost aplicat și puterii, fiindcă — parcă pentru a concretiza și mai bine scopurile sociale în numele cărora militază — alături de turci, greci, ofițeri, soldați, stau adesea: *Ciocoii* (care uneori este numit chiar *Boierul*), *Negustorul*, *Popa*.

Indiferent de tipul în care oricare din textele respective se înscrie, pot fi regăsite elemente numeroase și substanțiale comune.

Procedeul pe care se bazează construcția teatrului haiducesc este numit în literatura folcloristică apuseană recentă, procedeul „jocul apel”²⁴). Aceasta fiindcă, excepție făcând doar câteva personaje centrale, fiecare trebuie — la un moment dat și la cererea celorlalte — să se autoprezinte atît vorbit cît și cîntat. De aceea, într-o măsură apreciabilă avem adesea im-

24. Această factură de spectacol, în literatura mai nouă a dat naștere termenului de „joc-apel” (joc în cursul cărui personaje simbolice sînt chemate în scenă, unul după altul). Un specialist vineț în problemele dramei folclorice, Léopold Schmidt, în lucrarea: *Le théâtre populaire européen*, Paris, 1965, distinge — alături de această categorie —: „jocul-luptă”, „jocul-cortegiu”, „jocul-dispută”, „jocul-ucigaș”, „jocul-înviere”, „jocul-întoarcere”. Unele din aceste forme își află corespondențe și în teatrul nostru folcloric.

Faptul este explicabil întrucît coautorii acestui interesant volum antologic, de naționalități diferite (Gianfranco d'Aronco, Giorgios Megas, Hans Moser, Georges-Henri Rivlière, Achmed Tecer și Hans Trümpy), au facilitat studiarea unor materiale de pe o arie deosebit de întinsă.

presia că asistăm la o suită de monologuri care însă nu sînt întîmplător asociate, ci urmăresc un anume fir director pe marginea căruia am și făcut unele însemnări. Au prezentări proprii: *Anul Nou*, *Anul Vechi*, *Haiducul principal*, *Vînătorul*, *Ciobanul*, *Soldatul*, *Căpitanul*. Ceilalți procedează asemănător prin includerea unor cîntece nu mai puțin direct referitoare la rostul pe care îl joacă în economia spectacolului. Din păcate, ariile ce constituie suportul muzical al cîntecelor prin care se „probează” identitatea și scopul personajelor, nu pot fi încă suficient studiate pentru că multe din textele noastre au fost notate și nu imprimate mecanic, cunoscătorii transcrierilor muzicale fiind pușini în rîndurile culegătorilor de folclor. Totodată ne lipsește și prețioasa colaborare a muzicologilor. Se profilează însă concluzia că avem de a face cu arii nu numai folclorice, ci și de proveniență livrescă sau cultă (chiar din domeniul creației unor compozitori străini). Se petrece în acest caz ceea ce se petrece și cu multe din versiunile textelor literare care arată sigure origini în culegerile de folclor și poeziile originale ale creatorilor de mare popularitate (mai ales Vasile Alecsandri).

În cazul teatrului haiducesc, costumația și recuzita nu mai merg spre varietatea excepțională pe care o remarcăm la piesele al căror izvor era în jocurile dramatice cu măști multimilenar practicate. Unele subzone (Moinești, Bicz și Tîrgu-Ocna) prezintă haiducii în costume oltenesti. Celelalte îi îmbracă în costume locale. Poteașii de tip mai vechi vor să imite ceva din îmbrăcămintea turcească (modernă însă, caracteristică veacului XIX), purtînd haine negre și fesuri. Poteașii de tip mai nou îmbracă haine militare, ceea ce — probabil — a și grăbit, prin înlesnirea pe care o aveau actorii, renunțarea la tipul mai vechi de realizare a puterii.

Receptarea acestui teatru nu a putut merge pînă acolo încît să facă să fie acceptată și tehnica reprezentațiilor culte, să fie preluate noțiunile de *act* și *scenă*. Numai sub influența teatrului cult popularizat prin școală și căminul cultural, intrarea și ieșirea personajelor a început să fie tot mai concret marcată. Mai demult, spectacolul se consuma prin așezarea actorilor în cerc. Fiecare, cînd își spunea replica, făcea un pas înainte; ceea ce nu deranja prea mult (sau deloc) spectatorul obișnuit să gîndească și să frămînte imaginile și replicile ce-i erau oferite.

Astăzi, teatrul haiducesc se bucură de o atît de largă răspîndire și apreciere încît o hartă ar trebui să indice aproape toate localitățile.

Un produs eterogen și ciudat, însă nu inexplicabil, derivat din teatrul haiducesc, este teatrul *hoșesc* sau *hoșomănesc* (cum i-am spune pe baza unei sugestii preluate din arsenalul terminologiei cu care operează, în cazuri similare, cercetătorul baladei noastre populare, Alexandru Amzulescu ²⁵). El pleacă de la tendința de a asimila printre haiduci, neconformiști de reputație adesea îndoielnică, de felul lui *Lucan*, *Terinte* (care apar în teatrul din județele Bacău și Neamț și sînt similari cu *Năsturel*, *Coroi*, *Sămădău*, *Trandafir* ș.a. cunoscuți în alte județe ale Moldovei). Admirati pentru îndrăzneala de a se răfui cu potențații zilei, în condiții fundamental deosebite față de vechii haiduci și cu mult mai nefavorabile, datorită organizării perfecționate a aparatului de stat represiv, aceștia au devenit eroi principali în cîteva variante care structural dovedesc că descind din

25. A se vedea clasificarea baladelor, după semnificatia erollar, realizată de Al. Amzulescu în *Balade populare românești*. București. 3 vol., 1964.

teatrul haiducesc de care am vorbit pînă acum. Mult mai moderne, textele respective scot la iveală și unele elemente de optică socială exterioare mediilor folclorice propriu-zise și inclină spre o zonă de periferie a creației populare. Ele reprezintă însă interesante documente pentru a putea vedea evoluția din interiorul genului dramatic folcloric, receptivitatea diferențiată la diferite pături sociale, față de teatrul popular și de conținutul acestuia²⁶).

În sfîrșit, teatrului popular din județul Neamț îi sînt în bună măsură specifice piesele inspirate din evenimentele istorice mari, mai apropiate de zilele noastre: războiul pentru Independență și primul război mondial²⁷). (În zone învecinate județelor Bacău și Neamț care în administrativ de județul Iași, faptele sînt reprezentate dramatic în continuitatea lor, pînă la zi, fiindcă apar și spectacole despre al doilea război mondial²⁸). Este vorba de piesele: *Predarea lui Osman Pașa sau Căderea Plevnei* — și unele scenete ca *Halim*²⁹) — de *Pacea sau Pacea generală* — *Incheierea păcii sau Masa verde*, cum i se mai spune³⁰).

Prima piesă istorică amintită pare a nu depăși decît în mică măsură și întîmplător (dispunem de scenete referitoare la Independență, culese în județul Suceava), teritoriul zonei Tîrgu Neamț³¹). Faptul că ea a apărut tocmai în această zonă nu face decît să confirme și mai mult adevărul că aici se află porțiunea cea mai bogată și mai reprezentativă în privința teatrului popular, poate chiar din întreaga Moldovă.

Între *Căderea Plevnei* și teatrul haiducesc există legături intime, ceea ce arată că în deceniul VIII din veacul trecut, teatrul haiducesc se folclorizase în adevăratul înțeles al cuvîntului și avea puterea să exercite influențe asupra altor spectacole populare. Arhitectura teatrului haiducesc este fidel urmărită în construcția teatrului *Căderea Plevnei*. Sînt puse să se înfrunte două grupuri de personaje: românii (reprezențați prin popularii eroi: Cernat, Cerchez și Sofronie, ofițeri superiori) și turcii (reprezențați prin Ali-Pașa, Osman-Pașa și Abdu-Suliman). Dacă primii amintesc de vitejia haiducilor

26. Pentru că teatrul hoțomănesc a fost la vremea apariției sale (în epoca interbelică din veacul nostru), preferat de „elita” satului structurat burghezo-moșieresc. Astăzi, el se păstrează întrucît vechea semnificație nu i se mai resimte decît într-o măsură redusă, asimilarea fiind aproape definitivă.

27. Pe arii mai restrînse, în cuprinsul aceleiași zone, au mai fost semnalate și alte piese populare inspirate din evenimentele istorice mai importante. Horia Barbu Opreșan arată că în județul Neamț, de curînd, a întîlnit un spectacol cu trăsături folclorice despre unirea țărilor române, referitor deci la epoca lui 1859, ale cărui origini stau însă la răscrucea dintre veacurile XIX și XX. A se vedea pentru aceasta articolul: *Influența dramaturgiei folclorice în „Lumină și literatură”*. XI (1966), pp. 129—134.

28. Din unele informații pe care le-am obținut într-o anchetă directă, în august 1965, la Hangu, județul Neamț: ar fi fost de asemenea cunoscută înnoirea teatrului de război, după 1944, vechiul text aducîndu-i-se schimbări. Totodată, personaje ca: Hitler, Musolini, Muncitorul ș.a. au devenit purtătoare ale conflictului. Din păcate, relațiile au fost obținute de la spectatori, actorii fiind atunci plecați la lucru, departe de sat.

29. O variantă cu această denumire a fost comentată și publicată (cam apodictic) de Horia Barbu Opreșan în revista „Teatrul”, XII (1967), nr. 5, pp. 17—20.

30. Un studiu mai larg asupra acestor piese am publicat noi, cu titlul *Teatrul folcloric cu subiecte de război în Moldova în „Limbă și literatură”*. X (1965), pp. 327—344.

31. Cu cîteva decenii în urmă însă, spectacolul era practicat chiar și în orașul Piatra-Neamț, deci pe o zonă mai largă din cuprinsul județului. D. I. Farcasanu în *Petreceri de sfîntul Vasile în tîrgul Pletrii Neamțului în „Ion Creangă”*, IV (1911), nr. 3, p. 80, menționează convingător acest fapt.

numai prin trăsăturile lor cele mai generale, cei din urmă, turcii, apar ca o mai nouă înfățișare a unor vechi cunoștințe. Ceea ce ne face să apreciem că teatrul haiducesc a dat un impuls considerabil teatrului cu subiecte de război este tocmai această asemănătoare împărțire a personajelor în tabere adverse.

Înfruntându-se prin replici din care multe sînt cîntate, românii biruie și pun stăpînire pe Plevna, ceea ce aduce împlinirea secularului vis: neatîrnarea. Pildă a patriotismului de care au fost însuflețite masele populare, acele spectacole mai pot fi întîlnite și astăzi în toată prospețimea lor. Poezia ostășească populară și livrescă, fragmente din opera înaripată a lui Alecsandri, oferă principalul material din care sînt alcătuite replicile personajelor.

Evoluția vieții social-politice a făcut necesară, în aceeași zonă care avea deci anumite tradiții, reflectarea corespunzătoare a noilor evenimente. Așa s-au născut dramatizările pe marginea primului război mondial. Variantele acestui spectacol se conturează în două tipuri principale: unul care nu face decît să pună în vechea schemă faptele nou intervenite (românii fiind opuși taberei „germanilor” pe care ajung să-i înfrîngă) și altul — oarecum independent de mai vechile formule ale teatrului cu subiecte de război — în care întîlnim reprezentanți ai tuturor statelor beligerante, grupați mai puțin distinct în tabăra „Antantei” și cea a „Puterilor Centrale”. Amîndouă acestea se află ilustrate în textele din antologia noastră. Și în cazul acestor spectacole, atitudinea principală care se face resimțită este aceea că masele populare participă efectiv la actele de politică externă, iar teza caracterului orb al acțiunilor lor este total eronată.

Se pare că acest gen de teatru cu caracter istoric și-a găsit unele elemente de sprijin în mai vechile jocuri dramatice cu măști umane etnice, care au fost gustate adesea de spectatorii trecutului — mai ales — pentru sugestiva caracterizare pe care o făceau tipurilor redade. De această dată însă, semnificația lor se lărgeste întrucît ele nu se mai limitează la a prezenta tipuri etnice, ci vădesc un interes deosebit față de politica dusă de diferitele națiuni, de raporturile în care România se află cu acestea.

Costumația, chiar dacă nu merge pe amănunte deosebite, are în vedere să sugereze cît mai potrivit personajul reprezentat. (O eșarfă pe care este scris numele statului reprezentat stă adesea pe pieptul actorilor).

Față de alte unități administrative ale Moldovei, în ce privește repertoriul dramei populare, județele Bacău și Neamț sînt deci mai bogate ³²). Aceasta, deoarece unele din spectacolele care se întîlnesc aici lipsesc în alte părți. Faptul că piesa *Nunta Jărânească*, cunoscută în județele Iași și Botoșani este neatestată de textele pe care le deținem noi, nu constituie o dovadă din care să rezulte că ea ar fi fost necunoscută aici. Dimpotrivă, textul de *Anul Nou și Anul Vechi* de la Teleac — Bicazul Ardelean, arată că personajele sînt împrumutate în bună măsură din vechi variante ale *Nunții* ³³).

32. Cînd spunem acest lucru avem în vedere — mai ales — județul Galați și județul Vrancea.

33. Și unele documente de natură iconografică indică această ipoteză. Gh. Verșescu, în monografia *Mahalaua Valea Viei — Piatra-Neamț*, 1943, p. 310, publică o fotografie a „horei” cu care umblă flăcăii în noaptea de Anul Nou, fotografiile care ne face să ne amintim de *Nuntă*.

Iată de ce o culegere de texte de teatru folcloric din județele Bacău și Neamț, depășește cu mult însemnătatea zonală, izbutind să ofere o imagine mai grăitoare pentru acest gen de creație în Moldova.

Se înțelege că însemnările noastre nu și-au propus decît să semnaleze cîteva din întrebările care se pot pune în legătură cu manifestările spirituale dramatice populare și că sîntem convinși de utilitatea continuării eforturilor care să completeze datele necesare studiului adîncit al acestor probleme. Pe de altă parte, folclorul fiind vășnic viu, ar fi o eroare să se plece de la ideea că un anume studiu apărut la un moment dat, poate să caracterizeze deplin vreunul din domenii. Faptele cercetate își vor urma drumul dezvoltării lor permanente, făcînd posibilă observarea unor aspecte și caracteristici noi.

V. ADĂSCALIȚEI

Notă asupra culegerii

Materialele incluse în această culegere sînt doar cîteva din cele de care dispunem și pe care le-am ales după criterii ce au avut în vedere atît reprezentarea cît mai grăitoare a diferitelor tipuri de spectacole populare teatrale, cît și ilustrarea unor momente mai semnificative din procesul alcătuirii și evoluției lor.

Așa, de pildă, variantele teatrului haiducesc „Jienii” au fost preferate dintre 68 de variante ale căror texte se află în posesia noastră. Am urmărit să dăm cîteva din schemele mai deosebite pe care ele se construiesc în general și să punctăm diferitele zone ale regiunii prezentate, arătînd atît larga răspîndire a materialelor cît și tipul de variantă cunoscut în unele subzone. Chiar dacă în cazul celorlalte tipuri de spectacole populare selecția a putut fi făcută dintr-un număr mai redus de materiale, am căutat ca valoarea documentară să nu aibă de suferit.

Provenind din roadele Festivalului de teatru folcloric inițiat cu atîta inspirație și căldură de Casa creației populare din Bacău, ca și din rezultatele unor anchete efectuate de noi ¹⁾, majoritatea textelor pe care le publicăm aici comportă interpretări mai bogate decît cele din studiul care le precede. Ele au, în orice caz, calitatea de a fi inedite și — mai mult decît atît — de a însemna primul volum de acest fel, apărut la noi.

Aspectul micromonografic al culegerii poate constitui o invitație la acțiuni similare, adresată celorlalte județe ale Moldovei.

Îndoitul folos, științific și cultural, nu poate fi trecut cu vederea și justifică eforturile întîmpinate cu atîta înțelegere de cei care au ajutat la editarea lucrării și cărora le aducem și aici, cele mai vii mulțumiri.

Mulțumirile noastre se adresează deopotrivă tuturor celor care, pe cuprinsul județelor Bacău și Neamț au cules texte de teatru folcloric — publicate în această culegere sau folosite numai pentru a putea trage unele concluzii cu privire la răspîndirea și varietatea formelor de manifestare dramatică — activiști culturali, cadre didactice, studenți ai unor institute de învățămînt superior de la cursurile de zi și fără frecvență, elevi ai școlilor de cultură generală. Munca lor s-a dovedit utilă și fiecare poate să încerce mulțumirea de a fi contribuit la perspectiva din ce în ce mai plină de lumină care se deschide asupra acestui capitol al tradițiilor noastre.

Pe de altă parte, culegerea prezentă va îndeplini, cu siguranță, prin unele din capitolele sale, rostul de rezervor regenerativ al teatrului folcloric, creatorii și purtătorii folclorului contemporan utilizînd-o pentru îmbogățirea repertoriului lor.

V. AD.

1. Intrucît textele de teatru popular din această culegere sînt provenite din trei surse principale, la sfîrșitul fiecărui text am indicat locul de unde a fost valorificat, prin abrevieri a căror semnificație o dăm aici: Arh. C. C. P.-Bc. = Arhiva de texte folclorice a Casei de creație populară Bacău; Arh. m. V. Ad. = Arhiva manuscrisă inedită — Vasile Adăscălișel; Arh. m. I. H. C. = Arhiva manuscrisă inedită — Ion H. Ciubotaru, cercetător la sectorul de folclor al Centrului de lingvistică, istorie literară și folclor, de pe lângă Filiala din Iași a Academiei R.S.R.

**TEXTE
DE TEATRU
FOLCLORIC**

CAPRA

Reprezentat în această culegere prin câteva variante mai grăitoare din punctul de vedere al bogăției de măști care alcătuiesc alaiul, *jocul Caprei* este unul din cele mai răspândite în județele urmărite.

Din textele publicate se poate constata de câtă libertate se bucură fantezia celor care practică acest teatru, câtă vreme asemănările rămân doar în limita unor principii generale care sînt respectate, asocierea măștilor făcîndu-se în chipul cel mai diferit. (Este suficient să amintim că stau alături : *șapii, oiișerii*, — printre care chiar și un *mareșal* — *mirele, mireasa, moartea, turcul, Măndișa* etc.). Sursă certă a unui comic de situații care este uneori împins pînă la grotesc, aceste bizarerii sînt ilustrate aici într-o formă destul de redusă.

Capra pe brînci

din satul și comuna Răchitoasa, județul Bacău

PERSONAJELE :

- Capra
- Strigătorul I
- Strigătorul II
- Muzicantul

Confecționată din țesături, capra are poziție de patruped. Strigătorii poartă cojoace, pantaloni vechi, peste care trec curele cu cîte 5—6 clopote. Au măști cu bărbi de cînepă. De căciulile întoarse pe dos sînt legate baloane (mai înainte, bășici de porc). Muzicantul poate cînta la fluier și chiar la acordeon.

Strigăturile după care se desfășoară jocul sînt :

Strigătorul I :

Huța, ța, pe deal în sus !

Strigătorul II :

Că de-acolo te-am adus,
Cu cercei și cu mărgele,
C-așa-i place mîndrei mele !

Strigătorul I :

5 Asta-i capra Răchitoasa,
Joacă bine-ambicioasa.

Strigătorul II :

Asta-i capra din Popești,
Cînd o vezi te prăpădești.

Strigătorul I :

Huța, ța, la Sohodor,
10 Să-ți dau paie și mohor !

Strigătorul II :

Asta-i capra din Gunoaia,
Îi dau lapte cu tîgaia.

Strigătorul I :

Huța, ța, Florico, capră,
Toată vara mi-ai fost stearpă.
15 Nu știi lapte n-ai avut
Sau n-ai mai păscut demult ?

Strigătorul II :

Huța, ța, la Călmățui,
Asta-i capra lui Țuqui.

Strigătorul I :

20 Huța, ța, pe dealul mare,
Că mireasa n-are poale
Și i-a face mirele
Cînd a tunde cîinele.

Strigătorul II :

Huța, ța, pe deal în sus,
Că de-acolo te-am adus.

Strigătorul I :

25 Te-am adus cu satelitul,
Te-am crescut cu biscuitul ;

Strigătorul II :

Te-am adus cu avionul,
Te-am crescut cu biberonul.

Din Arh. m. I.H.C.

Vararu Carmen Ienuța, studentă, culege în 1965, de la Ivașcu Gheorghe 16 ani ș.a.

Capra

din satul *Mădei*, comuna *Borca*, județul *Neamț*

PERSONAJELE :

— *Capra*. Alcătuită dintr-un „inacat” (covor multicolor) în care predomină roșul și albul, are botul din lemn îmbrăcat cu piele de căprioară. Are urechi și cornițe. În spatele cornițelor se pun oglinzi și mărgelile de tot felul. La gîtul caprei se pune o curea cu clopoței.

— *Țapii* (doi). Au măști în general asemănătoare, însă mai simple decît capra.

— *Căpitanul*. Îmbracă haine de ofițer. La nevoie poate avea și haine de pădurar. Poartă caschetă. Pe piept are decorații. În mîină poartă sabie și un topor ciobănesc frumos ornat. Nu rostește nimic în timpul jocului dar răspunde de întregul alai. Încasează veniturile.

— *Mareșalul*. Are, obligatoriu, pantaloni cu vipușcă roșie lată. Poartă haină militară peste care trece o diagonală. Pe piept îi atîrnă decorații de tot felul și din toate timpurile. Are epoleți și, pe cap, caschetă. Pe față e uns cu tăciune. În mîini duce o tobă cu diametru care poate ajunge pînă la un metru.

— *Anul Nou* (sau *Irodul*). Poartă ȳari strîmți, flanelă albă și căciulă brumărie. Are diagonală tricoloră. Pe bete își prinde oglinzi. De asemenea, pe căciulă. În mîină are sabie sau toporaș, ca și căpitanul.

— *Fata*. Este îmbrăcată în costum național local. Pe cap poartă „casuncă”. Are mănuși de piele și umbrelă pe care o ține închisă. Poartă pantofi de iarnă.

— *Turcul*. Are toată îmbrăcămintea roșie. Poartă fes pe care stă prinsă semiluna, soarele și o stea. În mîină are o sabie de lemn.

— *Fluierarul*. În haine țărănești obișnuite, are rolul de a cînta melodiile după care capra joacă.

— *Moartea*. Își face haine din două cearșafuri albe. Pe față are o mască albă. Are dinți mari, de cartof. În mîină are o

coasă ruginită. Duce cu sine un catastif în care îi scrie pe cei pe care are de gând să-i ia și pe cei pe care îi mai amână. (Personajul acesta este mai recent introdus).

— *Mândița*. Este o țigancă, așa cum o arată și îmbrăcămintea. Are ghioc și bidinea.

— *Anul Vechi*. E jucat de un ins scund. Poartă cojoc și căciulă, puse pe dos, cât mai vechi.

— *Baba*. Este gheboasă și îmbrăcată cu haine zdrențuite, vechi.

— *Moșul*. (*Moșneagul*). Poartă haine vechi, bătrânești.

— *Evreul*. Poartă pantaloni de doc, cisme, coif înalt, salopetă. În mână are o cîrjă pe care întinde o piele de cîine sau de bursuc. Pe spate îi atîrnă o geantă jerpelită. Poate avea o sticlă fără fund, o vioară cu una sau două strune. Face mereu scamatorii, înveselind spectatorii.

— *Țiganii*. (Numărul lor poate fi foarte mare. Unii apreciată că dacă sînt mai mulți, „capra e mai frumoasă”). Folosesc măști, își ung fața cu funingine. Poartă haine cât mai rufoase. Pe cap au coif, pălărie, căciulă ruptă, cască. Nu le lipsesc nici decorațiile. Fiecare are cîte o tobă, diferită ca mărime. Mai au: cuțite, pumnale, ghioage etc. Fac, pentru bacșișuri, „tananici” (jocuri țigănești).

Alaiul poate număra pînă la 40 de membri. El trebuie să aibă cel puțin, 20.

Strigăturile pe care le spune „Mareșalul” și după care capra joacă, sînt :

- Lițșoară mărgărint,
Tot la rînd, la rînd, la rînd !
C-a luat căprița vînt.
Și mi-o bate la pămînt !
- 5 La pămînt și la podea,
Să sară zama din ea,
Să-i rămiie oasele,
Să le roadă babele !
Lițșoară baraboî,
- 10 Și-naine și-napoi
C-așa joacă pe la noi !
Lițșoară foi de linte,
Ia, dă-i drumul înainte
Că-napoi ai fost mai iute !
- 15 Lițșoară busuioc,
Treci, căpriță, la mijloc
Și cu țapii bot în bot !
Și mai fă un hodorog,
Și bate podealele,
- 20 Să sară mărgealele !
Lițșoară ca nalba,
La dreapta și la stînga
C-așa joacă la Borca ;
C-așa joacă la Vaslui
- 25 Moșneagu cu baba lui,
Lițșoară cucuruz,
Tu, căpriță, cu hurmuz,
Ia, ridică capul sus
Să vezi țapii un' s-au dus !
- 30 Lițșoară ca nalba,

- Căpriță, trumoasa mea,
 Înc-o dată la dreapta
 Și-apoi iară la stînga !
 35 Lițîșoară solz de pește,
 Capra noastră să gătește.
 Hopuri, hopuri, hopurate,
 La mulți ani cu sănătate !
 Hopuri, hopuri, hopurile,
 40 La mulți ani cu viorele !

Din Arh. m. I.H.C.

Bondor Gheorghe, student, informează în 1964, fiind el însuși participant în alai.

Capra

din satul *Spria de Jos*, comuna *Satu-Nou*, județul *Bacău*

PERSONAJELE :

— *Capra*.

— *Harapii* (sau „moșnegii“). Numărul lor poate varia între 1 și 4. Îmbrăcămintea : pe cap au coifuri cu desene variate, poartă bluze roșii și bete cu fir și mărgele, pantaloni obișnuiți. La bete au curele cu clopoței. Moșnegii poartă haine zdrențuite și, pe cap, căciuli împodobite cu pene vopsite. Pe fețe au măști.

— *Muzicanții* au hainele lor obișnuite. Pot cînta din: vioară, țambal, acordeon și chiar instrumente de fanfară.

— *Tinerii* (al căror număr nu este fix) au costume naționale sau îmbrăcăminte curată, obișnuită.

Textul după care se desfășoară jocul :

Un tînăr întreabă gazda :

Bucuroși de căprița noastră ?

Gazda răspunde.

Același tînăr (dacă răspunsul este afirmativ) sună din corn.

Muzica intră întîi cîntînd jocul caprei. Apoi intră ceilalți tineri și *Harapii* sau *Moșnegii*.

Un harap cheamă capra :

Na, Florico, na, na, na !

Capra se repede spre el și începe jocul.

Harapul :

Execută, dacă vrei,
 Cu comanda care-o iei !
 5 Foaie verde de-abănos,
 Pun-te jos și fă frumos !
 Foaie verde de cicoare,
 Uite lupul la spinare !

Capra speriată se uită în toate părțile.

Harapul (sau alt harap) :

Foaie verde și-o lalea,
 10 Uite puricele, ia !
 Dar s-a dus, Florico, ța,
 Te-am mințit, nebuno, fa !
 Foaie verde de măslina,
 Uite și casapu, vine
 15 Cu două cuțite bune,
 Ca să te-njunghie pe tine !

Capra leșină. Harapii se strâng în jurul ei. Muzica zice o melodie mai stinsă. Cind își revine, muzica ia alt ritm, înviorat.

Un harap :

Bine-mi pare c-am ajuns
De-am văzut Florica sus !
Că al dracului ce-a fost,
20 A murit în zi de post.
Foaie verde de cicoare,
Aoleo, ce bine-mi pare
C-am văzut capra-n picioare !
Și-am să-ți pun la gît hurmuz
25 Dacă tu l-ai prăpădit,
Fi-ți-ar gîtu-afurisit !

Jocul caprei se încheie. Urmează un cîntec de dans. Tinerii invită fetele gazdei. (Acesta și este principalul lor rol).

Din Arh. m. V. Ad.

Păduraru Maria culege în 1965, de la Mierlan Costache, 32 ani.

Capra

din satul *Toșorog*, comuna *Bicazul Ardelean*, județul *Neamț*

PERSONAJELE :

- *Capra*
- *Căpitanul*
- *Vornicul*
- *Mirele*
- *Mireasa*
- *Domnișoara de onoare I*
- *Domnișoara de onoare II*
- *Un flăcău cu fluierul*

Căpitanul :

Trăiască Republica Socialistă România !

Un flăcău cu fluierul începe să cînte.

Căpitanul :

Strigă, strigă, omule,
Nu tăcea, tătucule,
Că ai gură de strigat
5 Și picioare de-alergat !
De-alergat noaptea prin sat,
La neveste cu barbat.

Vornicul :

Vai, săraca căprița,
Cum îi umblă gurița !

Căpitanul :

10 Ța, Ța, Ța, pui de cristei,
La căpriță-am pus cercei.

Vornicul :

Ța, Ța, Ța, pe măgurele,
La căpriță-am pus mărgele.

- Căpitanul :*
 15 Asta-i capra de la munte
 Cu două stelute-n frunte.
- Vornicul :*
 Mireasa cu mirele
 Să-și petreacă binele !
- Căpitanul :*
 Mirile cu mireasa
 Să-și petreacă viața !
- Vornicul :*
 20 Ieși țigancă de sub pat,
 Ia coșarca, du-te-n sat
 Și-mi adă curechi murat !
- Căpitanul :*
 25 Așa pune picioru,
 Cum îl pune bătrînu.
 Și bătrînu l-o pus bine,
 Și m-o-nvățat și pe mine.
- Vornicul :*
 30 Foaie verde și-o lalea,
 Fața casei bate-s-a !
 Fața căsii nu-i bătută,
 Voia gazdei nu-i făcută.
- Căpitanul :*
 Foaie verde și-o lalea,
 Ia mai schimbă zicala !
- Fluierașul* cîntă acum melodia „Leșasca”.
 35 Asta-i capra din Banat,
 Șapte mii de lei i-am dat ;
 Asta-i capra din Buzău,
 Numai coada-i costă-un leu.
- Căpitanul :*
 40 Și-am zis verde baraboi,
 Rîndul se-nvîrte-napoi,
 Că-nainte-a fost-nainte,
 Naiba le mai ține minte !
- Vornicul :*
 Bate, bate la podea,
 La catrința cu petea !
 La catrința vinătă
 N-am mai fost de sîmbătă.
- Căpitanul :*
 45 La catrința cu beteală
 N-am mai fost de-alaltăseară.
- Vornicul :*
 50 Zii bade cu fluieru,
 Că ți-oi coase guleru !
 Zii bade cu trișcuța,
 Că ți-oi coase batista !
- Căpitanul :*
 Strigă, strigă să se stringă
 Ca oitele la strungă,

Și la rînd cu rînduială,
Ca oițele-n porneală !

Căpitanul :

55 Foaie verde și-o lălea,
Trăiască Republica !

Vornicul :

Să trăiască, să-nflorească,
Republica românească !

Căpitanul :

60 Adă mîna, prinde-m-aș,
Și cu tine duce-m-aș,
Nu mi-ar trebui nănaș,
Nici popă să ne cunune,
Numai noi, din vorbe bune.

Căpitanul :

65 Foaie verde lemn de brad,
Stai căpriță din jucat
Căci de-aseară tot jucăm,
Nici nu bem, nici nu mîncăm
Și nimic nu căpătăm.

Din Arh. m. V. Ad.

Prușu Laura, profesoară suplinitoare, culege în 1966, de la Caia Gheorghe, 39 ani.

URSUL

Materialele folosite pentru a oferi imaginea *jocului Ursului* sînt mai puține deoarece în forma de alai propriu-zis, acesta este practicat — se pare — mai ales în partea de munte.

Ca și la *jocul Caprei*, măștile cele mai diferite se asociază ciudat, nu însă fără temeieri deosebit de vechi, în grupuri impresionante de : *frumoși și urși*.

Multiplicarea măștii *Ursului* (practică egalată în aceste județe, doar de *Cai*) pare a avea sensuri mai greu de descifrat astăzi.

Ursul

din satul și comuna *Dofteana*, județul *Bacău*

PERSONAJELE :

Numărul lor poate ajunge pînă la 50—60, alcătuiind o ceată impresionantă.

- *Ursarul*
 - *Ursul*
 - *Flăcăi*
 - *Fete*
 - *Mirele*
 - *Mireasa*
 - *Ofițeri*
 - *Cucoane*
 - *Moșneagul*
 - *Baba*
 - *Bădănari*
 - *Bădănărițe*
 - *Evrei :*
 - *Lăutari :*
- > merg totdeauna înaintea cetei
- > 10—12 perechi, în costume naționale
- > stau în fața grupului de tineri
- > 5—6 perechi în costume militare și de oraș
- > în haine țigănești, 3—4 perechi
- 3—4, cu rol de bufoni
- 3 (cobză, vioară, tobă)

Ceata se împarte în două grupe :

— grupul frumoșilor (*Mire, Mireasă, Flăcăi, Fete, Ofițeri, Cucoane*).

— grupul urîților (*Ursul, Ursarul, Bădănarii, Bădănărițele, Moșneagul, Baba, Evreii*).

Nu mai ursaru! cîntă și vorbește. Toate celelalte personaje execută pantomime bazate pe improvizație.

Textul rostit de ursar :

- Bună dimineața, bună dimineața !
Bucuroși, nebucuroși,
Bine v-am găsit sănătoși !
Căci venim din Asia mică
- 5 Cu-această ursoaică mică
 Care nu joacă de frică.
 Ea, de frică, n-ar juca
 Dar vede bîta-n mîna mea.
 (Cîntă)
- 10 Vezi acesta pui de urs,
 Vezi acesta pui de urs ?
 Din pădure l-am adus,
 Din pădure l-am adus.
 Și l-am adus pe picioare,
 Și l-am adus pe picioare,

- 15 La Sfânta Maria Mare.
 (Toate versurile se spun de două ori)
 Nu era chip de lăsat
 Căci venea la fete-n sat.
 Sfadă cu vecinele,
 Le minca găinele ;
- 20 Sfadă și cu gospodarii,
 Le minca boii și caii.
 Ei pe urs mi-l blestemau,
 Eu, de necaz, tot strigam.

Tobele încep să bată ritmul :

Foaie verde de-alior, (pauză)

- 25 Ia, mai dă-i un otrocol ! (pauză)

(Ursul începe să execute mișcări)

Otrocolul fetelor, (pauză)

Dragostea nevestelor. (pauză).

(Pauza după fiecare vers)

Dragostea de un' se-ncepe ?

De la ochi, de la sprincene,

- 30 De la buze subțirele,

De la gîtul cu mărgele.

Și-asta-i lelea și-un grăunte,

Pun-te, ursule-n genunche !

(Ursul se așează în genunchi)

Și-asta-i lelea, trei spanace,

- 35 Și-aruncă-te spate-n spate !

(Ursul se așează spate-n spate cu ursarul)

Ușurel și așezat

C-așa joacă la Bîrlad ;

Ușurel și tot mai sus,

De vezi mierla un' s-a pus.

- 40 Și s-a pus pe-o rămurea,

De la deal de casa mea.

Și-asta-i Leana de-alior,

Ia, mai dă-i un otrocol !

(Ursul înconjură ursarul jucînd).

Urmează, într-o ncuș formulă ritmică a tobelor, jocul întregii cete. („*Talca*”).

Din Arh. C.R.C.P. Bc.

Sfirlogea Gheorghe, metodist al Casei de creație Bacău, culege în 1966, de la Diaconu Vasile, 55 ani ș.a.

Ursul

din satul și comuna Goioasa, județul Bacău

PERSONAJELE :

— *Urșii* (doi) cu măști din piei de animale, de preferință de urs.

— *Jucăușul* este cel care strigă toate comenzile după care joacă urșii. Poartă haine negre și brîu roș.

— *Primarul* poartă haine curate.

— *Toboșarii* (doi). Au haine ca și primarul, îngrijite.

— *Fluierarul*.

- *Moşneagul* poartă un cojoc miłos.
- *Baba* îmbracă costum național.
- *Țiganul* poartă haine murdare și zdrențuite. Este uns cu tăciune pe față.
- *Speculantul* are pelerină și ochelari.

În sunetul tobelor, *Jucăușul* rostește :

- Frunzuliță foi mărunte,
Vine ursul de la munte
Tot în labe și-n genunche.
Și s-apropie de sat,
5 La neveste cu barbat
Și fete de măritat.
Frunzuliță de alune,
Dă-te la o parte, lume!
Frunzuliță foi de fag,
10 Hai, ursule, peste prag!
Tot pe jos, pe jos, pe jos,
C-așa-i ursul cel frumos.
Frunzuliță de cicioare,
Scoală ursule-n picioare,
15 Să te văd cât ești de mare!
Stai, ursule, nu te da,
Căci te vede maică-ta!
Frunzuliță de mohor,
Pune laba pe zăvor!
20 Te-ai făcut mare de tot
Și ți-am pus veriga-n bot.

(Ursul se trîntește la pămînt).

- Văleu, Doamne, ce mă fac ?
Urșii mei s-au îmbătat ;
Văleu, Doamne, ce-am pățit ?
25 Urșii mei s-au bolnăvit ;
Văleu, Doamne, ce mă fac ?
Urșii mei au leșinat !
Șapte văi și-o vale-adîncă,
Văleu, urșii mă mînîncă !
30 Ursule, nu mă mînca,
Pîn-a răsări luna !
Numai luna și c-o stea,
Să mă-ntîlnesc cu mîndra,
Scoală, ursule-n picioare,
35 Să te vadă orișicare !
Frunzuliță foi de fag,
Pune laba pe ciomag,
Că mi-ai spus c-așa ți-e drag !
Urșii mei de la Moldova,
40 I-am adus bătînd cu toba !
Urșii mei din Spania,
I-am adus cu sania !
Ăsta-i ursul cel mai mare
Care nu face parale ;
45 Ăsta-i ursul cel mai mic
Care nu-i bun de nimic.
Hai, ursule, hai cu mine
Să te-nvăț a trăi bine,
Cu pîine și cu măslîne !

(Ursul iese din casă)

Baba (mama jucăuşului) intră în fugă și spune :

- 50 Săracu, moșneagu meu,
Tare-i prost și nătărău !
El muncește cu hîrletul
Și cu joc cu Gheorghe Crețu ;
El muncește cu cazmaua
55 Și eu beau cu tinicheaua.

Moșneagul intră cu un lăpoi, amenințînd :

- O, săraca, baba mea,
Mă miram ce-i trebuia ? !
Un colac și-o luminare
Și trei bețe pe spinare.

Speculantul intră :

- 60 Bună seara, domni și doamne,
Cavaleri și domnișoare !
Căci acuma vin din piață
Și mi-e foame, și mi-e greață.
Și-n sfîrșit, dă Dumnezeu,
65 Vine și tramvaiul meu.
Și era o-nghesuială,
Am rămas c-un picior înăuntru
Și unul pe scară.
Universul, călindare,
70 Pudră, cremă și ziare !
Care mai luați, care mai luați,
Că plec cu trenul la Galați !

Intră țiganul care bate din niște tinichele.

Apoi ies toți. Primarul iese ultimul, după ce încasează darurile.

Din Arh. m. I.H.C.

Ciubotaru Ion culege în 1965

CERBUL

Înlocuind, cel mai adesea, *Capra*, *jocul Cerbului* prezintă de multe ori variante mai arhaice, poate și pentru că acest animal nu i-a devenit omului niciodată prea familiar.

În alte zone folclorice românești, „colinda cerbului” -- lipsită de masca acestuia — arată același lucru.

Nici în cazul său însă nu lipsesc tendințe numeroase de „modernizare”, fapt arătat de asocierea măștilor de *Artiști*.

Extremele: magie — mascaradă, sugerate prin tobe și paiațe, crează situații ciudate.

Cerbul

din satul și comuna Bira, județul Neamț.

PERSONAJELE :

— *Cerbul*. (Este jucat de un om de statură mijlocie. Masca e confecționată dintr-un preș pe care sînt cusute cordele multicolore. Capul este de lemn. Coarnele sînt vopsite cu bronz. Botul se îmbracă în blană de iepure. Între coarne se pun oglinzi, flori de hîrtie și panglici lungi, multicolore).

— *Toboșarii*. (Sînt în număr de patru. Au flanele mari de culoare roșie și pantaloni roșii. Pe cap poartă coifuri. În picioare au opinci. La mijloc își petrec briie și bete. Fiecare din ei are cîte o salbă cu șase clopoței. Unul dintre toboșari se mai numește comoraș sau căpitan și strînge darurile).

— *Fluierașul* are aceeași îmbrăcăminte. Diferă doar instrumentul pe care îl folosește.

Jocul începe prin încadrarea *Cerbului* între cei patru toboșari care în timp ce bat tobele rostesc în tactul respectiv, versurile :

- Frunzuliță arțăraș,
Bate doba ursăraș.
Și mi-o bate la podele,
Ca să nu mai crească răle ;
- 5 Și mi-o bate la pămînt,
Ca să nu mai bată vînt !
Colo-n vale-n vălîcică
Este-o fată frumușică,
Într-o casă mititică.
- 10 Cin' s-a duce s-o sărute,
Dumnezeu să nu-i ajute.
Numai cînd m-oi duce eu
Să-mi ajute Dumnezeu.
Copliță scurtă, grasă,
- 15 Face-te-ai mănunchi de coasă,
Toată ziua să cosesc
Și noaptea să te iubesc !
Foaie verde lemn de brad,
„Jănică” s-a deocheat.
- 20 Hai cu toți să ne-apucăm
Și pe el să-l descîntăm !

Căpitanul toboșarilor spune :

Hei, bre Jănică,
Eu sînt bulibașa Stănică
Ce descîntă la ulcică

- 25 Și minincă cap de pește
 Și descintă ursărește.
 Măi! Eu sînt eu
 Și mă cheamă cum știu eu.
 Și mai am trei frați ai mei :
- 30 Tache, Stavarache și Matei.
 Ce te-ai speriat de ei ?
 Să le crape caprele-n trifoi !
 Numai una să rămîie,
 Să ți-o aduc de pereche ție.
- 35 Măi, Jănică, dar ce mininci tu, măi ?
 Strujeni tocați,
 Mămăligă cu cîrnați ?
 Mininci tu, măi ?
 Dar zahăr din buzunari
- 40 De la fete mari ?
 Dar vin de viță-aleasă,
 De la gospodarii de casă ?
 Măi, Jănică ! ?

Toți doboșarii :

- 45 Foaie verde cucuruz,
 Ia, mai sai o dată-n sus
 Ca să nu mă faci de rîs ;
 Să ții minte ce ți-am spus !
 Hei, ciobănaș la oi am fost,
 Fetele nu mă cunosc !
- 50 Și la vară cît oi fi,
 Nici atît nu m-or mai ști !
 „La anul și la mulți ani !“.

Din Arh. m. V. Ad.

Străjeru Filoteia culege în 1964, de la un grup de tineri.

Cerbul

din satul *Hociungi*, comuna *Moldoveni*, județul *Neamț*.

PERSONAJELE :

— *Cerbul*. Masca se confecționează din blană. Capul este de lemn. Între coarne are oglindă și mici crenguțe de brad.

— *Artiștii*. (În număr de trei). Sînt îmbrăcați în roșu și au tobe.

— *Casierul*. Poartă costum național și la căciulă are o panglică roșie. El cîntă și din fluier. Adună darurile bănești.

— *Caii*. (În număr de doi). Sînt obișnuitele măști de cal, confecționate din panglici de hirtie multicoloră.

— *Baba* } sînt bufoni și poartă îmbrăcăminte
 — *Moșneagu!* } cît mai rufoasă.

Jocul începe în timp ce artiștii bat tobele și rostesc versurile:

- Și-am zis verde cimbrușor,
 După lata, cerbușor !
 După tata ! Un'te duci ?
 Numa-n fustă și-n papuci !
- 5 Mă dusei în codrul verde
 Să fiu drăgălaș la fete.

Fetele cînd m-au văzut
Tot pe loc au și căzut.
Și-am zis verde și-o ciupică,
10 Fluierașul să nu zică.

Unul dintre artiști descîntă cerbul :

Aoleo și vai de mine,
Măi, Jănică, ce-i cu tine ?
Eu cu tine mă hrănesc
Și tu mi te-mbolnăvești ?
15 Măi, ciobane, ciobănaș,
Tu adă un cuțitaș
Să-i iau sînge cerbului,
Din sfîrcul nasului ;
Din codița lui cea mică.
20 Sai, Jănică, te ridică !
Și zic verde mărăcel,
Ia, mai zi-i un ciobănel !

Fluierașul cîntă ; *Artiștii* bat tobele și spun :

Și-am zis verde de hurmuz,
Să ții minte ce ți-am spus.
25 Cerbul nostru ăsta mic
Să-l lăsăm îngăduit,
Să nu cadă la pămînt,
Fiindc-a fost îmbolnăvit.
Și zic verde și-o sipică,
30 Sai, Jănică, te ridică !

Moșneagul cîntă și *Caii* joacă.

Caii mei de la Viana,
Cu ochii după Ileana.
Le dau fîn, le dau mîncare
Și ei nu mă duc calare ;
35 Le dau paie de ovăs
Și beliții mă dau jos ;
Le dau paie de secară
Și beliții mă omoară.
Caii mei de la Banat
40 Aseară i-am cumpărat,
Șapte mii de lei am dat
Și nimic n-am cîștigat.

Moșneagul și *Baba* joacă. *Moșul* spune :

O, saraca baba mea,
S-o-nnecat în Dunărea
45 Dar nici eu nu m-am lăsat,
Altă babă mi-am luat.

Baba spune :

Săracul, moșneagul meu,
Tare-i prost și nătărău.
El muncește la Hîrlău
50 Și eu beu cu cine vreau ;
El muncește cu ciocanul
Și eu beu cu kilogramul.

Din Arh. m. I.H.C.

Puiu Elena culege în 1965, de la un grup de tineri.

CAII

Cu o frecvență mult mai susținută decît izbutim noi să arătăm prin texte, jocul *Cailor* este — în multe din variantele sale — lipsit de text literar și apare ca un dans mimic de mare virtuozitate. Pasul, trapul, galopul sînt sugerate magistral.

Subzonele cu măști greoaie mai amintesc încă de substratul magic al dansului ; cele care au trecut la măști ușoare pun în-tregul accent pe efectele spectaculare.

Reprezentăție colectivă de măști similare, *Caii* sugerează insistent ansamblul, ca formație evoluată de profundă rădăcină tradițională.

Call

din satul *Davideni*, comuna *Țibucani*, județul *Neamț*.

PERSONAJELE :

Hălățuga, mama cailor
Tupilaș, primul cal.
Hurmuzel, al doilea cal.
Rîndunel, al treilea cal.
Minzișoru, al patrulea cal.

Hălățuga :

Bună ziua, gazdă frumoasă,
Mă primiți cu drag în casă ?
Eu cu cercul meu de cai,
Am venit tocmai din rai.
5 Și-am venit la Dumneavoastră,
Să-i așez aici pe-o coastă.

Toți caii, după ce se așează într-un genunchi, cîntă:

Iată, Anul Nou s-a apropiat !
Din cer vă vine-mpodobit.
Și, iată, ca o mireasă
10 Vă vine-mpodobit !

Hălățuga :

Ah, ce bine mi-a părut
Pe drumul ce l-am făcut !
C-am venit pe-această lume
Veselă, plină de glume,
15 Și la gospodarii din casă
Le dorim zile frumoasă.
Și la anul care vine,
Zile albe și senine,
C-așa zice orișicine.
20 După numele ce-l are
Îl numim pe fiecare.

Primul cal :

Primul cal e *Tupilaș*,
Gras, frumos și sprintenuş.
Are cincisprezece ani,
25 Ca să-l iei te costă bani.
Și-l mai chiamă și *Azor*,
Are scoici la un picior ;
Trage bine la ușor.
Trage bine și la greu
30 Dar nu vreau ca să-l pun eu,
Că-i ager din cale-afară
Și cînd fuge parcă zboară.

Al doilea cal :

- Al doilea-i Hurmuzel,
Îți servește de model.
35 Parcă-i un cal haiducesc,
Merg cu el unde gîndesc.
Am de el dragoste mare,
Că-l țin fără de mîncare.
40 Vara-i dau numai rogoz
Și tot e gras și frumos.

Al treilea cal :

- Al treilea-i Rîndunel.
Și-acest cal e frumușel.
Are zbor de rîndunică,
I-adus din Asia Mică.
45 Cu copita de alamă,
Paște la iarbă în bahnă.

Al patrulea cal :

- Al patrulea-i Mînzîșoru
Și-i iute ca avionu.
Dacă i-aș da eu drumul,
50 Să vezi cum fuge, nebunul !

Hălăjuța :

- A cincea e Halațuța,
Cît la pas și cît la fuga,
Nu poate duce cotiuța.
Asta-i mama lor la toți !
55 Dar voi vreți s-o vedeți
Cît îi de urîță și de slută ?

Toți :

- Foaie verde de trifoi,
Hai cu caii ca la noi !
Și iar verde de ovăz,
60 Să-i dați drumul cum a fost !
Sărăcii călușii mei,
Cum mai sar ca niște zmei ;
Cum mai sar și se rotesc,
Așteaptă să-i potcovesc.
65 Unde joacă calul meu
Rămîne pămîntul rău.
Ș-acolo und' va juca
Pămîntul s-o despica.
Calul meu cu coama sură
70 Mîncă tot cu măsură.
Cînd o necheza o dată,
Să iasă mîndra la poartă.
Și iar verde matostat,
Noi cu caii am plecat.

Din Arh. m .V. Aa.

Poiană Virginia, profesoară suplinitoare, culege în 1967, de la Azoitei Constantin, 23 ani.

ANUL NOU ȘI ANUL VECHI

Celebrată dramatic într-o zonă mult mai largă decît cea românească, instaurarea Anului Nou este socotită un moment de mare însemnătate. Este aproape ciudat faptul că în celelalte provincii românești acest teatru nu a fost încă semnalat.

Moldova, mai ales, iar județele Bacău și Neamț ca parte componentă a sa, a scos la iveală mai multe tipuri de spectacole cu acest subiect. În culegerea de față pot fi aflate două materiale care se deosebesc între ele cert. Primul este de o simplitate deosebită, și, cu tot conținutul său destul de modern, amintește de cele mai vechi variante. Al doilea apare ca un obișnuit „alai” unde aceste măști au izbutit să se așeze în primul plan.

Anul nou și anul vechi

din satul Galbeni, comuna Filipești, județul Bacău.

PERSONAJELE :

— *Anul Nou* (copil îmbrăcat în costum național)

— *Anul Vechi* (copil cu costumație similară).

Între cei doi are loc următorul dialog :

Anul Nou :

Bună seara, veterane
Viteaz, mîndre căpitane !
Cine ești, cum te numești ?
Căci în furia în care mă găsesc,
5 Cu-această ghioagă te lovesc !

Anul Vechi :

Eu sînt anul vechi, trecut,
Care mult bine am făcut
La acest popor român.
Dar tu, frumos voinic,
10 Cine ești,
Cum te numești ?
Căci în furia în care mă găsesc,
Cu-această ghioagă te lovesc !

Anul Nou și Anul Vechi :

Decît să ne mai certăm,
15 Mai bine un cîntec să cîntăm !
(Cîntă)
Acest an de bucurie
Să vă-aducă fericire,
Fericire și noroc,
Rău să nu fie deloc !
20 La anul și la mulți ani
Anul 19... !

Din Arh. m. I.H.C.

Cîmpeanu Elena culege în 1964, de la un grup de tineri.

Anul nou și anul vechi

din satul *Telec*, comuna *Bicazul Ardelean*, județul *Neamț*

PERSONAJELE :

- *Anul Nou*
- *Anul Vechi*
- *Nunul mare*
- *Nuna mare*
- *Mirele*
- *Mireasa*
- *Drușca*
- *Vornicul*

Toji (fără *Anul Nou*) joacă strigînd, după melodia pe care o scoate din caval *Anul Vechi* :

Foaie verde bob secară,
Jucăm hora-n astă seară.
Moș voios ne cîntă iară
Căci e ultima lui seară.

- 5 *Anul Nou* cînd va veni
Nu știm, Doamne, cum va fi.

Toji urmează cîntînd :

Iată, *Anul Nou* s-a apropiat !
An de bucurie și de veselie,
Iată-l, ca o mireasă

- 10 Ne vine-mpodobit !
Priviți-l cu bucurie
Și cu veselie,
Pe *Anul Nou* sosit !

Anul Vechi :

- 15 Așteptăm acum să vină
Anul Nou cu bucurie.
Anul Nou frumos ca floarea,
L-așteaptă toată suflarea.

Anul Nou intră :

- 20 Bună seara, gospodari,
Tinere și fete mari !
Dar cine se găsește
În această casă
De cinstiți gospodari
Și mă supără pe mine
La sosirea pe acest pămînt ?

Anul Vechi :

- 25 Dar dumneata cine ești,
De cu-această horă nu te însoțești ?
Noi cîți ne-am adunat,
Toți în horă am intrat
Și-așteptăm acum să vie
- 30 *Anul Nou* cu bucurie.
Anul Nou frumos ca floarea,
Ce-l așteaptă toată suflarea.

Anul Nou :

Moșule cu barba albă
Cum fi cîmpul de zăpadă,
35 Văd că ai un chef de sfadă !
Cu mine să nu te cerți,
De ți-am greșit, să mă ierți !
Căci greșeala cu iertare
Mare-nsemnătate n-are.
40 Mă întrebi că cine sînt ?
Să-mi dai voie să-ți răspund.
Saltă-n sus a ta privire
Și citește ca-n psaltire,
Iscălit de Dumnezeu,

45 Pe paloș, numele meu.

Anul Vechi :

Da, văd scris cu slove aurii,
Anul Nou 19...

Anul Nou :

Acu, moșule, te-ai dovedit
Cu cine vorbești pe-acest pămînt ?

Anul Vechi :

50 Da, An Nou, m-am dovedit
Cu cine vorbesc pe-acest pămînt.
Dar nici eu nu-s om pămîntesc,
Că sînt tot un crai ceresc.
Cine vrea să mă cunoască
55 Numele să mi-l citească,
Iscălit de Dumnezeu
Pe caval, numele meu.

Anul Nou :

Da, văd scris cu slove mari,
Anul vechi 196..
60 Dar cît ai trăit pe-acest pămînt,
În lume cum ai petrecut ?

Anul Vechi :

A fost pace pe pămînt,
Uzine multe-am construit
De lumea-ntreagă s-a-ngrozit.
65 Bicazul, dintr-un munte-nalt,
Întreaga față i-am schimbat
Și complet l-am electrificat.
De la Bistra pîn-la Secu,
Uite omu, uite becu !
70 Și să vezi, măi frate,
C-avem și aparate.

Anul Nou :

Dar ce aparate ?

Anul Vechi :

De radio, măi frate.
Centru nostru de comună
75 Cu routăți se-ncunună.
Orișiunde tu privești,
Lucruri noi ai să-ntilnești ;
Poștă nouă și spital,
Biblioteca, dispensar,

80 Cinematograf, măi frate,
Magazine cu de toate.
Foaie verde de trifoi,
Am scăpat și de noroi.
Șoseaua am pietruit-o
85 Și de ape am ferit-o.
Iar în anii care vin
Va fi netedă deplin.
Și cei din satul de sus
Au acum autobuz,
90 Local nou, cooperativă,
Mărfurile stau în stivă.

Anul Nou :

Moșule cu barba albă
Și-nălbit ca și zăpada !
Voi face și eu ca tine,
95 Fabrici multe și uzine.
Și uzine, și tractoare,
Pentru clasa muncitoare,
Școli înalte, luminate,
Un' se-nvață și opt clase.
100 Căci Partidul, bun părinte,
Are grijă și-nainte,
Și ne dă mult ajutor
Pentru-al nostru viitor.
Vesel este tot poporul,
105 De cîntări și voie bună.
Cîntă cucul în poiană
Și pădurile răsună.

Anul Vechi :

Da, An Nou, m-ai dovedit.
Tu rămii pe-acest pămînt
110 Căci eu plec în cerul sfînt.
Hora ce-i acum cu mine
Va dansa de-acum cu tine
Și-ți doresc și ție bine,
Să trăiești și tu ca mine ;
115 Să fii păstor de mîoare,
Să bei apă de izvoare.

Anul Nou :

(către unul din ceilalți prezenți)
Dar dumneata cine ești ?

Nunul mare :

Eu sînt Paltin, nun mare.
Mă recomand dumitale.

Anul Nou :

120 Asta e soția ta ?
Cum mi s-ar recomanda ?

Nuna mare :

Eu sînt soția lui Paltin,
Nună mare l-al meu frate.

Anul Nou :

125 Dar dumneata, tinere, cine ești
Ce în această horă dansezi ?
Eu sînt străgerul din sat

Care azi mi-am adunat
Și mi-am ales ca de soție
Mîndra zîină din cîmpie.

Anul Nou :

130 Dar dumneata, fată tînă, cine ești,
De cu-acest tînăr te-nsoțești ?

Mireasa :

Eu sînt zîina zorilor,
Împărăteasa florilor,
Cu Stejar m-am cununat
135 Și nuntași mi-am adunat.

Anul Nou :

Dar dumneata, fată tînă,
Ești soră cu-această zîină ?

Domnișoara de onoare :

Nu sînt soră ci sînt aleasă
Să fiu drușcă la mireasă.

Anul Nou :

140 Dar dumneata cine ești,
Că pe-acești tineri îi logodești ?

Vornicul :

Sînt ales de lume multă
Ca să fiu vornic la nuntă.

Anul Nou :

145 Între voi voi rămînea
Împreună vom dansa.
Moșule îmbătrînit
Și de putere slăbit !
Hora ce mi-ai dăruit,
Zi-mi și-un cîntec la sfîrșit !

Anul Vechi :

150 Da, An Nou,
Am să fac curajul tău
Cu-acest mic caval al meu.

(La cîntecul acestuia începe jocul cu strigături)

Anul Nou strigă :

Frunzuliță mărgărint,
Eu sînt Anul Nou sosit
155 Și cu voi m-am înfrățit.
Iar la anul de-oi mai fi,
Tot cu voi m-oi înfrăți.

Toți strigă :

Să trăiești An Nou sosit,
Căci cu noi te-ai înfrățit.
160 Și la anul de-om mai fi,
Tot pe tine te-om mări.

Toți cîntă :

Vă lăsăm în pace,
Pace, sănătate,
Dar vă și rugăm,
165 De v-am greșit ceva,
Rugăm a ne scuza.
Primiți cu bucurie
Și cu veselie,
Tot ce v-am cîntat !

Din Arh. m. V. Ad.

Prușu Laura, profesoară suplinitoare, culege în 1966, de la Handaric Alexandru, 43 ani.

MOCĂNAȘII

Practică încredințată astăzi mai mult copiilor, jocul *Mocănașilor* se aseamănă foarte mult — în variantele sale cele mai simple — cu o colindă rostită sau cântată parțial în cor.

Sub influența teatrului propriu-zis, alte variante ale sale tind să se construiască pe baza unui dialog adesea naiv și stîngaci condus.

Sînt subzone unde acest teatru a reușit să polarizeze în juru-i un interes deosebit, reprezentînd punctul cel mai atractiv al manifestărilor de Anul Nou.

Mocănași

din satul și comuna Odobești, județul Bacău.

PERSONAJELE :

- *Mocănașul I.*
- *Mocănașul II.*
- *Mocănașul III.*

Toți sînt îmbrăcați în costume naționale. Poartă coifuri de hîrtie colorată. Ei recită, de obicei, versuri luate din cărți, pentru că sînt, adesea, copii între 10 și 15 ani.

- Sub o salcie pletoasă,
Unde râul se scurgea,
O copilă glorioasă
Flori în poală culegea.
- 5 Ura, ura, de-aș mai triumfa,
Re, re, re, cu ranița,
Fii de roman lăuda',
Ia pușca și ranița
Și servește țara ta!
- 10 Mîndră, mîndră copiliță,
Ce ești zîină de pe plai,
Ce ești floare de la rai?
— Nu-s nici zîină de pe plai,
Nu-s nici floare de la rai.
- 15 Sînt un suflet îngeresc
Și Moldova mă numesc.
Ura, ura, de-aș mai triumfa!
Ia pușca și ranița
Și servește țara ta,
- 20 Fii de roman lăuda!

Din Arh. m. V. Ad.

Chele Lucia, profesoară suplinitoare, culege în 1964 de la elevii de școală din clasele mai mari.

Mocănași

din satul Fătăciuni, comuna Fintinele, județul Bacău.

PERSONAJELE :

- *Mocănașul I.*
- *Mocănașul II.*

Amîndoi sînt îmbrăcați în costum național. Pe cap poartă coifuri de hîrtie frumos împodobite cu panglici multicolore. În mîină au cîte un toiag împodobit, de asemenea, cu hîrtie multicoloră.

Mocănași recită :

- Bună seara, coconași,
Bună seara, boierași!
Am venit doi mocănași,
Am venit doi țintărași.
5 Dar nu v-am adus o felie de caș,
Căci ne-au întărcat oițele
Și căprițele.
Dar o să vă facem o cîntare.
Să vă fle de mirare,
10 De vreun leu, ceva parale.
U, iu, iu și tra, la, la, la,
Să cîntăm și noi așa !
(Cîntă)
Sus, în vîrf de brăduleț,
S-a oprit un șoimuleț.
15 El se uită drept în soare,
Tot mișcînd din aripioare.
U, iu, iu și tra, la, la !
(Refren care se repetă după fiecare patru versuri)
Jos în trunchiul bradului
Crește floarea fagului.
20 Ea de soare se ferește
Și de umbră se lipește.
Floritică de la munte,
Eu sînt șoim, șoimuț de frunte.
Ieși din umbră, din tulpină,
25 Să-ți văd fața la lumină !
C-a venit pînă la mine
Miros dulce de la tine,
Cît am pus în gîndul meu
Pe-o aripă să te ieu.
30 Și să mi te port sub soare,
Pîn-te-i face roditoare
Și de mine iubitoare. (Bis)
Șoimuleț duios la grai,
Fiecare cu-al său trai.
35 Tu ai aripă zburătoare
Ca să te înalți la soare.
Eu la umbră, la răcoare,
Am menire-nfloritoare.
Tu te leagăni sus pe vînt,
40 Eu mă leagăn pe pămînt.
Du-te-n cale-ți, mergi cu bine,
Făr-a te gîndi la mine.
Că e lumea-ncăpătoare
Pentru-o pasăre și-o floare !
45 U, iu, iu și tra, la, la !

Din Arh. m. V. Ad.

Lazăr Maria, studentă, culege în 1961, de la un grup de copilandri.

Mocănașul

din satul *Heltiu*, comuna *Căiuți*, județul *Bacău*.

PERSONAJELE :

- *Împăratul.*
- *Turcul.*
- *Vîndătorul.*

- Ciobanul.
- Țiganul.
- Țiganca.
- Grecul.
- Moșul.
- Baba.

Toți cîntă :

Hai, frați ! Hai ,frați !
 Dați năvală, dați !
 Să răsune goarna-n armonie,
 Pe pămîntul nostru mare strămoșesc !

Împăratul :

5 Măi, turcule din Turcia,
 Ce-ai cătat la noi în România ?

Turcul :

Am venit cu-ăst buzdugan turcesc,
 Să-ți sfărîm capul tău împărătesc.
 Dacă nu te-ncredințezi,
 10 Am și-un cîntec să-ți probez.

Vînătorul :

Cum, tu, negru și buzat,
 Îndrăznești ca să ameninți
 Pe măritul împărat ?

Împăratul :

Retrage-te, păgîne,
 15 Că bag sabia în tine !

Turcul :

Dacă nu te-ncredințezi,
 Am un cîntec să-ți probez.

Împăratul :

Probează !

Turcul cîntă :

De la Plevna mai la vale,
 20 Osman, bre, aman, aman !
 Trece-un turc pe cal călare.
 Trece-n Țara românească
 Cu sabia ștearsă floare,
 Cu brîul plin de pistoale.

Împăratul :

25 Dar tu, măi, cu pușca-n spate,
 Cine te-a-mpins la păcate ?
 Spune-n grabă cine ești,
 Cu ce nume te numești ?

Vînătorul :

30 Eu sînt vînătorul munților Carpați,
 Eu sînt vînătorul României,
 Ce pe cîmp de bătălie
 Scumpa țară o voi apăra.
 Dacă nu te-ncredințezi,
 Am un cîntec să-ți probez.

Împăratul :

35 Probează !

Vinătorul cîntă :

Ziua scade, noaptea crește,
Vine timpul de vînat,
Inima întinerește
C-a sosit ce-am așteptat.
40 Ninge, ploaia să trăznească,
Fie vremea rea,
Numai pușca să lucească
Pe spinarea mea.

Împăratul :

Dar tu, măi, cu gluga-n spate,
45 Cine te-a-mpins la păcate ?
Spune-n grabă cine ești,
Cu ce nume te numești !

Ciobanul :

Eu sînt Niță ciobănaș,
De la oi și de la caș.
50 Am avut două oițe,
Le-am pierdut pe cîmpulițe.
Dacă nu te-ncredințezi,
Am un cîntec să-ți probez.

Împăratul :

Probează !

Ciobanul cîntă :

55 Eu sînt Niță ciobănaș,
Măi ciobane, măi !
Fetele de la oraș
Vin la mine și cer caș ;
Vin la mine și cer lapte.

Împăratul :

60 Ce-i cu tine, măi țigane ?

Țiganul :

Ha, e-așa cucoane !
Eu sînt ditai buftea-bulea
Cu trei nasturi la căciulă
Și cu unul la buric,
65 Să-l mînînce mă-ta fript.

Împăratul :

Cîți copii ai măi țigane ?

Țiganul :

Doisprezece am, cucoane !

Împăratul :

Și, cum îi ții, măi țigane ?

Țiganul :

Apoi, uite-așa, cucoane !
70 Doi pe pat -
Și doi sub pat ;
Doi în car
Și doi sub car ;
Doi călare pe măgar ;
75 Iar Matei și Dosoftei
Stau la foc că-s mititei.

Împăratul :

Și ce le dai de mîncare ?

Țiganul :

Uite-așa, cucoane !
Ieri am fost la vinătoare,
80 Vreo cinci iepuri am pușcat.
Trei au fugit și doi i-am scăpat.
Am făcut cinci oale de mâncare.
Două cu gura-n jos
Și trei cu fundu-n sus.
85 Și-au mâncat țiganii
De i-au durut burta de foame.
(Arată spre țigancă)
Săraca, țiganca mea,
Tare-i tânără și-ar juca !

Țiganca :

90 Na la baba, na !
Gimba unu, gimba doi,
Gimba unu, gimba trei,
Domnișoara cu Andrei ;
Gimba unu, gimba cinci,
Domnișoara cu opinci ;
95 Gimba unu, gimba șapte,
Domnișoara papă lapte ;
Gimba unu, gimba nouă,
Domnișoara papă ouă ;
Gimba unu, gimba zece,
100 Ție boala nu-ți mai trece.

Împăratul :

Apoi bine, măi, tu cine ești,
Cu ce nume te numești ?

Grecul :

Eu sînt grec.
Cînd eram la Romania,
105 Purtam flori la palaria
Și țurțuri la buzunar,
C-așa-i viața mea de palicar.

Baba :

Icea-i tină, icea-i glod,
Icea mi-e uncheșul mort,
110 Cum aș face să-l dezgrop ?
Am să-i vînd izmenele,
Să-i ridic pomenile ;
Am să-i vînd și pălăria,
Să-i ridic și panaghia !

Uncheașul apare și spune :

115 Sărăcuța, baba mea,
Nu știa ce-i trebuia !
Un colac și-o lumînară,
Șapte ghioage pe spinare.

Baba :

Săracu, uncheșul meu,
120 Tare-i prost și nătărău,
El muncește și eu beu !
El muncește la cîrlig
Și eu umblu pe la tîrg ;
El muncește cu cazmaua
125 Și eu beu cu tinicheaua.

Din Arh. C.C.P. Bc.

Înregistrare din spectacolul susținut la căminul cultural, cu
prilejul Festivalului de teatru folcloric din 1966.

HARAPII

Singulară, varianta de *Harapi* din această culegere se aseamănă structural cu ultimul text prin care fost ilustrat jocul *Mocănașilor*. În acest fel este demonstrat faptul că alaiurile au urmat adesea, în ultima vreme, calea transformării din spectacole neordonate în piese cu oarecare fixitate, a căror desfășurare decurge după reguli respectate în linii generale.

Materialul este cu atât mai interesant cu cât provine dintr-o subzonă în care interesul pentru promovarea teatrului folcloric, susținut de înșiși creatorii și purtătorii tradițiilor, este deosebit de evident.

Banda lui Harap

din satul *Davideni*, comuna *Țibucani*, județul *Neamț*.

PERSONAJELE :

- *Împăratul*
- *Căpitanul*
- *Ciobanul*
- *Harapul I*
- *Harapul II*
- *Negustorul*

Ciobanul, Căpitanul și Împăratul cîntă :

A trecut un an din viață,
Anul cel bun....
Și am intrat în...
C-am venit și noi prin sate.

Împăratul :

5 Stai ! Semn rău !
Împăratul dă poruncă
La oștenii săi viteji.

Căpitanul :

Da-nălțate împărate,
Eu sînt căpitanul Dor,
10 Mă voi duce, mă voi bate
Pentru țară și popor !

Ciobanul :

Prea-nălțate împărate,
Eu sînt bun de cercetaș !
Ei au dat năvală-n stîină
15 Și-au băgat cuțitu-n caș.

Căpitanul :

Și tu te-ai uitat așa,
N-ai dat în ei cu ceva ?

Ciobanul :

Ce să arunci, căpitane ?
Că aveau la brîu pistoale
20 Și cu altele în mîină,
De stăteam pitit în stîină.
Nici un deget n-am mișcat
Pînă cînd ei n-au plecat.

Căpitanul :

Ah, cum de nu au fost ostași

- 25 Să-i prindă furind la caș,
Iar eu să-i aștept în zori,
Să mi-i iau la întrebări!
D-apoi bine, măi făptași,
Ce-ați furat de-acolo, caș?
30 Ah, înălțate împărate,
Pe ei o să-i batem
Pîn-o curge măr și lapte!

Împăratul :

Să mergem !

Ciobanul, Căpitanul și Împăratul cîntă :

- Vină inamicul orișicînd va fi,
35 Pregătiți de luptă el ne va găsi.
Domnitorul țării e bun luptător,
La a lui poruncă, la luptă zburăm.

Harapul I : bate în ușă.

Căpitanul :

Cine e ?

Harapul I :

Noi.

Căpitanul :

- 40 Care noi ?

Harapul I :

Noi, harapi din hărăpie,
Trimși de Osman solie,
Cu ciudă și cu mînie,
Să vă lărîmăm capu-ntr-o mie.

Căpitanul :

- 45 Stați puțin, să dau veste la-mpărat,
Că nu știe unde este !

Harapul II :

(Bate la ușă)

Împăratul :

Cine e ?

Harapul II :

Noi.

Împăratul .

Care noi ?

Harapul II :

- 50 Noi, harapi din hărăpie !
Sînt trimis ca să zdrobesc
Pieptul vostru-mpărătesc !

Împăratul către Căpitan :

Deschide !

Căpitanul :

- Măi, harape imbufnat,
55 Ai îndrăzneală la-mpărat ?

Harapul II :

Da, fiindcă sînt harap !

Căpitanul :

Retrage-ti oastea, păgine,
Căci înfing sabia-n tine!
Cu-ndrăzneala care-o ai,
60 Te pot face cap să n-ai!

Harapul I și II :

Îndurare, împărate înălțate,
Ce-am făcut nu vom mai face!

Căpitanul :

De data asta sinteți iertați
Și cu noi vă alăturați.
65 La Osman voi să plecați,
Iar dacă ne veți trăda
Moartea vă va mai scăpa.

Negustorul intră și scapă luleaua jos.

Căpitanul :

Măi, negustor gulerat,
Ce tot umbli aplecat?

Negustorul :

70 Mi-am scăpat luleaua jos,
Vreau să nu umblu de prisos,
Că îmi zici tu gulerat.
N-am ce-ți face!
Multe țări am colindat
75 Și valuta s-a ridicat. (Sic!)

Împăratul :

Ia, ascultă, nu umbla
Cu prostii asemenea!
Scoate banii și plătește
Căci Osman ne urmărește
80 Și ne prinde fără veste!

Negustorul :

Să trăiți, Măria ta,
Eu nu am nici o para.
Dacă nu vrei să mă crezi,
Fostim la pungă și vezi!

Toți : (cîntînd)

85 S-a mărit oștirea noastră,
Din Suceava la Vaslui
Și-o să vadă Osman Pașa
Cum se duce dracului.

Harapul I :

Hei, dar stăm și discutăm,
90 Spune, frate, nu-i așa?
Stăm cu toții gură cască
Și vine oastea turcească.
Și-apoi, într-un ceas
Te și vezi înconjurat.
95 Spune, frate, nu-i așa?

Harapul II :

Da, zău, nu mai poți scăpa!

Negustorul :

Stați puțin ! Nu-i nici o grabă,
Osman și cu oastea lui întreagă,
Colo-n vale la Rovine
100 I-a făcut Mircea movile.

Împăratul :

Și pe Osman ? Cum s-o fi întimplat ?

Negustorul :

Osman, nu știu cum de a scăpat,
În Dunărea s-a aruncat,
Ajungînd la malul celălalt.
105 Cred că n-o să mai pîngărească
Scumpa țărișoara noastră.

Toți cîntă :

Noi, cu toții,
Vă lăsăm în pace
Dar vă și rugăm,
110 Vă rog să ne scuzați
De v-am greșit ceva.
Primiți cu bucurie
Tot ce v-am cîntat !

Din Arh. m. V. Ad.

Poiană Virginia, profesoară suplinitoare, culege în 1967, de la
Murariu Constantin, 19 ani.

ARNĂUȚII

Unic prin aceea că este dominat de elemente coregrafice tradiționale, apărînd mai curînd ca un „balet“ folcloric, acest spectacol pledează pentru varietatea structurală a teatrului popular și arată că necesitatea teatrului liric a fost resimțită și în mediile tradiționale. Din acest punct de vedere, mărturiile pe care *Arnăuții* le aduc depășesc cu mult posibilitatea îmbogățirii unei liste de repertoriu.

Acest spectacol se cere mai minuțios observat de coregrafi, tot așa cum colaborarea istoricilor medievaliști — pentru sensurile personajelor întîlnite — este evident necesară.

Arnăuții

din satul și comuna *Trifești*, județul *Neamț*.

PERSONAJELE :

Numărul lor poate varia între 14 și 22, jumătate interpretând roluri de bărbați și jumătate de femei.

Bărbații sînt :

- *Căpitanul* (arnăuților)
- *Locotenentul* (arnăuților)
- *Mirele*
- *Arnăutul I*
- *Arnăutul II*
- *Arnăutul III*
- *Arnăutul IV*

Tot pe atîția tineri joacă roluri de „fete“.

- *Mireasa*
- *Fata I*
- *Fata II*
- *Fata III*
- *Fata IV*
- *Fata V*
- *Fata VI*

Toldeauna, acestei trupe i se alătură și doi „mascați“ care sînt :

- *Moșul*
- *Baba,*

despre personajele respective spunîndu-se că reprezintă anul ce a trecut și doi „artiști“ (băiețandri) :

- *Artistul I*
- *Artistul II*

care ar semnifica anul care vine.

Întreaga echipă prezintă o suită de 10 dansuri, fără ca acestea să fie legate între ele prin intervenția dialogată a vreunuia din personaje.

Ordinea dansurilor respective este următoarea :

- *Galopul*
- *Hora*
- *Studenteasca*
- *Bătuta pe loc*
- *Banul Mărăcine* (după denumirea dată de unii „*Balu Mărăcine*“),
- *Bătuta la ciocane*
- *Ține, Doamne, vara lungă !*
- *Rața*
- *Are, măi !*
- *Chiriacul*

Sumară descriere a îmbrăcăminteii personajelor :

Căpitanul și locotenentul poartă uniforme militare, ofițerești, pe umăr avînd gradele respective. Peste tunică au și o panglică tricoloră. La șold, în partea stîngă, au sabie.

Arnăuții poartă itari și cămăși, potrivit portului național local. Au însă brîie roșii late iar pe piept și spate, în cruce, bete cu mărgelile multicolore. În picioare au cizme și pe cap, căciuli brumării cu pampoane roșii, fixate în față. În brîu își prind batiste frumos înflorate. Peste cămașă și bete au bondițe (bundițe) cusute cu motive naționale.

Mirele îmbracă aceleași haine ca și arnăuții. Are însă o floare de mire pe piept și, uneori, căciulă neagră cu pampon verde.

Fetele poartă catrințe sau fuste de lînă obișnuite în zona respectivă, pe sub care pun fuste albe cu dantelă ce se vede în mod obligatoriu. Peste cămășile naționale au bondițe (sau bundițe), sub care se încing cu bete ca și arnăuții. Pe cap poartă căciuli de piele de miel, negre, și — cînd vremea nu e prea aspră — numai baticuri. În picioare au cizme.

Mireasa are rochie lungă, albă, de voal. Poartă și coroniță. Uneori și poșetă.

Moșul și baba se îmbracă cu haine ponsite, din culorile cele mai diferite și tipătoare. În picioare poartă opinci. În unele cazuri, baba poate avea ghete. Moșul are adesea mască.

Artiștii sînt îmbrăcați tot în costume naționale. Pe cap au însă pălărioare înalte, roșii, fără boruri, cu oglinzi de jur împrejur. În dreptul urechilor încep să le atîrne panglici subțiri, multicolore.

Sumară descriere a dansurilor și realizării acestora :

Inițial, jucătorii sînt așezați în cerc, ca la horă, în ordinea următoare : căpitanul, locotenentul, arnăuții — au mirele în mijlocul lor —, urmați de fete — care au la mijloc mireasa. Șirul este încheiat de cei doi artiști care se prind de mîini cu căpitanul.

Nu este exclusă nici așezarea alternativă a arnăuților cu fetele, printre care se intercalează și mirele și mireasa. Nu iau parte la joc moșul și baba.

Galopul constă într-o horă repede, de mîină, doi pași înainte și unul înapoi, patru-cinci învîrtituri.

Hora este pe altă melodie, doi pași înainte și doi înapoi.

Studenteasca se dansează pe două șiruri : unul constituit din arnăuți, ofițeri și mire și altul din „dame” sau fete care au între ele mireasa. Stînd față în față, cele două șiruri încep prin a face trei pași la dreapta și alți trei la stînga, mai mult pe loc. După al treilea pas ridică piciorul cu care se încheie pasul ultim, deasupra celui alt. În a doua parte a melodiei se ridică pe rînd, amîndouă picioarele, făcîndu-se așanumita „floare”. Aceste figuri se repetă tot de 4—5 ori.

Bătuta pe loc schimbă melodia, nu însă și poziția. Jucătorii ridică alternativ piciorul drept și stîng, de trei ori și apoi fac trei bătăi mărunte pe loc, cu ambele picioare. Și această figură se repetă de 4 sau 5 ori.

Rafa, pe melodie proprie, este un dans cu strigături comandă de joc. Mișcările sînt cele de la „studentească”. Se trigă în felul următor :

„Hi, una rață, măi !
Și cu dreptul trei bătăi.
Hi, una rață, măi !

Și cu stîngul trei bătăi.
Trece rața Dunărea
Și rățoiul după ea"

Bătuta la ciocane pleacă din aceeași poziție. Jucătorii fac trei pași înainte cu piciorul drept, apoi trei bătăi cu același picior. Cu alți trei pași se retrag, încheind tot cu trei bătăi. În a doua parte a melodiei, grupați cîte doi în șirurile vecine, jucătorii fac cîte trei pași înaintînd cu piciorul apropiat vecinului, încheind cu bătăi în pămînt (tot în număr de trei). Durata este de 4—5 repetări ale figurilor.

Banul Mărăcine (sau „Balul”). În prima parte a melodiei se repetă figurile primei părți de la „studenteasca”. În a doua parte a melodiei se face răsucirea corpului, alternativ spre dreapta și stînga, cu îndoirea genunchilor. Apoi, numai cu piciorul drept se face „floarea”.

Ține, Doamne, vara lungă! Jucătorii fac trei pași la dreapta și alți trei la stînga, ridicînd piciorul din direcția spre care merg, deasupra celuilalt, de 4—5 ori.

Are, mări! Începe prin respectarea poziției de la jocurile precedente. În prima parte se repetă figurile din prima parte de la „studenteasca”. În a doua parte, jucătorii, foarte dinamic, se intercalează — un arnăut și o fată —, unul în spatele celuilalt, ținîndu-se de bundițele celor din față. Se merge făcînd sărituri de pe un picior pe altul, înclinîndu-se ușor corpul, cînd spre dreapta, cînd spre stînga. Jucătorii ambelor șiruri se retrag și fac loc micilor artiști care încheie jucînd :

Chiriacul. Micii artiști se află față în față, încheind fiecare cîte un șir al jucătorilor. Cînd încep dansul, duc mîna în dreptul capului, în semn de salut. Acest joc cu mîna (alternînd dreapta cu stînga, după frazele muzicale) se execută cit timp ei fac trei ture, în lungul șirurilor, în pas de ciobănaș. După cele trei ture se opresc și execută pe loc dansul rusesc numit „Cazacioc”, ceea ce oferă spectaculozitate încheierii.

Moșul și baba nu iau parte la niciun dans. Ei au rolul de a anunța venirea „Arnăuților”, gospodarilor către care aceștia se îndreaptă.

Deplasarea „Arnăuților” se face în ritmul muzicii care poate fi chiar fanfară.

Primul joc se desfășoară la Primărie, în fața primarului. Acolo și tot atunci, vin toate echipele de teatru folcloric organizate cu prilejul noului an. Toți sătenii, indiferent de vîrstă și sex, pot, și de obicei așa se întîmplă, să participe.

Răsplata bănească este încasată de *Căpitan*. *Moșul, baba și artiștii* sînt răsplătiți aparte.

Sînt ani cînd se organizează chiar trei echipe de „Arnăuți”, după ulițele satului, pentru a le putea cuprinde și colinda pe toate.

Din Arh. m. V. Ad.

Sainoilă Elena, profesoară suplinitoare, culege în 1967, de la Sainoilă Constantin 43 ani.

Împăratul :

Cum, un artozar așa turbat,
Vii așa-nfocat,
65 Cu-așa mare îndrăzneală,
Să-mi declari război în țară ?

Artozarul :

Da, înălțate împărate,
În țară ți-am intrat
Și război ți-am declarat,
70 Fiindcă sînt trimis de la-mpărăție
Să zdrobesc a ta trufie.

(Către Harap)

O, tu, harap de la hărăpie,
Vino și tu și arată a ta minie,
Să-l facem pe-acest împărat cu inima mică,
75 Să știe de-a noastră frică.

Harapul vorbește în timp ce calcă mărunt, ca să-i sune clopoței legăți la picioare :

Eu sînt harap de la hărăpie,
Trimis de la poarta-mpărăției,
Cu-acest buzdugan arnăuțesc
Să fărîm pieptul împărătesc.

Împăratul :

80 Cum, un harap așa slut și buzat,
Cu solzii de-o palmă după cap,
Îndrăznești a te răsti
Contra unui tînăr împărat ?

Harapul :

Îndrăznesc,
85 Că harap mă numesc.

Șeful trupei :

Împărate, parcă ești sărit din minte,
Nu mai ești ca înainte !
Acum trebuie să zaci,
Praf, cenușă să te faci
90 Și-n pămînt să mi te bagi.

Împăratul :

O, sabia mea săbioară,
Iubita mea surioară !
Astă vară prin atacuri și războaie
Curgea sîngele și roale ;
95 Iar acum, de mă iubești,
Afară din teacă să ieși,
Pe-acești dușmani să-i nimicești !

(Scoate sabia și o flutură deasupra capetelor dușmanilor).

Șeful trupei :

Iartă-mă, înălțate împărate,
Ce-am făcut n-oi mai face
100 Și pedeapsa eu mi-oi trage !

(Toți întind buzduganele în semn că se predau împăratului).

Împăratul :

Prin ce ?

Şeful trupei :

Prin cîntare.

Împăratul :

De-astădată sînteți iertați,

Cîte unul vă-nşirați

105 Şi leşeşte să-mi jucați !

Toți joacă cu strigături :

Trileşeşte și-o cotită,

Ce stai lele-ngrămădită,

Grămădită-ntr-un ungher

De frica unui boier ?

110 Şi iar verde și-un harbuz,

Două jos și patru sus !

(Sar continuînd numărătoarea pînă la zece).

Hai la zece și-un harap

Și dă-i drumul peste cap !

Și iar verde bob de linte,

115 O bătută și-nainte !

(Se învîrt jucînd în cerc)

Și iar verde solz de pește,

Patru rar, patru leşeşte.

Și iar verde foaie lată,

Arnăuți, spate la spate !

(Se așează pe două linii).

120 Şi iar verde baraboi,

Și-nainte și-napoi !

(Fac această mișcare).

Foaie verde foaie lată,

Arnăuți, față la față,

(Se așează pe două rînduri).

125 Să vă ștergeți la mustață,

Să vă-nvăț a strînge-n brață,

Cîte-o copilă isteată !

Decît în brațe strîngeai,

Mai bine-o boală zăceai !

Și iar verde bob de linte,

130 O bătută și-nainte !

Și iar verde lemn de brad,

Leșeasca s-a terminat !

(Joacă apoi pe două linii, mergînd un șir împotriva celui alt, după melodia „balotista“. Cînd intră *Generalul* și *Împăratul*, toți bat din palme. Drept salut de sfîrșit, se cîntă „alunelul“).

Din Arh. m. V. Ad.

Cocîrță Mariana, studentă, culege în 1959, de la Artene Ilie, 21 ani.

Arnăuții

din satul Rădeni, comuna Păstrăveni, județul Neamț.

PERSONAJELE :

— Şeful Arnăuților.

— Arnăutul I.

— Arnăutul II.

— Arnăutul III.

- Arnăutul IV.
- Împăratul.
- Căpitanul.

Şeful Arnăuţilor :

Arnăuţi, drepti !
 Pentru onor, înainte buzduganul prezentaţi !
 (Către împărat)
 Să trăiţi, Măria ta,
 Trupa aşteaptă ordinul Dumneavoastră.

Împăratul :

5 Bună seara, băieţi !

Arnăuţii :

Să trăiţi !

Împăratul :

Căpitane, căpitane !
 Ce veste de rău sau de bine
 Pot să aflu de la tine ?

Căpitanul :

10 Pe străzi patrulele-au prins
 Nişte oameni străini.

Împăratul :

Ce spun şi ce vestesc,
 Şi încotro călătoresc ?

Căpitanul :

15 Sînt călători şi crai,
 Vin călări pe cai.
 Vin din partea răsăritului,
 Merg în partea Nazaretului,
 Să se închine lui Hristos
 Ce se numeşte Mesia.

Împăratul :

20 Să mi-i aduci pe cîteşi trei,
 Să vorbesc şi eu cu ei !
 O, voi năluci pămînteşti,
 Cu chipuri crăieşti,
 Pe la noi ce căutaţi
 25 Şi pe cine vreţi să aflaţi ?

Şeful Arnăuţilor :

Umblat-a a noastră oaste vitejească,
 Cînd prin sate şi cetăţi,
 Dar de cînd am umblat,
 De Măria ta nu am dat,
 30 Căci poate sîntem şi noi veniţi din Persia,
 Veniţi cu vitejie,
 Să cucerim a ta împărăţie.

Împăratul :

Pe mine mă cuprinde o mare mirare
 De a voastră cutezare.
 35 Ce împărat poate să fie,
 Să-mi ia a mea împărăţie ?
 Căci pe acest pămînt
 Eu singur sînt stăpîn
 Şi orice veţi fi făcut,

Șeful Arnăușilor :

O, tu, Iudă de-mpărat,
Cum ai cutezat
Să rămii cu trupa degradată ?
Nu ți-e teamă de aceste buzdugane
45 Care farmă cap și piept împărătesc,
Sau de sulite tăioase
Care străpung coasta-mpărătească ?

Căpitanul :

O, tu, nenorocite !
Cum îndrăznești cu-aceste cuvinte ?
50 Nu ți-i teamă că scot un paloș
Care poate să cuteze
Și capul vostru să vi-l răteze ;
Sau să dau porunci,
Să fiți supuși la munci ?
55 O, voi arnăuți !
Ori viața o dați,
Sau de predat vă predați !

Șeful Arnăușilor :

Noi nici viața nu ne-o dăm,
Nici de predat nu ne predăm
60 Ci contra vrem să luptăm,
Pînă la ultima picătură,
Să vedem cine va învinge.

Împăratul :

O, tu, sabie, săbioară,
Ia mai ieși din teac-afară,
65 Să te lupți cum te luptai
În cele mai crunte războaie,
De curgea sînge șirloaie !
Ia, acu, de mă iubești,
Afară din teacă să ieși,
70 Pe-acești păgîni să-i nimicești !
Retrage-ți trupa, păgîne,
Că vîr sabia în tine !

Șeful Arnăușilor :

Iartă-ne, Măria ta,
Ce-am făcut nu vom mai face
75 Și chinurile le vom trage.

Împăratul :

De mine sînteți iertați
Și un joc mîndru să jucați !

Arnăușii joacă „Cernita”, strigînd :

Hai la rînd și tot la rînd,
Ca cucoarili la cîrd !
80 Care nu se dă la rînd,
Rămînă seara flămînd,
Seara și dimineața,
Peste zi totdeauna.
Hai la rînd și tot la rînd,
85 Și la treabă cînd și cînd !
Și la treabă ca butucul,
Și la mincare ca lupul !

Hai mîndruță după mine,
 Că tare te-oi ține bine!
 90 La moară nu te-oi mîna,
 În pădure tot așa.
 Vai de nora mîne-ta!
 Vai de mine, ce-am uitat?
 O cernită n-am jucat.
 95 Și-napoi să ne-nturnăm,
 Și-o cernită să jucăm!
 Vai de mine ce-am uitat,
 O leșească n-am jucat!
 Și-napoi să ne-nturnăm,
 100 O leșască să jucăm!

(Se joacă „Leșasca”).

Foaie verde mintă creață,
 Arnăuți, față la față,
 Să vă spun cîte-o povață,
 Să vă-nvăț a strînge-n brață,
 105 Cîte-o copilă isteată!
 Față-n față, roșiori,
 Sara pe la șezători
 A venit și-a mea mîndruță,
 Dezbrăcată și desculță,
 110 C-o poală de scînteiuță.
 Să vină badea diseară,
 Să deie hoherii-afară!
 Foaie verde fir ovăz,
 Dorul mîndrii mă dă jos!
 115 Foaie verde fir secară,
 Dorul mîndrii mă omoară.
 Foaie verde și-un dudău,
 Mare-i dealul la Bacău,
 Mulți îl suie și-l coboară,
 120 Dorul mîndrii mă omoară.
 Patruzeci patru leșești,
 Patruzeci de ungurești!
 Foaie verde și-un harbuz,
 Și-o plesnită drept în sus!
 125 La anul și la mulți ani!

Din Arh. m. V. Ad.

Diaconiță Mioara, profesoară suplinitoare, culege în 1966, de la Simirea Petru, 50 ani.

HAIUCII

Cel mai iubit și — de aceea — cel mai răspîdit și mai bogat teatru folcloric propriu-zis, teatrul haiducesc este încă viu în întreaga Moldovă. Județele Bacău și Neamț cunosc cîteva tipuri de variante ale acestuia și în colecția de față sînt reprezentate următoarele: *Jienii*, *Bujor*, *Groza*, *Codreanu* și *Păunaș*. Pe alte meleaguri moldovenești, numărul eroilor principali care au impus tipuri de variante pare a fi mai numeros. Nici unul însă nu acoperă, în afară de *Jianu*, o zonă atît de întinsă cum reușește s-o facă *Bujor*.

În veacul nostru, teatrul haiducesc este cel care a ajuns să-și subordoneze și să pună în umbră toate celelalte manifestări dramatice folclorice, fapt dovedit de influențele numeroase pe care le-a exercitat asupra altor manifestări, mai vechi și de apariție contemporană.

Plesa Jianului

din comuna Sascul-Sat, județul Bacău.

PERSONAJELE :

- *Jianu*, căpitan de haiduci
- *Alexe*, haiduc
- *Mătrăgună*, haiduc
- *Florea*, haiduc
- *Bușor*, haiduc
- *Busuioc*, haiduc
- *Cristadat*, căpitan de poteră
- *Turcul* (Soliman), poteraș
- *Ghincu*, poteraș grec
- *Vânătorul*, poteraș
- *Anul Vechi*
- *Anul Nou* (Mireasa)

Vânătorul :

Bună seara, moș bătrîn !
Cum te afli pîn-acum ?

Anul Vechi :

Bine, bine, tinerel !
Ca un pui de voinicel.

Vânătorul :

- 5 Da, se și vede că ești tinerel.
Dar i-auzi ce spune Anul Nou,
Că nu e mulțumit cu faptele ce le-ai făcut
Și îndată va veni și-ți va lua tronul.

Anul Vechi :

- 10 Nu-i nimic adevărat,
Că nimic nu s-a-ntîmplat !

Vânătorul :

Dacă nu crezi,
Ascultă cîntecul și vezi !

Toți cîntă :

- Anul Nou, Anul Nou s-a apropiat !
Anul Nou, Anul Nou cel azi dorit !
15 Căci, iată, ca o mireasă vă vine-mpodobit

Mireasa :

Bună seara, veterane,
Viteaz, mîndru căpitane !
Tu ești Ștefan sau Mihai,
Glorios trecut la rai

- 20 Sau vreun brav apărător
Pentru-acest cinstit popor ?

Anul Vechi :

- Da, află că eu sînt Anul Vechi
Care mult am suferit
Pentru-acest popor cinstit.
25 Iar tu, cu-ale tale ramuri de tinerețe,
Pe lîngă a moșului bătrînețe
Cum de te-ai încumetat
Și de-al meu nume m-ai întreat ?
30 Vei spune-ndată cine ești,
Cu ce nume te numești,
Că-n furia care-mi vine
Acu trag cu cîrja-n tine !

Mireasa :

- Moș bătrîn adus de spate,
Clipele ți-s numărate.
35 De ce vorbești fără spor,
Crezi că ești nemuritor ?
Te trădează barba creață
Că trăiești ultima viață.
Eu sînt Anul Nou ce vine
40 Să te-alunge-acum pe tine.

Anul Vechi :

- Alelei, ce grea belea
S-a-ncîlcit în barba mea !
De cînd Anul Nou a venit
Puterile mi s-au slăbit.
45 Mai bine să stau retras
Pîn-la cel din urmă ceas.

Mătrăgună :

Bună seara, frate-Alexe !

Alexe :

Bună, frate Mătrăgună !

Mătrăgună :

- Dar oare ce-o fi cu Iancu Jianu
50 De nu mai vine ?
Oare nu l-o fi prins potera lui Cristadat,
Care-l urmărește ne-ncetat ?

Alexe :

- Nu cred, frate Mătrăgună,
Că doar unul este Iancu Jianu,
55 Căpitan de haiduci,
Care-a băgat groaza-n turci.

Haiducii cîntă :

- I-auzi goarna lui cum sună
Pe cîmpia-ndepărtată !
Nu e căpitanul oare ?
60 I-auzi, căpitanul vine !

Jianu :

Bună seara, frați panduri !

Toți :

Să trăiești !

Jianu :

Fraților, de cînd stați pe-aici
N-ați întîlnit vreun ciocoi
65 Cu punga mai plină decît noi ?
Căci, iată, iarna a venit
Și noi banii-am isprăvit.

Mătrăgună :

N-am întîlnit, dragă Jienele !
Căci dacă întîlneam,
70 Ale noastre flinte ruginite,
Pentru el erau, pregătite ;
Armele-n piept îi puneam
Și noi, astăzi, bani aveam.

Jianu :

Bine, bine, haiducii mei,
75 Mîndri pușori de zmei.
Chiar dacă bani nu avem,
Întristați să nu stăm
Și-un frumos cîntec să cîntăm ;
Cîntecul meu haiducesc,
80 Focul inimii să mi-l potolesc.

Toji cîntă :

— Jiene, de unde vîi ?
— Din Carpați, de peste Jii.
Sus la munte sus, sus, sus !
Acolo-i Jianu dus.
85 — Jiene, ce-ai tirguit ?
— Numai arme și-un cuțit,
Refrenul.
Și vreo cinci oca de plumb,
Să duc la panduri la cîmp,
Refrenul.
Care-s buni de haiducit,
90 Boierii de jefuit.
Refrenul.

Jianu :

Fraților, noi stăm,
Bem, mîncăm
Și ne-am veselit
Cu anul care-a venit.
95 Dar știm prea bine că nu sîntem în libertate.
Sîntem prinși de-o poteră-a lui Cristadat,
Care ne urmărește ne-ncetat.
Hai, curaj și bărbăție,
Pe-a lor voie să nu fie !
100 Un frumos cîntec să cîntăm !

Toji cîntă :

În pădurea de la Strungă
Stau haiduci cu flinta lungă
Și la brîu cu iatagane.
Fiți viteji să nu v-ajungă
105 Potera lui Cristadat !

Cristadat :

A, ha, ha, ha ! China, candrochina,
Sorochina, motrochina !

Aici îmi stați voi mi-a,
Doar mi-a mirosit mie ceva
110 Friptură de-a lui vodă Caragea !
Iar tu, voinice prea-narmat,
Să-mi spui tu mie curat,
Pe unde-ai intrat
Și de-al meu nume n-ai întrebat ?
115 Să-mi spui îndată cine ești,
Cu ce nume te numești,
Căci în furia care-mi vine,
Bag sabia-n tine !

Jianu :

120 Mă-ntrebi tu pe mine
Cine sînt eu ? !

Cristadat :

Da, te-ntreb !

Jianu :

Află că eu sînt căpitanul de haiduci
Care-a băgat groază-n turci.

Cristadat :

Nu cred.

Jianu :

125 Dacă nu crezi,
Intră-n codru și vezi !
Unde-s tufele mai mici
Stau la pînd-ai mei voinici ;
Unde-s tufele mai mari
130 Zac în sînge boieri mari !

Cristadat :

Măi Jiene, Jienele,
Jură tu Măriei-mele,
Cît în codru-ai haiducit,
Creștini buni ai omorît ?

Jianu :

135 Măi păgîne, Cristadat,
Jur pe Maica Precista,
Cît în codru-am haiducit,
Creștini buni eu n-am ucis.
Unde prindeam saracul
140 Mi-ascundeam baltașul,
Îi dădeam haine de primeneală
Și bani de cheltuială ;
Unde prindeam turcul, ah !
Cum îi sfîrîia inima
145 Pînă-i tăiam părul și gîtul.

Cristadat :

Ah, Iancule înarmat,
Pentru cuvintele ce ți le-ai dat,
Așa de spurcat,
Meriți să fii arestat
150 Și legat, și dat
În paza acestui vînător,
Pentru pradă și omor.

(Către vânător)

- Măi, frate vânător,
Ține pe acest Jian legat
155 Că eu te-oi face mare bogat.
Iar voi, panduri, ce stați
Armele de nu le aruncați,
Cînd îl vedeți pe-al vostru căpitan
Sub sabia lui Osman ?
160 Aruncă, pandure, arma jos,
Cît îi timpul mai frumos !
Acum intru printre voi
Și de piele vă jupoi !
Ah, ticălosul de mișel,
165 Cum îmi vine să-l dișel
Cu-a mea sabie-săbioară,
Prea scumpă surioară,
Ce-acum mi-l doboară ;
Cu-al meu pistol ruginos,
170 Dintr-un foc îl voi da jos !
Eu plec cu turcii mei
Spre cautarea tovarășilor săi.

Jianu :

- Plîngeți frați și lăcrimați,
Căci pe mine m-a legat
175 Al turcilor împărat !

Haiducii cîntă :

- O, prea iubită mamă !
Oriunde vei fi,
Fiul tău te cheamă
Spre a-l mîntui !
180 Temnița-i afundă și nu pot scăpa,
Lanțurile-s grele la minuța mea !
Și de-o fi vreodată, de-oi putea scăpa,
Să-mi arăt în lume și virtutea mea.
Și-altă foaie și-un bujor,
185 La biserică-n pridvor
Stă Jianu frățior,
Cu butucul la picior.
Popa Pavel îi cînta
Și din gură cuvînta :
190 Doamne, fie-n voia ta !
Și Jianu greu ofta.
Stau în loc și mă gîndesc
Pe ce cale să pornesc,
Copilașii să-i hrănesc,
195 Pîinea să-mi agonisesc ;
Nevasta să mi-o-ntreții,
Nevasta cu trei copii.

Florea :

- Bună ziua, frații mei,
Mîndri puișori de zmei !
200 Ce stați triști și vă gîndiți,
Mîntea de v-o risipiți ?
De ce armele le-ați aruncat
Și calul l-ați lăsat
Închingat și înstrunat.
205 Cum îi bun de-ncălicat,
Codrul de cutreierat,

Cum ii place haiducului,
 Spre căutarea turcului ?
 Iar tu, măi Jiene căpitane,
 210 Tare-n oase și-n ciolane,
 Cum ai stat de te-a legat
 Un amarnic turc spurcat,
 Și-un pîrlit de vînător,
 Ce tremură zi și noapte-n foișor ?
 215 E, he, hei ! Jiene-Jienele,
 Ce băiat frumos erai
 Și-n ce stare urîță ai ajuns !
 Te văd legat în lanțuri grele
 Și nici nu știi dacă vei ajunge
 220 Ziua de mîine !
 Dar eu tot am să mă întorc prin satul meu,
 Pe la căsuța ta din vale,
 Și de mi-o ieși maică-ta plîngînd în cale,
 Și m-o-ntreba de-a ta venire,
 225 Căci pentru tine, ori viu, ori mort,
 Că n-am fost într-o bandă cu tine.
 Și chiar de m-oi înșela,
 De vreun cuvînt ceva,
 Am să-i spun tot ce-mi place,
 230 Căci pentru tine, ori viu, ori mort,
 Tot atîta face.
 Am să-i spun că te-am lăsat
 În Turnu-Măgurele întins pe-un braț de paie
 Unde turcii în carnea ta adîncă brazdă taie.

Jianu :

235 Floreo, Florea, frățioare,
 Ce mă judeci așa tare ! ?
 Uite la mîni și la picioare,
 Că-s legat în lanțuri grele
 Și dat în paza acestui vînător,
 240 Pentru pradă și omor.

Florea :

Măi Jiene, fătul meu,
 Uite-aici în pieptul meu,
 Că haiduc am fost și eu !
 Într-o bandă de doisprezece haiduci,
 245 Zece-s omoriți de turci,
 Dar mai am doi zmei pe-afară,
 Cu stînga pe zăvoară,
 Cu dreapta pe săbioară.
 Ordin de le-aș da,
 250 Pe turci i-ar mînca,
 Să-l vezi pe Bujor,
 Te bagă-n fiori !
 Să-l vezi pe Busuioc,
 Rămii trăsniț în loc !
 255 Măi Jiene, nu te teme
 De-un pîrlit ca Cristadat !
 Că de va da cu mine-ntîlnire,
 Am să-i dau o ciocnire
 Să știe tot neamul turcului
 260 De frica haiducului !
 Tu primește-mă-n banda ta,
 Că eu pe tine te voi scăpa !

- Jianu :*
 Floreo, Floreo, frăţioare,
 Fă, dragă, tot ce poţi
 265 Pentru-a mea scăpare !
- Florea :*
 Măi, frate vînător,
 Fă pe Iancu Jianu vînzător !
- Vînătorul :*
 Nu pot, dragă Floreo !
- Florea :*
 De ce ?
- Vînătorul :*
 270 Pentru că Jianu a călcat o faptă mare.
 Numai pentru ruble şi parale
 Voi da a Jianului scăpare.
- Florea :*
 275 Viră mina-ntre pistoale,
 Vei găsi o pungă mare,
 Să ai bani de însurat
 Iar pe Jianu să-l faci scăpat
 Pentru fapta ce-a călcat !
- Vînătorul :*
 280 Adă, Floreo, banii toţi !
 Iar voi, panduri, luaţi armele de jos,
 C-a scăpat Jianu vostru !
- Toţi cîntă :*
 A scăpat Jianu,
 Vai şi vai noroace !
 Tremuraţi în corpu vostru,
 C-a scăpat Jianu nostru !
- Poteraşii cîntă :*
 285 Viclenie şi vînzare !
 Pe Jianu l-a luat.
 Noi murim de întristare
 Şi el, vesel, a scăpat.
- Cristadat :*
 290 Măi vînător înşelător !
 De ce-ai făcut pe Iancu Jianu vînzător ?
 Să ştii că pentru a lui scăpare,
 Te trag pe tine cu gîtul la spînzurătoare.
- Vînătorul :*
 295 I-auzi, dragă Floreo,
 Ce spune lifta asta rea, spurcată !
 Că pentru a Jianului scăpare,
 Mă trage pe mine cu gîtul la închisoare.
- Florea :*
 300 Măi, păgîne din Turcia
 Ce-ai cătat în România
 Şi te-ai pus în calea mea ?
 Acum dracul mi te ia !
 Te mai uiţi chiorîş la mine ?
 Acum bag sabia-n tine !

Cristadat :

A-lelei, dal istandat,
Sari şinclete Soliman !
Nu mă lăsa să mor
305 Sub sabia lui Florea !

Turcul (Soliman) :

A, ha, ha, iumana, parada,
Holmadî, dolmadî !
Că eu sînt Soliman-găligan
De pe lîngă el
310 Şi de piele vă jupoi ca pe-un miel.

Florea :

A-lelei, de mugurel !
Sai măi frate Bujorel,
Nu mă lăsa să mor !
Sub sabia turcilor !

Bujor :

315 Ah, turcilor, păginilor,
Cum v-aţi gîndit voi, ciinilor,
Să mi-l omoriţi pe Florea cel vestit ?
Să ştiţi că eu sînt mîna lui dreaptă
Şi pe toţi vă fac grămadă !
320 Ia-ţi turbinca cu tutun
Şi fă la stînga-mprejur,
Şi mi-o-ntinde-n Turcia !
Ce-ai cătat în ţara mea ?
Acum, dracu mi te ia !
325 Te mai uiţi chioriş la mine ?
Acum bag sabia-n tine !

Turcul (Soliman) :

A-lelei, de brădulet,
Sai, măi frate Ghinculeţ,
Nu mă lăsa să mor
330 Sub sabia lui Florea şi-a lui Bujor !

Ghincu :

A, ha, ha, didina, padina,
Tumbai, rasai,
La o parte holovez,
Că picioarele vă rătez !
335 În lături, pandur avan,
Ce te lupţi cu Soliman ?
Sabia mea de oţel,
În sîngele tău o spăl !

Bujor :

A-lelei, de siminoc,
340 Sai măi frate Busuioc,
Vin' ca trăsnetul prin ei
Şi mă scapă de mişei !

Busuioc :

A, ha, ha, Ghincule-arnăut,
Pune arma la pămînt
345 Şi mi-o-ntinde la picior,
Pînă n-am să te omor !
Ieşi din draga mea moşte,

N-aștepta crunta mînie !
Nu mă face să te-aștept,
350 Acum îți bag sabia-n piept !

Jianu :

Fraților, decît o ciocnire
Mai bine o unire !
Să ne unim cu toți
Și să scăpăm țara de hoți !

Toți cîntă :

355 Astăzi, fraților români,
Ne vedem și noi stăpîni
Pe-ale noastre vechi moși
Ce erau mai mult pustii.
Ura, să trăiască, la mic și la mare,
360 La tot ce se află-n astă adunare !
Bonjur de la noi,
Vă lăsăm în pace,
Pace, sănătate,
Dar vă și rugăm
365 Să nu vă supărați
De v-am greșit ceva !
Fiți buni și iertați !
Primiți cu veselie
Tot ce v-am cîntat ;
370 Primiți cu bucurie
Tot ce v-am jucat !

Din Arh. m. C.C.P. Bc.

Tuhan Ion, învățător, culege în 1966, de la Pavel Gheorghe,
30 ani.

Jianu

din comuna *Dofteana*, județul *Bacău*

PERSONAJELE :

- *Iancu Jianu*, căpitanul haiducilor.
- *Alexa*, prieten al lui *Jianu*, haiduc
- *Haiducul I*
- *Haiducul II*
- *Haiducul III*
- *Haiducul IV*
- *Haiducul V*
- *Haiducul VI*
- *Un grec*
- *Un turc*
- *Un popă*
- *Un cioban*
- *Un căpitan*
- *Un vînător*
- *Un arnăuț*
- *Un roșior*
- *Florica*
- *Mireasa*

Haiducii cîntă :

- Noi, din tinere uşoară, (sic !)
Sperăm, sperăm să ne-nvăţăm
Odat', odată cu onoare,
Noi pentru ţară să luptăm.
5 Că-n ţara noastră-i multă jale.
Ea strigă azi să ne unim,
Să o scăpăm de biruri grele,
De tâlhării şi jefuiri
Căci nu mai poate ca să rabde
10 Pe-aceşti ciocoi adevăraţi
Care vin numai să prade
Pe românul gospodar.
Ba chiar şi bani,
Şi-averea toată,
15 Şi boi, şi vaci şi altceva ;
Ba chiar şi fata cea frumoasă
O vom vedea în mîna lor !
De-aceea, fraţilor, cu toţii
Noi fruntea sus s-o ridicăm
20 Şi ţării noastre mult iubite
Ajutor cu toţi să-i dăm.
Să-i alungăm din astă ţară,
Că ei n-au milă de popor,
Şi ei se fac la noi mai-mare
25 Şi îşi fac poştele ce vor.

Jianu :

- Ah, fraţilor !
Vedeţi în ce stare am ajuns ?
Biruri peste biruri,
Plătindu-le boierilor !
30 Pînă cînd cenuşa de sub vatră
Ni s-a luat !
De-aceea, fraţilor,
Puneţi mîna pe cuţite
Şi veţi jura
35 Că niciodată nu veţi părăsi
Pe-al vostru comandant !

Haiducii toţi

- Jurăm, jurăm cu toţii
Să mergem pe cîmpii,
Să nimicim ciocoi,
40 Să-i ştergem dintre vii !

Grecul (fugind după Florica apare tocmai acum) :

- Abonasi, zdrolonţ, abaradin !
Ce bobocică frumoasă mi-am găsit !
Bre, Florică, am fost la Grecia,
Am făcut covrigaria ;
45 Am venit la Romania,
Am făcut plătintăria,
Ah ! Ce-mi lipseşte mie ?
Nu te dai la dragostele mele ?

Florica :

- Ia, lasă-mă, boierule !
50 Odată ce-am jurat credinţă românească
Nu mă pot da în legea grecească !

Grecul :

Acestate sînt flecuri
De-a lui moș Gicu Jianu.
Dar știi, bre Florică, una și bună !
55 Să-mi zici un cîntec de-ăla haiducesc,
Să mă mai alint și eu cu el.

Florica :

Ia, lasă-mă boierule !
Cîntec îmi lipsește mie ?
Da, am să cînt, ce-am să fac ? !
60 Să mă alint și eu cu el.
(Cîntă)
Frunză verde viorea,
Vin bădiță, vin colea,
De-o scapă pe soru-ta !

Grecul :

Destulă, destulă !
65 Vra să zică, să vină bădița dumitale
Să te scape de la mîinile mele ?
Asta nu se mai întîmplă niciodată !
O să mi te tai bucățele,
Să pape cățelele mele,
70 Să văd eu cu ochile mele !

Florica vrea să fugă.

Grecul o prinde.

Stai ! Te-am prins hoțomano !
Toți bănișorii să mi-i dai !

Alexa :

La bani te gîndești tu, cățelandre ?

Grecul :

Oh, m-a facut cațelandru !

Alexa :

75 Cățelandru, căpriță riioasă !

Grecul către ostașii săi :

Eh, pe hoțoman să mi-l legați !

Potera îl leagă pe Alexe.

Haiducul I către Jianu :

Căpitane, veste rea !

Jianu :

Vine potera ?

Haiducul I :

Ba, mai grea !

Jianu :

80 Cit de grea ?

Haiducul I :

Alexa a fost prins.

Jianu :

Stai, să mă gîndesc ce-i de făcut !
Uite, m-am gîndit !

Vom merge la pustnicul din Carpați
85 Și vom cînta pe-o pungă cu bani
Și pe Alexa-l vom scăpa.

Popa către grec :
Blagoslovit să fii, kir Ene !

Grecul :
Sărutăm mîinile voastre, părințele !
Ai mai venit pe la noi ?

Popa :
90 Am mai benit, Kir Ene,
Cu icoane, cu cărțile,
Cu daruri bisericеști.

Grecul :
Foarte bine faceți, părințele !
Că noi sîntem oameni foarte evlavioși,
95 Că nu trece dimineață
Să nu mergem pe la bisericuță !
Dar, mă rogo, mă rogo,
Cine este la spatele mata ?

Popa :
Acolo este fiul meu
100 Care are darul de la Dumnezeu
Să spună prezentul, trecutul și viitorul.

Grecul :
Putem vorbi cu el, părințele ?

Popa :
Mergi la naiba, kir Ene !

Jianu care este ascuns la spatele popii :
Dar, mă rogo, mă rogo,
105 Cine este la mata ?
Eu sînt pustnic ;
Ba nu sînt pustnic !
Eu sînt Iancu Jianu !

(Iese din spatele popii).

Haiducii se apropie din toate părțile, cîntînd :
Copii de prin Balcan,
110 Vitejii lui Jian !
I-ha, i-ha,
Trăiască
Banda haiducească !

Haiducul I vorbește :
Măi delei (sic !) cu chica lungă
115 Și la briu cu iatagan !
Cînd fulgeră și trăsnește,
Să stați față cu satan !

Haiducul II :
Ce ne pasă de-ntîmplare
Cînd e Iancu căpitan ! ?
120 Nu ne pasă de urg'e,
Nici măcar de iatagan !

Alexa :

Ah, fraților !
Azi noapte am visat
Că venea bravul nostru comandant.
125 Se făcea că vine pe poteci,
Însoțit de doi haiduci.
De-or fi doi, de-or fi chiar trei,
Ne-om 'tovărăși cu ei.

Jianu :

Visul ți s-a împlinit
130 Și la frații mei haiduci
Le spun : Bine v-am găsit !
Ia, spuneți-mi, frați haiduci,
N-a trecut potera pe-aici ?
Că de-oi prinde-o-n mîna mea,
135 Cu zile n-o mai scăpa !

Alexa :

N-a trecut, nene Jienee,
Că dacă trecea,
Zău, beleaua și-o găsea.
Încercam și noi această durdă ruginită,
140 În piept i-o puneam
Și bani aveam.

Jianu :

Bravo, bravo,
Frații mei haiduci !
Bani n-avem,
145 Veseli sîntem.
Măcar cît om haiduci
Pe-acest pămînt românesc,
Pe ciocoi din țară i-om izgoni !
De-aceea, grăbiți !
150 La poalele codrului e-un sultan.
Aici, viu să mi-l aduceți !

Alexa :

Plecăm, căpitane !

Jianu :

Plecați, băieți !

Alexa :

Voie bună !

Jianu :

155 Să dea Domnul !

Haiducii pleacă și cîntă :

Dragă Smărăndiță,
Dragă puiculiță !
Vino-n urma mea,
Sui la munte-ncoa !

Florica și Mireasa cîntă :

160 Orice cîntec dulce
Pe-aici se-auzea,
După el m-aș duce
Făr-a regreta.

Haiducii cîntă în depărtare :
Vino Smărăndiță,
165 Vino puiculiță,
Vino-n urma mea,
Făr-a regreta !

Căpitanul :
Măi, om necunoscut !
Da un' te duci, de unde vii ?
170 Prin acești codri verzi ?
Spune cu ce nume te numești,
C-aici, pe loc, te nimicesc !

Jianu :
Dar bine, măi !
La prima întilneală
175 Mă pui pe mine la opreală ?
Mai ai puțină-ngăduială,
Că în furia în care mă găsesc,
Aici pe loc, te nimicesc
Cu-această armă ruginită,
180 Pentru capul tău gătită !

Ciobanul :
Sai măi, dragă vînător,
Arnăut și roșior,
C-acest Jian îngrozitor
M-amenința ca să mor !
185 Dar, mai sigur,
Voi să-i luați
Armele din briu
Și-n lanțuri să-l legați !

Jianu :
Hai, fie ! Să-nchin armele
190 La fețele dumneavoastră.

Potera cîntă :
La biserică-n pridvor
Stă Jianu frățior,
Cu butucul la picioare,
Cu lanțuri la mînișoare,
195 Străjuit de-un vînător,
Arnăut și roșior,
Ispitit de-un grecușor
Cu averi și bănișori.
Măi Jiene-ngrozitor.
200 Care des tu faci omor !
Spune tu domniei mele,
Cît în țară-ai haiducit
Mulți creștini ai omorît ?
Căci acest buzdugan turcesc
205 Eu în pieptu-ți îl izbesc !

Jianu :
Domnule, Măria ta,
Jur pe Maica Precista !
Cît în țară-am haiducit
Eu creștin n-am omorît.
210 Cînd vedeam săracu
Mi-ascundeam baltagu,

li dădeam de cheltuială,
Ba și chip de primeneală.
215 Dar unde vedeam turcul,
Mult îmi ardea sufletul,
Pină-i retezam gîtul.
Alelei, tîlhari păgîni,
Cum am să vă tai,
Să vă dau la cîini,
220 Că de altceva nu sînteți buni !

Turcul către grec :

Domnule, Măria ta,
Tu pe Jianu nu-l asculta,
Că Jianu foc tîrgului va da,
Pe doamnă va lua
225 Și-n codri va apuca.

Grecul :

Ne pricepem noi la mata,
Că ești mare hoțoman.
Treci turchie la mine,
Spun ceva la mata !

Jianu cîntă :

230 Prea iubită, maică,
Oriunde voi fi,
Din aceste lanțuri
Grele și fieroase,
Dintre aceste ziduri
235 Negre-ntunecoase,
La tine-oi gîndi.
(Către căpitan, vorbit) :
Ah, prea iubite căpitane !
Azi mă văzui legat în mîinile tale
În butuci și-n lanțuri grele.
240 De-aceea, mă plec a te ruga,
Din ele a mă libera,
Că bună plată ți-oi da.
Ți-oi da o pungă de poli,
S-o-mparți cu-ai tăi vînători ;
245 Ți-oi da o pungă de bani,
Să ai de cheltuială pe-un an.

Căpitanul :

Dar bine, Jiene,
Mai întii de toate
Trebuie să te gîndești
250 Că dacă mă află domnia
Mi-am găsit beleaua.
Dacă tu m-ai învăța
În ce fel te-aș scăpa,
Libertate ți-aș da !

Jianu :

255 Uite, căpitane, un sfat
Care niciodată tu nu l-ai aflat !
Dacă popa o veni
Pe mine-a mă spovădui,
Atunci, să știi,
260 Cuțitul l-oi lua,
Butucul l-oi sfărîma,

Pe uşă-oi ieşi
Făr-a mă spovădui.

Căpitanul :

265 Dă punga ce vei avea
Şi mergi, Jiene-n plata ta !

Jianu :

Bagă mina-ntre pistoale
Şi ia punga cea mai mare !

Ciobanul care tocmai a apărut, se repede să ia banii.

Vânătorul :

270 Măi, da tu cine ești,
Cu-astă bită ce păzești ?
Spune-mi mai curînd,
Că-ți zbor creierii în vînt
Şi te-amestec cu pămînt !

Ciobanul :

275 Sînt păstor în România
Care deschid bătălia
Şi-o țară voi apăra,
Şi c-un cîntec voi proba.

Vânătorul :

Probează !

Ciobanul cîntă :

280 Eu sînt Niță ciobănaș,
Sînt de colea, dintre brazii,
N-am nici frică, nici necaz !
Dragă mi-a fost oaia plăviță,
Cu mărgele la corniță,
Cu panglici roz la codiță !
285 Bîta e nevastă-mea
Care mă iubesc cu ea.
Masa mea e-ntr-un picior,
Așternut, pămîntul gol.

Popa :

290 Ți-am spus, Jiene,
Să te lași de furat
Că ai să mori împuşcat ;
Ți-am spus să te lași de hoție,
C-ai să mori în pușcărie !
Vai de copilul care părinții n-ascultă,
Că pușcăria o-nfundă !

Jianu :

295 Părinte, sfinția ta,
Vin de dezleagă dreapta,
Să-mi fac cruce, să mă-nchin
Şi să mor ca un creștin !

Popa :

300 Deslegat să fii, fiule,
Şi de mîini, și de picioare,
Că nici capul nu mă doare !

Jianu :

Ah, Doamne Dumnezeuule,
Părinte, vino de m-ai ajuta,

Butucul a sfârșita !
305 Pe ușă oi ieși
Făr-a zăbovi.
Rămii, doamne, sănătos,
Că sub mîna ta am fost !
Rămii, doamne, pe vecie,
310 Că eu plec în haiducie !

Căpitanul, Vinătorul, Roșiorul și Arnăutul cîntă :

A scăpat Jianu vostru,
Viclenie și vînzare !
Noi murim de întrislare
Și el, vesel, a scăpat !
315 I, ha, i, ha !
A scăpat Jianu, ia !

Jianu (cătrecioban) :

Măi, tînăr păstoraș ce ești,
Vin de spune ce dorești !

Ciobanul :

Sînt păstor și trăiesc bine,
320 Împărații ce-au cu mine ?
Într-o țară-atît de mică
De nimica nu mi-e frică.
Chiar pe lup de-l văd în drum,
Nu mi-e frică nicidecum ;
325 Chiar pe urs de-l întîlnesc,
Cu-astă bită mi-l lovesc !
Cînd eram în munții Carpați,
Sub umbra deasă de brazi,
Oițele îmi pășteam
330 Și din fluieraș o doiniță ziceam.
Și-un rîu ce curgea la vale
Stătea și m-asculta și zicea
Ferice, voinice, de viața ta !

Mireasa :

Ah, tu, dragă păstoraș de munte,
335 Parcă ești zărghit de minte,
Nu vorbești ca mai-nainte !

Ciobanul :

Ah, tu, dragă copiliță,
Albă ca o porumbiță !
Ochii tăi de viorele
340 Mi-au răpit mințile mele.

Mireasa :

Dovedește !

Ciobanul :

Prin ce ?

Mireasa :

Prin cîntec !

Ciobanul :

Da !
(Cîntă)
345 Măi, Jiene, fătul meu,
Vede-te-aș tînăr flăcău,
Căpitan peste haiduci,

Român verde tras pe-alci !
Primește-mă-n ceata ta
350 C-un dor de-a mă răzbuna
Pe cea liftă rea, păgînă,
Care mi-a răpit o turmă !

Jianu :

Te primesc în ceata mea,
Cu dor de-a te răzbuna
355 Pe cea liftă rea, păgînă,
Care ți-a răpit o turmă.

Căpitanul, Vînătorul și Roșiorul cîntă :

De cinci ani noi ocolim,
Măi, fraților, măi,
Pe Jian să-l mîntuim,
360 Tot crezînd că n-o mai face,
Că l-om condamna la moarte.

Căpitanul :

Măi, Jiene !
Ți-am spus să te lași de furat
C-ai să mori împușcat ;
365 Ți-am spus să te lași de hoție,
C-ai să mori în pușcărie !
Ci, hai la noi,
Să-ți dăm averi și bogăție !

Jianu :

Măi, de le fac,
370 De nu le fac,
Toate pe lume le trag ;
De le zic,
De nu le zic,
Tot port nume de haiduc !
375 Nu-mi trebuie averi și bogăție,
Că-i mai bine-n haiducie !

Căpitanul :

De nu ți-i voia, uite, ți se spune,
Moartea-n piept ți se pune !
(Îi pune sabia în piept).

Haiducii cîntă :

Zis-am verde și-o crăiță,
380 Măi, Jiene, măi,
La castel în poieniță,
Acolo-ai stat în pivniță !
Și tu, pînă n-ai jurat,
De sub pază n-ai scăpat.

Mireasa și Florica cîntă :

385 Cît ai fost tu arestat,
Măi, Jiene, măi,
De sub pază n-ai scăpat.
Dar acum mă plîng pe mine
Că n-o să te văd pe tine.

Jianu scoate din brîu cuțitul și lovește sabia căpitanului.

Haiducii cîntă :

390 .Nu te teme, copiliță,
Tra, la, la, la, la,

Căci Jianu e-un voinic
Și-are pieptul de oțel !

Jianu cîntă :

395 Însoțit de-ai mei haiduci
Ce sînt tineri ca și mine,
Ei sînt gata pentru tine !

Din Arhiva C.C.R. Bc.

Inregistrare din spectacolul prezentat la căminul cultural cu
prilejul Festivalului de teatru folcloric din 1966.

Jianu

din satul Țepeșeni, comuna Bicazul Ardelean, județul Neamț.

PERSONAJELE :

- *Jianu*, căpitanul haiducilor
- *Codreanu*, haiduc
- *Alexa*, haiduc
- *Ghinciu*, haiduc
- *Mireasa*
- *Ciobanul*
- *Maiorul* (conducătorul puterii)
- *Vinătorul*
- *Turcul*

Alexa, Ghinciu și Codreanu intră și cîntă :
Iată, Anul Nou, iată, a sosit ;
Vă vine din cer, vă vine-mpodobit !

Alexa :

Măi, tu, cel cu chica lungă
Și la brîu cu iatagan,
5 Cînd fulgeră și trăsnește
Dai tu față c-un sătean ?

Codreanu :

Dar ce ne pasă nouă de vreme rea,
N-avem noi pe Jianu nostru ?

Alexa :

Dar Jianu nostru vine !

Codreanu :

10 Uite-l, vine prin poteci,
Despărțit de-ai lui haiduci,
Numai singur, înarmat
Și cu flintele-ncărcat !

Jianu :

15 Bună ziua, frații mei haiduci !
N-ați văzut potera trecînd pe-aici ?

Alexa :

Nu, dragă Jiene !
Că noi, dacă o vedeam,
Armele-n piept îi puneam
Și acuma bani aveam.

Jianu :

- 20 Nu-i nimica, frații mei haiduci,
Dacă n-o fi astăzi o fi mâine,
Și noi tot veseli o să fim.
Dar tu, măi Alexa și măi Codrene,
Să-mi cîntați un cîntec,
25 Să gust și eu din fericita mea țară,
Cum gustă dușmanul din mijlocul codrului.

Alexa, Codreanu și Ghinciu cîntă :

- Mult mi-e dor și mult mi-e sete
Măi dorule, măi !
Să mă plimb prin codrul verde,
30 Să minînc inimi din sîn,
Să beau sînge de păgin !

Jianu :

- Măi, voi cîntecul ce mi-ați cîntat
La inimă m-o săgetat,
Iar vorbele ce mi le-ați spus
35 M-au făcut să plîng.

Alexa, Codreanu și Ghinciu cîntă :

- Iată, Casardaru vine înarmat,
Prinde pe Jianu din arest scăpat !

Majorul, Vîndătorul, Turcul și Ciobanul intră.

Majorul :

Bună seara, căpitane !

Jianu :

Mulțumescu-ți, Casardare !

Majorul :

- 40 Măi, voi de cînd umblați pe-acest pămînt,
N-ați văzut, n-ați auzit
De-un Jian, de-un zămislean (sic !)
De un hoț de căpitan
Ce se plimbă prin păduri
45 Cu șaisprezece panduri ?

Alexa :

Noi, de văzut nu l-am văzut
Dar de-auzit am auzit.

Majorul :

- Jianu-i om mic la stat
Și la corp bine legat,
50 Numa-n chimburi și-n centuri,
Cu iatagan la cusături.
Și umblă din sat în sat,
Multă grecime-a călcat,
Fără milă și păcat.

Codreanu :

- 55 Măi ! Eu mă jur pe numele lui Dumnezeu
Că acest Jian nu e atît de crunt
După cum îl învinovați voi.
Numai domni și împărați
Și oamenii cei bogali
60 Sînt de el înspăimîntați.

Maiorul :

Eu sînt un maior vestit,
De departe sînt venit
C-un turc și c-un vînător,
Ca să prind și să omor
65 Toți haiducii codrului
Și pe cei cu chica lungă
Care dau chiorîș la pungă.

Jianu :

Și eu sînt Jian vestit
Care ca voi, mii și sute-am jumulit.
70 Aștia sînt de-ai mei haiduci
Care vîră groaza-n turci.
Dacă nu crezi,
Du-te-n codri și vezi !
Unde-s tufele mai mari
75 Zac în sînge grei barbari ;
Unde-s tufele mai mici
Stau pitiți de-ai mei haiduci.

Maiorul :

Măi Jiene, măi Jiene,
Nu vorbi vorbe viclene
80 Că de-acuma ești vîndut
De-al tău tînăr dispărut !
Dacă nu crezi,
Uite-n jurul tău, să vezi !

Jianu :

Ei, Ghinciule, tu mi te-ai aflat
85 Iuda vînzătorul ?

Ghinciu :

S-avem iertare, căpitane,
Greșeala ce vi s-a făcut
S-a plătit cu bani !

Jianu :

Ceri iertare pentru vînzare ?
90 Nimic ! Moarte !
(Îndreaptă arma spre el și trage)

Maiorul :

Măi, Jiene ! Pentru tînărul ce mi l-ai ucis
Și pentru vorbele ce mi le-ai spus,
O să fii prins și legat
De-al meu tînăr vînător
95 Și al țării-apărător.

Jianu către vînător :

Măi, dar tu cine ești,
Și cu arma ce păzești ?

Vînătorul :

Eu sînt tînăr vînător
Și al țării-apărător.
100 Dacă nu crezi,
Am și-un cîntec să-ți probez.

Jianu :

Da, probează !

Vînătorul cîntă :

- Tune, plouă și trăsnească
Sub mantaua mea
105 Numai arma să-mi trăiască !
Veniți arme prăfuite,
La cocoare ostenite
Calea lungă s-o scurtez.
Acum doarme cel ce-și poate
110 Păzi patul său ;
Vînătorul n-are noapte,
Vînător sînt eu.

Maiorul :

Predă-te, Jiene, legat !

Jianu :

Nu mă predau.

Maiorul :

- 115 Predă-te, Jiene, legat
Că, de nu, mori împuşcat
Și de sabie tăiat !

Jianu :

- Decît să mor împuşcat
Și de sabie tăiat,
120 Mai bine mă predau legat.

Maiorul către Vînător :

Pune mîna, vînător,
Și mi-l leagă binișor !

Poterașii îi leagă pe haiduci.

Închinați armele voastre
Dinaintea feții noastre !

Haiducii :

- 125 Închinăm armele noastre
Dinaintea feții voastre.

Pun armele jos și vînătorul le adună.

Jianu către Vînător :

- Eu mă duc, codrul rămîne,
Măi, doruleț, măi !
Plînge frunza după mine.
130 După min' nu plînge nimeni
Că n-am făcut nici un bine
Și de-oi fi făcut vreun rău,
Mi l-oi trage singur eu ;
Și de-oi fi făcut vreun bine,
135 Mi l-oi duce eu cu mine.

Jianu către Vînător :

- Hei, măi tinere înarmat,
Cît să-ți dau să fiu scăpat
Și de-acest lanț deslegat ?
Îți dau o pungă cu poli,
140 Ca s-o-mparți cu-ai tăi maiori.

Vînătorul :

Auzi, domnule maior,
Ce spune acest Jian îngrozitor,
Că ne dă o pungă de poli,
S-o-mpărțim cu-ai noștri maiori.

Maiorul :

145 Ia-o, măi tinere înarmat,
S-avem bani de iernat și avansat !

Jianu :

Bagă mina-ntre pistoale,
Este-o pungă cu parale,
Ia-o, măi tinere înarmat,
150 Și de voi să fiu scăpat
Și de-acest lanț deslegat !

Vîndătorul ia banii și-i desleagă pe haiduci.

Jianu :

Armele să ni le dați,
Căci de-aici voi nu scăpați !
Armele, barbari păgîni,
155 Că, de nu, vă dăm la ciini !

Haiducii îndreaptă îndată armele către poterași :

Maiorul :

Armele să vi le luați,
Oameni răi și blestemați,
Și în codri să plecați
Dar pe nimeni să nu-nștiințați
160 Că ați fost prinși și legați
Și cu bani răscumpărați !

Maiorul și poterașii cîntă :

A scăpat Jianu vostru,
Vai de cei de prin oraș,
Tremurînd în pieptul nostru
165 Inima de pățimaș ! (sic !)

Jianu și haiducii cîntă :

A scăpat Jianu nostru,
Viclenia și vinzarea !
Dacă noi muream cu toții
Era mare supărarea.

Jianu către cioban :

170 Măi, dar tu cine ești
Și cu bîta ce păzești ?

Ciobanul :

Eu sînt Niță ciobănaș,
De la munți, de la Carpați.
Iar dacă nu crezi,
175 Am un cîntec să-ți probez.

Jianu :

Probează !

Ciobanul cîntă :

Frunzuliță de-artăraș,
Tra, la, la, la
Eu sînt Niță ciobănaș
180 De la munți, de la Carpați.
Gluga-mi este a mea casă,
Bîta-mi este-a mea nevastă.
(Vorbit).
Măi Jiene, măi Jiene,
Eu te cat de multă vreme,

185 Cu tine să mă-ntîlnesc,
Două vorbe să-ți vorbesc.

Jianu :

Da, vorbește !

Ciobanul :

Măi Jiene-ngrozitor,
Ce faci pradă și omor,
190 Mî-a venit un gîndișor.
Să mă las de ciobănie,
Să mă dau în haiducie,
Să mă fac haiduc voinic,
Fără teamă de nimic !

Jianu :

195 Dă, măi Niță ciobănaș,
Eu în bandă te-aș lua
Dacă tu vei jura
Că banda nu vei trăda.

Ciobanul :

200 Eu voi jura
Că banda nu voi trăda.

Jianu :

Atunci, lasă bîta ciobănească
Și ia arma haiducească,
Să te faci haiduc voinic,
Să n-ai teamă de nimic !

Ciobanul :

205 Da ! Las bîta ciobănească
Și iau arma haiducească,
Să mă fac haiduc voinic,
Să n-am teamă de nimic !

Haiducii cîntă :

210 Frunzuliță mărgărit,
Tra, la, la, la, la !
Banda noastră s-a mărit
C-un tînăr voinic ca noi,
Crescut între munți, la oi.

Codreanu către turc :

215 Măi, dar tu cine ești
Și pe-aicea ce păzești ?
Căci de cînd ne-am născut,
Om ca tine n-am văzut.
Și cîte zile-oi avea,
Om ca tine n-oi vedea.

Turcul :

220 Măi ! Și eu sînt un turc păgîn,
Caut pe Jian hapsîn,
Care pradă și omoară
Și bagă turcimea-n boală.
(Adresîndu-se fetei).
225 Și cu ce nume te numești ?
Nu ești zîna codrilor,
Spaima fanarioșilor ?

Mireasa :

Eu sînt sora lui Alexe
Și amanta lui Jianu.

Jianu :

230 N-ai tu, turcule, să-ntrebi
Iubita mea cum o cheamă !
În furia ce mă găsesc,
Aici, pe loc te nimicesc !

Turcul (scoțînd sabia) :

235 Hai, iubita mea săbioară,
Ieși din tecuță afară,
Pe-acest Jian mi-l omoară !

Maiorul merge spre turc și-l oprește.

Dă-te, frate, la o parte,
Nu te mai gîndi la moarte,
Că noi sîntem împăcați
240 Cu acești ai mei fîrtați,
Că au fost prinși și legați
Și cu bani răscumpărați !

Potera cîntă :

Copiliță ochi ca mura,
Vin' la mine vin' !
Vin' să-ți dau inelele
Și mărgăritarele !
Ba eu, bade, nu m-oi duce,
Nu, bădie, nu !
245 Să-ți sărut ochii și gura.
Vin' să-ți dau inelele
Și mărgăritărele !

Mireasa cîntă :

Ba eu, bade, nu m-oi duce,
Nu, bădie, nu !
250 Nu-mi trebuie inelele,
Nici mărgăritărelele.

Toți cîntă :

Vă lăsăm în pace,
Pace, sănătate,
Dar vă și rugăm,
255 De-am greșit ceva,
Rugăm, rugăm a ne ierta !

Din Arh. m. V. Ad.

Voșlobeanu Elisabeta, profesoară suplinitoare, culege în 1966,
de la Țepeș Greuruș Gavril, 56 ani.

Banda lui Jianu

din satul *Bahna*, județul *Neamț*.

PERSONAJELE :

- *Jianu*
- *Haiducul I*
- *Haiducul II*
- *Haiducul III*
- *Anul Nou*
- *Anul Vechi*
- *Amanta*
- *Căpitanul*
- *Vîndătorul*

Haiducul I : (cînt())

Iată, Anul Nou s-a apropiat !
Din cer vă vine-mpodobit
Ca un împărat,
De Dumnezeu sfîntul binecuvîntat.

5 Iată, ca o mireasă vine-mpodobit !

Anul Vechi :

Ah, ce grozav am obosit
De cînd merg pe-acest pămînt !
Că Dumnezeu m-a trimis
Pe Anul Vechi să-l găesc
10 Și cu dînsul să vorbesc.

Anul Vechi :

Bună seara, veterane !

Anul Nou :

Bun întilnit, căpitane !
Tu ești Ștefan sau Mihai,
Glorios intrat în rai ?
15 Sau vreun apărător
Al acestui scump popor ?
Spune-ndată cine ești,
Cu ce nume te numești,
Căci în furia-n care mă găesc,
20 Tot acum te nimicesc !

Anul Vechi :

Eu sînt Anul Vechi trecut
Și de multe ce-am pățit
Părul și barba mi s-au înălbit,
Nasul mi s-a ascuțit,
25 Pentru-acest popor iubit.
Dar tu, tinerețe, tinerețe,
Ramuri de-ale lui moș ghiuj bătrîn,
Prea mare îndrăzneală ți-ai luat
Și pe moșul l-ai cercetat,
30 Om atît de însemnat.

Anul Nou :

Ce moșneag îndrăzneț !
Ce vii să mă cercetezi ?
Dacă nu te învoiești,
Tot acum te pedepsesc

- 35 Cu-acest buzdugan oțelit,
Pentru capul tău pregătit.
Că eu sînt Anul nou sosit.

Anul Vechi :

- Rușine de mine, să-ți fie !
Am rămas să fiu gonit
40 De-un copil așa de mic ?
Nu-s cît hăul de bătrîn,
Să mă faci tu și nebun !

Haiducii cîntă :

- Frunzuliță rug de mure,
Măi, dorule măi !
45 Lung e drumul prin pădure.
Dar mai lung e prin orașe,
Toti mă-ntreabă de răvașe,
Doi mă-ntreabă, doi mă leagă,
Doi puicuța mi-o desmiardă ;
50 Doi bat cu bastoanele,
Mi-au zdrobit ciolanele,
Murguleț, coamă rotată,
Mai urcă-mă-n deal o dată,
Să-mi fac ochișorii roată,
55 Să mă uit în lumea toată ;
S-o curățim de străini,
Că e țară de români !

Jianu :

- Bun ajuns la voi, voinici,
Și ai codrului haiduci !
60 Cum, voi codrul l-ați lăsat
Și aici ați intrat ;
Și aici voi ați venit
De v-ați pus la tălmăcit ?
Dar venind pe drum,
65 N-ați întîlnit vreo liftă păgîină
Ce vă ia pîinea din mină ?
Ei sînt ciocoi
Și chiar strigoi
Ce sug sîngele din voi !

Haiducul I :

- 70 N-am întîlnit, n-am întîlnit,
Dragă Jiene,
Căci dacă-i întîlneam,
Pe toți îi omoram
Cu-aceste flinte ruginite,
75 Pentru capul lor pregătite
Și cu-acest cuțit îngrozitor,
Pregătit tot pentru pieptul lor.
Și-ale noastre pungi golite
Cu aur ar fi fost umplute.
80 Căci de cînd ne-am despărțit
Mai nimic n-am folosit.
Banii ce noi i-am avut,
La săraci i-am împărțit,
La săraci, la sărăciti
85 Și de moarte îngroziți.

Jianu :

Bravo, bravo, măi flăcăi !
Chiar dacă noi bani nu avem,
Veseli tot mereu sîntem.
Și de veseli ce sîntem,
90 Hai, un cîntec să cîntăm !

Haiducii cîntă :

În pădurea de la Strungă
Sînt de cei cu flinta lungă
Care dau chiorîș la pungă (bis).
Alelei, Jiane dragă,
95 Sună-ți cornul mai degrabă,
Să sărim haiduci la pradă (bis).
Că ni-e ghioaga țintuită
Și ni-e inima-ncolțită.
Ținta, ghioaga se tocește,
100 Pușculița ruginește.

Haiducul II :

Dar, lasă vorba, căpitane,
Și uită-te la spatele tale,
Căci potera gazda ne-a aflat
Și pe urmă-acum ne-a dat !
105 A curățit codrii de hoți
Și vrea să ne omoare pe toți.

Jianu :

N-aveți teamă, măi voinici
Și ai codrului haiduci !
Cît sîntem și noi voinici
110 Cu pistoale și cu puști,
Multe cete-om nimici
Și de-aici tot vom ieși.

Vînătorul :

Voi de-aici nu veți ieși
Pîn-al nostru căpitan nu va veni.
115 Căci el ne-a trimis pe noi
Să vă arestăm pe voi.
Vă oblig aici să stați
Și pe el să-l așteptați !

Jianu :

Bine, măi ! Vină și al vostru căpitan
120 Că doar n-a fi chiar Bogdan
Și chiar Bogdan dac-ar fi,
Noi de-aici tot vom ieși.

Vînătorul :

Iată, căpitanul vine înarmat
Și prinde pe Jianu între hoți intrat.

Căpitanul :

125 Măi, voinice înarmat,
Hoț, bandit și gulerat,
Din ce codru ai plecat
Și aicea ai intrat,
Și aicea te-ai oprit
130 Și te-ai pus la tălmăcit ?
Spune-n grabă cine ești,
Cu ce nume te numești,
Că pe loc te nimicesc !

Jianu :

- 135 Eu sînt Jianu-ngrozitor
Care-n lume fac omor.
Eu și cu ai mei haiduci
Ucid ciocoi și venetici.
Și, dacă nu vrei să crezi,
Mergi în codru și-ai să vezi.
140 Unde-s tufele mai mari
Zac în sînge grei barbari ;
Unde-s tufele mai mici
Stau pitiți ai mei haiduci.
Ăștia sînt haiducii mei
145 Care bagă gloanțe-n voi !
Și, la un mic semnal dat
Te și vezi înconjurat.

Căpitanul :

- Pentru răspunsul ce l-ai dat
Meriți să fii arestat
150 Și păzit de-al meu vînător,
Pentru pradă și omor.

Jianu :

- Stai, măi, dragă căpitane,
Tu de-abia m-ai întilnit
Și pe loc m-ai și oprit ?
155 Că-n furia în care mă găsesc,
Tot acum te nimicesc !

Căpitanul :

- I-auzi, măi, dragă vînător,
Ce spune acest Jian îngrozitor,
Că-n furia-n care se găsește
160 Tot acum mă nimicește.
Tu, sai iute de mă scoate,
Dă-mi o mîină de-ajutor,
Căci în furia-n care mă găsesc,
Tot acum îl nimicesc
165 Cu-această sabie, săbioară,
Iubita mea surioară.
Și el n-o mai îndrăzni
La mine a se răsti.

Vînătorul :

- Măi, Jiane-ngrozitor,
170 Nu-ndrăzni a te răsti
Și pe el a-l omori,
Că eu sînt frate cu el
Și te-mpusc ca pe-un mișel
Iar ca să fiți încredințați,
175 Închinați armele voastre
Înaintea fețelor noastre !

Jianu :

- Bine, bine !
Închinăm armele noastre
Înaintea fețelor voastre.
Dar o să fiți răspunzători
180 Înaintea haiducilor mei.

Căpitanul :

Vinătorule, fătul meu,
Dă-mi lanțul din geanta ta !
Pe Jian îl voi lega.

Jianu cîntă :

Plîngeți, voi, haiducilor,
185 Plîngeți și vă întristați
C-al vostru Jian e legat (bis)
Eu mă duc, codrul rămîne,
Plîng haiducii după mine.
După mine nu plîngă nimeni,
190 Că n-am făcut la nimenea bine.
Iar dac-am făcut vreun rău
Mi-l voi trage singur eu,
În fața lui Dumnezeu (bis).

Haiducul III :

În temnița-ntunecoasă,
195 Trist îi fără soare.
Plin de dureroase răni,
Bietul Jian moare

Anul Nou cîntă :

Rîndunică, fie-ți milă,
La a lui mamă zboară
200 Și să-i spui că pînă-n seară
Fiul o să-i moară.
Rîndunica cum aude,
Într-un zbor s-a dus
Și vorbele sale crude
205 Mamei lui i-a spus.

Jianu :

De-aș trăi să-mi sap mormîntul
Într-un cîmp cu flori,
Pe-unde dragii mei tovarăși
Trec adeseori.

Haiducii cîntă :

210 Maică, scumpă maică,
Fiul tău dorit,
Vino, scumpă maică,
De-l vezi chinuit.
Temnița-i adîncă,
215 Jianu se-nfioară
Și, totuși, are-n taină
Vreun caz de scăpare.

Jianu :

Maică, sîngele mi se scurge,
Trupu-i nemișcat.
220 N-aș vrea ca la mînăstire
Să fiu îngropat !

Haiducul I :

Ah, iată, vine și amanta !
Ieșiți afară și o priviți !
Codrul e plin de cărări
225 Și ea vine printre flori.

Jianu cîntă :

Vino, vino printre brazi,
Nu ai teamă c-ai să cazi!
Calea-i plină de flori
Și copacii de păsărele.

Amanta :

230 Ah! Aici e Jianu?
L-am aflat.
I-am adus bani mulți,
Să scăpăm iarăși la munți.

Haiducul II :

235 Căpitane, căpitane,
Tu de cînd ești în închisoare,
Mîndra ne-a adus bani mulți
Să scăpăm iarăși la munți.
Ține banii chiar acum
Și deschide-al nostru drum!

Jianu :

240 Măi, voinice înarmat,
Cît să-ți dau să fiu scăpat?
Îți dau o pungă cu poli,
S-o-mpărțiți voi amîndoi
Iar eu să fiu scăpat
245 Și din lanțuri deslegat.

Căpitanul :

l-auzi, măi, dragă vînător,
Ce spune acest Jian îngrozitor,
Că ne va da o pungă cu poli,
S-o-mpărțim noi amîndoi
250 Iar el să fie scăpat
Si din lanțuri deslegat.
Eu as primi,
Dacă tu te-ai învoi,
S-avem bani mulți de iernat,
255 De băut și de mîncat

Vînătorul :

Și la urmă de-nsurat.

Căpitanul :

Oare banii furați
Sînt buni de însurat?

Vînătorul :

Calul de dar nu se caută în gură!

Căpitanul :

260 Niciodată!

Vînătorul :

Ai dreptate, frate dragă,
Du-te iute de-l desleagă.
Ia-i banii ce-i va avea
Și libertate îi vom da.

Căpitanul :

265 Măi, voinice dezarmat,
Dă banii ce-i vei avea
Și libertate îți vom da!

Jianu :

- Bagă mina-n tre pistoale,
Vei găsi o pungă mare.
270 Ia-o ca să fiu scăpat
Și din lanțuri deslețat !
(Îl desleagă)

Haiducii cîntă :

- A scăpat Jianu nostru,
Tra, la, la, la, la, la,
Vai de voi de prin orașe !
275 Viclenia și vînzarea
I-au dat lui Jian scăparea.
Lumea plînge și jelește
Și el bea și chefuiește.
Sus, sus, sus la munte, sus,
280 Acolo-i Jianu dus.

Jianu cîntă :

- Eu mă primblu prin poteci
Tra, la, la, la, la,
Însoțit de-ai mei haiduci.
Ei au arme ca și mine
285 Și sînt tovarăși cu mine.
(vorbit, către *Căpitan*)
O vorbă să nu cuvîntezi
C-apoi capul ți-l retez !
Ți-l arunc afară-n vînt,
Să mai vezi tu cine sînt.
290 Pînă cînd bani mulți nu ți-am dat,
Libertate nu mi-ai dat.
Scuză-te pentru cuvînt,
Că te-amestec cu pămînt !

Căpitanul :

- Eu sînt căpitanul României
295 Ce în timp de pace și de bătălie,
Scumpă țara mea,
Cu drag voi apăra,
Și ca să te încredințez
Cu un cîntec îți probez.

Jianu :

- 300 Probează !

Căpitanul cîntă :

- Noi sîntem dorobanți și voinici
Și-am venit prin văi și poteci,
Am venit ca să-nvățăm
Țara cum s-o apărăm,
305 De dușmani s-o curățim.
Arma-n mînă ni s-a dat,
Cu credință am jurat
Că țara vom apăra.
De-acasă cînd am plecat, mîndra mea,
310 Mi-a șoptit să mă gîndesc și la ea,
Dar eu i-am răspuns cu drag
Și i-am spus zîbind din prag :
„Fii pe pace, m-oi gîndi !
Nu mai plînge și-am să viu

- 315 Cu flori mîndre la chipiu.
Și atunci ne vom iubi”.

Haiducul I :

- Dar tu, mă, cu flinta-n spate,
Dracul te-a-mpins la păcate,
Să omori pe-al nostru frate ?
320 Căci, în codri cînd te-am întilnit
Mi-ai spus că ești vînător
Și-al țării apărător.
Ei, bine ! Eu în tine m-am încredințat,
Și te-am lăsat să-ți cauți de-al tău vînat.
325 Și acum, drept răsplată,
Ai vrut să-l omori pe dată ?
La moarte să te gîndești,
Căci cu mine-acum vorbești !

Vînătorul :

- Eu sînt vînătorul României
330 Ce în timp de pace și de bătălie,
Scumpa țara mea
Cu drag voi apăra.
Și ca să te încredințez,
Eu un cîntec îți probez,

Haiducul I :

- 335 Probează !

Vînătorul cîntă :

- Eu sînt ostaș al țării,
Port gradul de soldat,
Am arma ghintuită
Și brațul înarmat.
340 Sus bubuie tunul.
Nu îmi pasă, nu !
Jos bubuie tunul.
Cu noi e Dumnezeu,
În lupta grea, în lupta grea !
345 În luptele grozave,
Oituz și Mărășești,
Cădea și zi și noapte
Obuz lîngă obuz.
Pe-aice nu se trece
350 Căci este-al meu consemn.
De-aceea se-nfioară
Trufașul Makensen.

Toți cîntă :

- Rămîneți cu bine,
Fiți fericiți,
355 La anul și mai bine
Cu noi să vă-ntîlniți !

Din Arh. C.C.P. Bc.

Inregistrare din spectacolul prezentat la căminul cultural cu
prilejul Festivalului de teatru folcloric din 1966.

PERSONAJELE :

- Jianu
- Alexa
- Haiducul I
- Haiducul II
- Domnișoara I
- Domnișoara II
- Ciobanul
- Căpitanul
- Vinătorul
- Roșiorul
- Turcul
- Grecul

Jianu :

- Stați, stați, stați într-o unire
 Și dați glas de mulțumire
 La cinstita adunare !
- 5 Cu toții într-un glas mare :
 Mulți ani, mulți ani, mulți ani
 Trăiască Țara Românească !
 Codrii deși ai țării,
 Noi toți vom dobîndi
- 10 Și libertatea care
 Cu toții vom dori.
 Vivat, vivat, vivat România ¹⁾,
 Piară, piară, piară tirania !

Căpitanul :

- 15 Măi cu chica lungă
 Și la brîu cu iatagan !
 Cînd trăsnetul cade-n luncă,
 Ție-ți pasă de sultan ?

Alexa :

- 20 Ce ne pasă de-ntîmplare,
 Vină orișicare-or vrea,
 N-avem noi căpitan mare
 Pe Jian, în vreme grea ?
 Iar dacă tot vrei să vezi,
 Am și cîntec să probez.

Căpitanul :

Probează !

Alexa :

- 25 De la maica am supt lapte,
 Lapte dulce strămoșesc.
 Sînt voinic, mă lupt cu șapte
 Că am sînge haiducesc.
 Și-am crescut ca stejărelul,

¹ Informatorul pronunța *vidrat*.

30 De măicuța mea-ngrijit
Și am brațe tari ca fierul
Căci am sînge necorcit.

Haiducul I :

Măi, fraților !
Am visat ast'noapte-un vis,
35 Că Jianu nostru vine

Haiducul II :

Uite-l, vine prin poteci
Însoțit de doi voinici.
De-o fi unul, de-or fi doi,
Noi ne vom uni cu ei.

Alexa :

40 Haide, vii Iancule, vii
Potera-n pămînt să pui ?

Jianu :

Bună seara, bună seara,
Bravii mei și buni haiduci !
Nu cumva zărit-ați
45 Potera trecînd pe-aici ?

Alexa :

N-am văzut-o, frate Jiene,
Căci dacă o vedeam
Arma-n piept i-o puneam
Și noi astăzi bani aveam.

Jianu :

50 Cu toate că noi bani nu avem
Dar tot veseli sîntem.

Alexa :

Da, căpitane ! Dar la venirea ta
Se cuvine să cîntăm un cîntec.

Jianu :

Bine, vom cînta cu totii !

Haiducii cîntă :

55 Azi toți, cu bucurie,
Haiducilor veniți,
Pe Iancu din cîmple
Cu drag să-l însoțiți !
Spălați armele voastre
60 Și-n grabă alergați,
Din cîmpiile noastre
Barbarii s-alungați !
Mare ești zeule,
Mare ești bravule,
65 Cu noi să fii !
Și-nsufletește pe ai tăi fii !
Optzeci de oi dispoaie
Și prin frigări le puu,
De surle și cimpoaie
70 Pădurile răsun.
Mare ești zeule,

Mare ești bravule !
Cu noi să fii
Și-nsuflețește pe ai tăi fii !

Jianu :
75 Măi, om necunoscul !
Ce te-ai pus la tilcuit
În șirul ăsta de haiduci ?
Spune mie cine ești,
Cu ce nume te numești ?

Ciobanul :
80 E, hei, frate Jiene,
Te caut de multă vreme
Cu tine să mă-ntilnesc,
Două vorbe să-ți vorbesc.

Jianu :
Vorbește, tinere !

Ciobanul :
85 M-am gândit !
Eu mă las de ciobănie,
Să mă dau în haiducie
Și să fiu haiduc voinic,
Să n-am teamă de nimic.

Jianu :
90 Păi bine, măi,
Eu în banda mea te voi primi
Dacă juri că banda nu vei trăda !

Ciobanul :
Jur că banda nu voi trăda !

Jianu :
95 Atunci, dă bita ciobănească
Și na-ți arma haiducească !
Și să fii haiduc voinic,
Să n-ai teamă de nimic !

Domnișoara :
Ah, tinăr păstor ce ești !
Parcă ești zărghit la minte,
100 Nu vorbești ca mai înainte !

Ciobanul :
Dar tu cine ești,
Cu ce nume te numești ?

Domnișoara :
Eu sînt sora lui Jian
Și amanta lui Alexa !

Ciobanul :
105 Ah, tinără copiliță,
Albă ca o garofiță,
Ochii tăi de viorele
Mi-au răpit mințile mele !

Domnișoara :
Dă-ți dovezi !

Ciobanul :
110 Prin ce ?

Domnișoara :
Prin cîntec.

Ciobanul :
Bine, voi cînta !
(Cîntă)
Măi, Jiene, fătul meu,
Vede-te-aș tînăr flăcău,
115 Căpitan peste haiduci,
Român verde ca pe-aici !
Primește-mă-n banda ta
Ca să mă pot răzbuna
Pe cea liftă rea, păgînă,
120 Care mi-a răpit o turmă !
Și iar verde lămîiță,
Drag mi-a fost oaia plăviță
Și mielul cînd suga țîță ;
Dragi îmi sînt oițele
125 Cînd le cresc cornițele,
Dar mai dragi fetițele
Cînd le cresc coșitele !

Jianu cîntă :
Te primesc în banda mea,
Ca să-ți poți tu răzbuna
130 Pe cea liftă rea, păgînă,
Care ți-a răpit o turmă.

Căpitanul către Jianu :
Măi, om necunoscut,
Ce te-ai pus la tîlcuit
În șirul ăsta mare de haiduci ?
135 Spune mie cine ești,
Că pe loc te nimicesc !

Jianu :
Păi bine, măi !
Tu n-ai auzit
De Iancu Jianu,
140 Stăpînul codrilor
Și spaima fanarioților ?
Iar dacă nu vrei să crezi,
Du-te-n codri și-ai să vezi !
Căci unde-s tufele mai mari
145 Zac în sînge arnăuții cei mai tari ;
Iar unde-s tufele mai mici
Stau ascunși ai mei haiduci.
Și toți acești care îi vezi
Sînt haiduci de-ai mei
150 Care vor băga gloanțe în voi.

Căpitanul :
La răspunsul care mi l-ai dat
Meriți să fii arestat ;
La răspunsul care mi l-ai spus
Meriți să fii închis
155 Și în lanțuri să fii pus !

Jianu :

Păi bine, măi !
Chiar la prima întâlneală
Mă pui tu pe mine la opreală ?
Căci în furia ce mă găesc,
160 Sînt în stare să te nimicesc
Cu această flintă ruginită,
Pentru capul tău gătită !

Căpitanul :

Păi, măi, frate vînător,
Arnăut și roșior !
165 Sai în grabă de mă scoate,
Căci îmi vin fliori de moarte !
Că pe acest Jian îngrozitor
Sînt în stare să-l omor
Cu această sabie-săbioară,
170 Iubița mea surioară.
Ieși din teac-afară
Și pe-acest hoț mi-l omoară !
Iar mai sigur ca să fiu,
Luați-i armele de la brîu !
175 De haine mi-l dezbrăcați
Și la-nchisoare-l băgați !
Ia-mi ascultă, vînător,
În țară cînd ai intrat
Sub drapel ai fost jurat
180 Pe toate a le îndeplini,
Însă bani a nu primi !
Acum, poruncă ți-am dat,
Pe Jian să-l dai legat.

Vîndătorul :

Măi, Jiene-ngrozitor,
185 Care-n lume faci omor !
Pe-acest om nu îndrăzni
A mi-l omori,
Căci eu sînt frate cu el
Și te-mpușc ca pe-un mișel.
190 Jiene, dă-te legat,
Că, de nu, mori împușcat !

Jianu :

Mai bine mă dau legat
Decît să mor împușcat !

Haiducii cîntă :

Frunză verde fir mohor,
195 La biserică-n pridvor
Stă Jianu frățior
Cu butucul la picioare,
Cu mîinile-n lăntișoare.
Popa pravilă citea
200 Și Jianu greu ofta.

Jianu cîntă :

Ah, maică, scumpă maică,
Fiul tău dorit,
Ah, vino de-l vezi, maică,
De-l vezi chinuit !
205 Temnița-i adîncă,

Groaza mă-nfioară.
Dar totuși are-o taină,
Un caz de scăpare!
Ah, de-aș scăpa vreodată,
210 Eu în viața mea
Să-mi arăt în lume
Și virtutea mea!
(Vorbit)
Ah! Stînd sub paza acestui tînăr vînător,
Mi-a venit un gîndișor.
215 Măi răcute răcutat,
Ce să-ți dau să fiu scăpat
Și din lanțuri deslegat?
Îți dau o pungă cu poli mărunți,
Să-mi dai drumul iar la munți.

Vînătorul :

220 De mi-i da tu ce mi-i da
Eu țara nu voi trăda,
Că în armată cînd am intrat,
Sub drapel am fost jurat
Toate a le-ndeplini,
225 Însă bani a nu primi.
Iar dacă tu juri
Că de codri te vei lăsa,
Eu din lanțuri te voi deslega.

Jianu :

Jur că de codri m-oi lăsa !

Vînătorul :

230 I-auzi, măi frate roșior,
Ce spune acest Jian îngrozitor,
S-aveți zile senine,

Potera cîntă :

Că ne va da o pungă cu bani mărunți.
Să-i dăm drumul iar la munți.
Ce zici tu, s-o iau ?

Roșiorul :

235 Ia-o, măi frate roșior,
S-avem bani de însurat
Și de iernat,
Și vara de voiajat !

Vînătorul :

240 Dă punga ce vei avea
Și arma de jos o ia !

Jianu :

Bagă mîna-ntre pistoale,
Vei găsi o pungă mare !
Ia-o și să fiu scăpat
Și din lanțuri deslegat !

Căpitanul :

245 Deslegat să fii !

Jianu :

Părinte, sfinția ta,
Desleagă mîna dreapta,

Ca să fac cruce cu ea,
Să fac cruce, să mă-nchin,
250 Să nu mor ca un păgîn !

Haiducii cîntă :

Măi, tra-la-la, tra-la-la,
C-a scăpat Jianu nostru !
Doamne, fii îndurător
255 Și trimite mila sfîntă
În asupra cei ce vor !
I, ha, tra, la, la,
C-a scăpat Jianu nostru !
Viclenia și vînzarea,
Vezi Jianu ce-a făcut ?
260 Noi murim de întristare
Și el, vesel, a scăpat.
I, ha, tra, la, la,
C-a scăpat Jianu, da !

Turcul :

265 Domnule, Măria ta,
Pe Jian nu-l libera !
Pe Jian de-i libera,
Pe domnița va fura
Și-n codri se va căra.
Ce vom face fără ea ?

Căpitanul :

270 Ce să fac, mă,
Dacă l-am scăpat ?
Nu am cai de alergat,
Nici picioare de stricat.
Măi Jiene-ngrozitor,
275 Care-n lume faci omor,
Cît în codrii-ai aiducit,
Mulți creștini ai omorît ?

Jianu :

Jur pe Maica Precista
Și pe tinerețea mea,
280 Căci unde vedeam săracul
Mi-ascundeam baltagul,
Îi dam bani de cheltuială
Și haine de primeneală.
Dar unde vedeam turcul,
285 Ah, mult îmi ardea sufletul
Pînă ce-i retezam gîtul !

Domnișoarele cîntă :

Du-te, du-te, băiețele,
Du-te, du-te, da !
Eu la gît nu pun mărgele
290 Pîn' m-ai învia.
Și nici pic de floricele
Eu nu pun deloc,
Căci pe tine, băiețele,
Te-am iubit cu foc.

Jianu :

295 Nu te teme, copiliță,
Tra, la, la, la, la !

Pieptul meu e oțelit,
Glont într-nsul n-a primit,
Tra, la, la, la, la !

Grecul cîntă :

- 300 Mă numesc grecul Gudacă,
Om bătrîn, cu mintea sacă.
Mama mea cînd m-a făcut
Mi-a legat sticla de gît.
La școală cînd învățam,
305 Sticla-n bancă o țineam.
Profesorul cînd vorbea,
Eu trăgeam țuică din ea.
Să trăiască domnu' primar
C-a bătut pe drumuri pari !
310 De la crîșmă cînd veneam,
De dînșii mă rezemam
Și gagica mi-o iubeam.
(Către domnișoare)
Bună seara, bre Floriță,
Nu te dai în dragostele mele ?
315 Că eu sînt om aproape cum nu se cade
Și cînd mă cauți,
Niciodată nu mă găsești !
Și, să vii la mine,
320 Ca o fată de vodă,
Cu borș și cu căbîdă (sic !)
Știi, colo, la mine la prăvălie !
Am de toate celea.
Ce cauți aceea nu găsești.
325 Șoșonei, galoșei,
Pentru copilițe ca voi !
Și de mîncare am să te țiu bine,
Cu răcitură de picioare de scaune ;
Pui fripti în smîntînică.
330 Și ai să mîninci la mămăligă
Goală, pînă ce ți-or ieși ochii !
Eu, nu-i o duminicuță
Să nu mă sui pe stîncuță,
Să mă uit prin fundoaie !

Domnișoara :

- 335 Păi, bine, boierule,
Eu nu ți-am spus că numai moartea
Mă desparte de brațul românesc
Și mă trece în acel grecesc ?

Grecul :

- Mi te potrivești
340 La hoțomanul cela de Jian ?
Dați un ordin la Tedelescu,
Să-l taie bucățele, bucățele,
Să-l dea la cățele,
Să mîninci și tu cu ele !

Jianu :

- 345 Bună seara, căpitane !
Unde-s banii, cățaoane ?

Grecul :

Numai la bănișori mi te gîndești
Și mă faci și cățaoane !

Jianu :

Cățoane și căpriță riioasă !

Greul :

350 Da, și căpriță riioasă !

Toți cîntă :

Rămîneți cu bine,
Fiți fericiți,
Să ne mai primiți !
355 Ani mulți, fericire,
Să vă dea Domnul
Tot ce doriți !
Mulți ani trăiască,
Mulți ani trăiască !
360 La anul și la mulți ani !

Din Arh. C.C.P. Bc.

Înregistrare din spectacolul prezentat la căminul cultural cu prilejul Festivalului de teatru folcloric din 1966.

Banda lui Bujor

din satul și comuna Apa-Asău, județul Bacău

PERSONAJELE :

- *Anul Vechi*
- *Anul Nou*
- *Bujor haiducul*
- *Codreanu haiducul*
- *Pandel haiducul*
- *Botfor haiducul*
- *Haiducul V sau Mărior haiducul*
- *Haiducul rătăcit*
- *Mama lui Bujor*
- *Turcul I*
- *Turcul II*
- *Căpitanul puterei*
- *Vînătorul*

Anul Vechi :

Iată, Anul Nou !

Haiducii cîntă :

S-a apropiat din ceruri,
Din ceruri vă vine-mpodobit
Anul Nou ce l-ați dorit !
5 Noi, cu toții, într-o unire
Să urăm sfîntul Vasile
C-un mănunchi de busuioc,
Să vă dea Domnul noroc ;
C-un mănunchi de viță creată
10 Să vă dea Domnul viață !
Saltă, saltă Românie,
Uită-ți griji, uită-ți dureri !
Brațul gol apasă-n arme,
Împodobit și plin de flori.

Anul Vechi :

- 15 Astăzi, după un an de zile,
S-a vestit că vine-n lume
Un crai măreț, șoiman de munte,
Din alte țări, necunoscute.
Voinicul ce vine din altă-mpărăție,
20 Vrea lumea s-o schimbe
Și-ntre noi să vie.
Dar, iată, dinspre răsărit
Apare un crai foarte grăbit,
Cu pletele de aur,
25 Cu chipul îngeresc,
Cu coiful împărătesc.
Și, iată, Anul Nou vine pe pământ !

Anul Nou :

- Vin pe pământ în lumea voastră,
Înger plăpînd din zarea albastră ;
30 Vin pe pământ, nu-mi țineți calea
Și v-aduc curînd o taină mare.
De sus, din ceruri m-am coborît
Și-am venit astăzi la voi,
Pe anul 196...
35 Dar, bună ziua, veterane,
Mîndru, viteaz, căpitane !
Sub ce nume
Te mai găsesc astăzi pe lume ?

Anul Vechi :

- Îți mulțumesc de întrebare,
40 Craiule din depărtare,
Eu sînt Anul Vechi, trecut,
De viscol, ploaie, ger și vînt
Și de căldură străbătut.
Și de vechi și de bătrîn ce sînt,
45 Nu mai pot sta pe pământ.
Însă pe lume de-am întîrziat,
Un crai ca tine am așteptat.
De ești tu acela așteptat,
Cum însă ai cutezat
50 Pe mine a mă întreba
Și ceartă a-mi căuta ?
Răspunde, tinere, cine ești,
Și cu ce nume te numești ?
Căci cuvintele tale de îndrăzneală
55 Și întrebarea fără socoteală
Mă împing, zău, la făr-de-lege
Și nu știu ce s-o alege
De capul tău încoronat,
Că prea mult m-ai supărat !

Anul Nou :

- 60 Eu sînt Anul Nou sosit,
De sus, din ceruri am coborît
Și-am venit astăzi pe lume
Cu alt port și alt nume
Și în praf și scrum să te fac,
65 Și lumea de tine să scap.

Anul Vechi :

- Slobozește, Doamne, pe robul tău !
Se pierde văzînd cu ochii
Credința-n Dumnezeu !
Astăzi mă văd prigonit
70 De un crai necunoscut
Și mîine, cu-al meu nume,
Eu voi dispărea din lume.
Că, oricît, sînt prea bătrîn
Ca-ntre voi să mai rămîn.
75 Și-ți las ție dăruit,
Tronul meu cel prăfuit ;
Și-ți las ție drept la viață,
La plăceri și la dulceață.
Plăpîndă, tînără mlădită,
80 Cu dragoste de biruință !
Înainte de-a pleca
O povață vreau a-ți da.
Eu, cînd am venit pe lume,
Eram un crai tînăr ca și tine
85 Și nu vedeam înainte-mi, în față,
Decît viață și verdeață.

Anul Nou :

- Ia, ascultă, măi bădie,
Barbă albă colilie !
În lume zici că ai venit
90 De-un an de zile trecut.
Ce fapte ai mai făcut ?

Anul Vechi :

- În lume cit am trăit
Timpurile le-am potrivit,
Zilele le-am numărat,
95 Vînturile le-am certat,
Vremuri bune am tocmit
Și dreptate-am rînduit.
Dar acum timpurile-s grele
Și-obiceiurile rele
100 Și păcate multe, multe ;
Crime, jafuri și morți crunte,
Războaie ne-nfruntate
Și tot felul de păcate.
Parcă strigă : moarte, moarte !
105 Sate și averi omenești,
Să le vezi, le tot jelești.
Bărbați, neveste și copii
Au fost duși în pribegii.
Pînă și copilul din fașă
110 A fost dus departe, frate !
Domnitori și împărați,
Tot ca tine-ncoronați
Și-au lăsat și tron, și țară
Și-au trecut peste hotară.
115 Iar focul, moartea și chinul
Au dat mîna împreună,
Săcerînd în calea lor,
Cu brațul lor cel răpitor,
Tot ce-au întîlnit în cale.

- 120 Pustiu tot, pustiu și jale !
Ale, lei ! Voinice tînăr și-ndrăznet,
Nu-ți vei putea menține
A ta fire de semeț !
Și, ca o probă din vechile cuvinte,
- 125 Îți descriu rugina ce-o vezi înainte.
Cușma și sarica ce le vezi pe mine
Au fost pe vremuri ca cele de pe tine.
Răutatea-n lume mult m-a urmărit,
De-am rămas, copile, atît de amărit !
- 130 Am fost bătut de vînturi
Și udat de ploii !
Am trecut pustiuul
Și-am păscut nevoi,
Și-am umblat pe ape
- 135 Obosit de muncă și frică de moarte.
Am răsturnat troianul de pe înalta coastă,
Am fost și la ocna unde e pedeapsă,
Am oprit cu pieptul furtuna păgînească,
Ferind de-ale sale valuri credința
românească
- 140 Dar acum, regi, domnitori și împărați
Trăiesc în lupte înverșunați.
Priviți pe cerul albastru,
Se vede un roșu de sînge
Ce geme și parcă plînge !
- 145 Undeva, departe, ard sate și orașe,
Sînt fiare fără nume
Ceucid copii în fașă.
Și, iată, în ce timpuri am trăit
Și de ce-am îmbătrînit !

Anul Nou :

- 150 În afară de ce mi-ai înșirat,
Altceva ce-ai mai observat ?

Anul Vechi :

- Și la bogat, și la sărac,
Și la bordei, și la palat,
Vrajbă multă-am observat.
- 155 Pe tot globul pămîntesc,
Numai ură și dispreț.
Vînturi mari și stricăciune,
Călduri înăbușitoare,
Erupții de vulcane,
- 160 Cutremure îgnrozitoare,
Tilhării la drumul mare,
Numai sînge și oroare !
Scumpătatea a ajuns la culme.
Muncești astăzi, mîncîci mîine.
- 165 Foametea vine din urmă.
Lumea bea și se desfată,
Sărăcia stă la poartă,
Toți aleargă cu grăbire,
După lux și nebunie,
- 170 După-averii, după mărire.
Nu mai e rușine-n lume,
Nu mai e respect față de bătrîni,
Nici pic de grijă pentru ziua de mîni.
Viața este scumpă, scumpă foc,

- 175 Dar nu ai ce să faci.
Muncești ca robul, plătești și taci.
Dar pudra, roșul de buze,
Săpune roșii și verzi,
Rochii peste rochii,
- 180 Pantofi de lac, de postîrlac,
Păstălării de dinți,
Pudră cu gramul,
Mătăsuri cu toptanul,
Blănuri de samur
- 185 Și mai știu eu cum ? !
Dar pe-aceste firfașoane
Se duc multe milioane,
La boieri și la cucoane.
Ce le plătim noi, țărani.

Anul Nou :

- 190 Destul, destul bătrîne,
Însprăvește, în fine...
Căci lumea e dorită de bine !
Părăsește locul și du-te dintre vii,
În fundul iadului să rămii !

Anul Vechi :

- 195 Aoleo, da grea belea
S-a legat de barba mea !
Astăzi, de atîta grozăvie,
Plec din lume,
Vă părăsesc pe voi,
- 200 Gîrbovit de zile grele și nevoi.
Dar să nu mă plîngeți,
Nici să mă iertați,
Și nici pomene să nu-mi dați !
Că nu am fost vrednic, copile,
- 205 Să las mai bine
Pe ziua de mîine.
Și, ca dovadă că ne-am învoit,
Ocupă locul meu cel părăsit !

Codreanu :

Anul Nou și Anul Vechi !

Haiducul I :

- 210 Voi de cînd vă tot certati
Noi un cîntec n-am cîntat.
Dar acum v-ați împăcat,
Anul Nou a triumfat.
Noi un cîntec să cîntăm,
- 215 Pe Anul Nou să-l felicităm.

Haiducii cîntă :

- Și-acest an de bucurie,
Ce de mult îl așteptăm,
Noi cu toți, într-o unire,
Fericire să cîntăm.
- 220 Anul..., an de bucurie,
An de veselie, iubiți ascultători !
Și, iată, că așteptarea la noi a sosit,

Bujor cîntă :

- 225 Foaie verde măr rotat,
Doamne, rău m-ai blestemat !
De cînd satul mi-am lăsat,
Cu codrul m-am cununat,
De dușmani-s înconjurat !
230 Moarte, toți, că mi-au jurat.
Preț au pus pe capul meu,
Ocna m-așteaptă mereu.
Foaie verde fir negară,
Greu și-amar la noi în țară,
De cînd lifta cea păgînă
235 Mi-a cotropit țara română.
La harem, păgînule,
Mi-ai dus tu surorile ;
La haremul din Bostfor (sic !)
Sînt surori de-a lui Bujor,
240 Furate de două luni
De o ceată de păgîni.
De-ar da Domnul, să răzbesc
La acel harem turcesc,
Birul ca să mi-l plătesc
245 Cu pistolul haiducesc !
Foaie verde măr domnesc,
Stau în loc și mă gîndesc
Pe ce cale să pornesc,
Frați de-ai mei ca să-mi gălesc.
250 Să pornesc pe plai la vale,
Îmi vine să plîng cu jale ;
Să pornesc pe-acel colin,
Îmi vine să plîng, suspin.
De-ar da Domnul să răzbesc
255 La acel harem turcesc,
Birul ca să mi-l plătesc
Cum ne vine mai ușor,
(Vorbînd)
Dar, bun sosit la voi, haiduci,
260 Cu pistoale și cu puști !
Voi de cînd stați pe aici,
N-ați văzut potera trecînd
Sau vreun ciocoi, liftă păgînă,
Ce ne ia pîinea din gură ?

Codreanu :

- 265 N-am văzut, n-am văzut,
Măi, nene Bujor,
Că de vedeam,
Beleaua cu noi și-o găsea.

Mărilor (haiduc) :

- 270 Cercam ale noastre flinte rugnite,
Pentru capul lor gătite.

Pandel (haiduc) :

Și-ale noastre pungi golite,
Cu aur ar fi umplute.

Botfor (haiduc) :

- 275 Dar un lucru ne mîhnește,
Potera ne urmărește
Și ne prinde fără veste.

Bujor cîntă :

Să n-aveți teamă, frați haiduci,
Căci cît timp vom fi pe-aici
Și cît vom mai fi haiduci,
280 Multe cete vom zdrobi
Și de-aici tot vom ieși.

Haiducul V :

Dar lasă vorba, căpitane,
Și uită-te la spatele tale,
Căci potera te urmărește
Și te prinde fără veste !

Turcul I :

285 Carnaschi, ghiaure de Buzarist !
A venit tarhonul ca un palicarist
Și vin să vă spun că sînteți îngrămădiți,
De pochera noastră căpitămisiți.

Codreanu :

290 Te știi, te știi, păgîne, că ești în stare
S-aduci într-a noastră ceată tulburare.
Aici ai găsit ce-ți place,
Înapoi la Vodă nu te-i mai întoarce !
Îți vom trimite fesul roș
Să aple și Vodă c-ai dat peste cucoși.

Turcul I :

295 Mai musulache eu va știi și hoții voștrii.
Dar cînd port acest pistol și-acest iatagan,
Și cînd vine-al nostru căpitan,
Și cînd trag cu pușche-n voi,
300 O să cădeți la pămînt ca frunza de mesteacăn.
Toamne, cînd o bate vîntul !

Bujor :

la, vedeți, copii, ce-i cu-acest ciocoi ?
De-i vreun ciocoi nebun,
Să-i puneți pielea la fum,
De-i vreun ciocoi bogat,
305 Să-i dați gloanțe de mîncat !

Vîndtorul :

Voi, de sub paza mea nu veți scăpa
Pînă al nostru căpitan nu v-a grația !
Căci el pe mine m-a trimes
Ca pe voi să v-arestez.
310 Și nici o mișcare să nu cutezați,
Că-n lanțuri grele veți fi legați
Și în temniță aruncați.

Bujor :

Bine, bine ! Vie și-al vostru căpitan,
Că doar nu va fi Bogdan !
315 Și chiar Bogdan dacă va fi,
Noi de aici tot vom ieși.
Măi băieți, sîntem descoperiți,
Iute, armele pregătiți !
Vom pune cartușe și vom trage foc
320 Și prin poteră ne vom face loc.
Iar pe-acest cîine de vîndtor
Și pe ai lui însoțitori,

Să-i dăm pe sama morților,
Să știe și Vodă
325 C-au fost în ceata hoților !

Vindtorul și turcii cîntă :
Iată, căpitanul vine înarmat,
Prinde pe Bujor, în temniță băgat !

Căpitanul :
Măi, străine înarmat,
Groaza-n lume ai băgat,
330 Aici pe unde-ai intrat
Linیștea de-ai tulburat ?
Tu codrii ți-i părăsești,
De poteră nici gîndești ?
Noi azi pace nu mai avem,
335 Veșnic pe tine te căutăm.
Și acum te declar arestat
Și-n puterea noastră dat.
Că avem act de la domnie,
Cu pecetea împărăției,
340 Ca pe tine și-ai tăi hoți,
Să vă arestăm pe toți.
Spune-mi iute cine ști,
Și cu ce nume te numești,
Că aici, pe loc, te nimicesc
345 Cu-această sabie, săbioară,
Prea iubita mea surioară !

Bujor :
Eu sînt Bujor îngrozitor
Care prăd și fac omor !
Bunăoară, de nu crezi,
350 Mergi în codrii mari și vezi !
Unde-s tufele mai mari
Zac ai voștri generali ;
Unde-s tufele mai mici
Stau haiducii mei pitii.
355 Și, ăștia sînt haiducii mei
Care toarnă gloanțe-n voi.

Căpitanul :
La răspunsul ce mi l-ai dat
Meriți să fii arestat ;
La fapta ce ai comis
360 Meriți ca să fii închis
Și păzit de-al meu vînător,
Pentru pradă și omor.

Bujor :
Cum, bre, la prima întilneală
Vrei să mă pui la opreală ?
365 Ai puțină-ngăduială,
Că în furia ce mă găsesc,
Aici, pe loc, te nimicesc
Cu-această flintă ruginită,
Pentru capul tău gătită !

Căpitanul :
370 Sai, măi frate vînător,
Al țării apărător,
C-acest Bujor îngrozitor

Mă mină la moarte
Și groaza m-apucă, frate !
375 Cînd îl văd pe-acest Bujor îngrozitor,
Pe loc îmi vine să-l omor.

Vînătorul :

Măi Bujor, nu te răsti,
Pe-al nostru căpitan a-l omori,
380 **CĂ sînt mare vînător**
Și te-mpușc foarte ușor !

Bujor :

Dacă ați prins voi pe Bujor,
Pe Codrean, pe Mărior,
Pe Pandel și pe Botfor,
Uite, închinăm noi armele noastre haiducești
Înaintea fețelor voastre boierești !
385 Dar să știți un lucru :
Chiar în temniță de voi rămînea,
Nu veți scăpa de răzbunarea mea ;
Și chiar în temniță de-aș putrezi,
De banda haiducească urmăriți veți fi !

Haiducii cîntă :

390 Maică, scumpă maică,
Fiul tău dorit,
Vino, scumpă maică,
De-l vezi chinuit !
Temnița-i adîncă, fierul te-ngrozește,
395 Totuși are-o taină și-un caz de scăpat.
Păsărică, fie-ți milă,
Fuși la maica-n zbor,
Spune-i, dragă păsărică,
Soarta lui Bujor !
400 Păsărica cînd aude,
Iute-n zbor s-a dus
Și-n suspin de rămurele
Mamei lui i-a spus.

Mama lui Bujor cîntă :

405 Drag copil, sînt a ta mamă
Tu ești fiul meu ;
Te-am purtat prin sat în brațe,
Lîngă sînul meu !
Decît te-aș vedea acuma
Astfel ferecat,
410 Mai bine-ntr-o minăstire
Să fii încuiat !
Să citești numai cărți sfinte,
Să faci rugăciuni,
Dumnezeu ca să ne scape
415 Țara de păgîni.
(Vorbește)
Dar, bună ziua, copilași,
Dragii mamei feciorași !
Pe voi cine v-a legat
Și-n temniță v-a băgat ?

Codreanu :

420 Uite, mamă, acest ciine gulerat,
Avînd cuget necurat,

Pe Bujor l-a legat
Și-n temniță l-a băgat !

Mama lui Bujor :

425 Hei, măi ciine gulerat,
Cum de-ai cutezat
Pe Bujor de l-ai legat
Și-n temniță l-ai băgat ?
Ah, Codrene, fătul meu,
N-ascultași cuvîntul meu.
430 Voi în sat cînd ați intrat
Tare rău v-ați înșelat.
Dar, lasă, mamă,
Că moartea pe toți ne cheamă !
Și-or să vadă ei cît e de ușor
435 S-aresteze pe Bujor.

Haiducul rătăcit :

Ah, fraților, cît am umblat,
Dar, în fine, v-am aflat.

Codreanu :

Fără nici o mîngîiere.
Căpitanul nostru pierе.

Haiducul rătăcit :

440 Să n-aveți teamă, frați haiduci,
Căci cît timp vom fi pe-aici
Cu pistoale și cu puști,
Pe toți ciocoiți vom omorî
Și de-aici tot vom ieși.
445 Și, dacă nu vrei ca să crezi,
Am un cîntec haiducesc !

Codreanu :

Să-l auzim !

Haiducul rătăcit cîntă :

Ș-altă foaie fir mohor,
Tinerel Bujor

(refrenul este cîntat după fiecare vers, de toți haiducii)

450 Colea-n vale sub pripor
Este-o ceată de haiduci,
O sută douăzeci și cinci.
Groși în cefe, lați în spete,
La brîu pistoale-ncărcate.
455 Ei aici de vor veni,
Potera vor izgoni.
Pe tine te-or dezlega,
Arme-n mînă vei lua
Și le vei spune atunci
460 Să lase-n pace pe haiduci.
Ca să știe-ntreaga lume,
Cu haiducii nu-i de qlume.

Căpitanul :

Cîntecul tău e frumos
Dar nu are nici un rost.
465 Căci potera mea,
Casa va înconjura
Și pe nimeni nu va lăsa
Vești la haiducii voștri a da.

Haiducul rătăcit catre Bujor :

- 470 Căpitane, te-aș ruga,
Primește-mă-n ceata ta,
Că jur pe onoarea mea
Că eu te voi răzbuna !

Bujor :

- Te primesc în ceata mea
Cu dor de-a mă răzbuna.
475 Dar ce gând te-a îndemnat
Calea-n codru de-ai luat ?
Și de ce nu hotărăști
Codrul ca să-l părăsești ?

Haiducul rătăcit :

- Ah, căpitane, căpitane,
480 Vremurile-s grele,
Țara e prădată
De liftele rele.
Și-ar fi o rușine pentru noi românii,
Să suferim juguri păgîne.
485 Mai bine să ne răsculăm,
Mîna pe arme să punem,
Că-n furia ce mă face
În codru a intra
Este un foc aprins
490 În inima mea.
Dar să nu stăm mult,
Vorba să lungim,
Să căutăm, mai bine,
De-aici să ieșim !

Mama lui Bujor și Haiducii cîntă :

- 495 Foaie verde rămurea,
Voinicel Bujor
(refrenul se repetă după fiecare vers)
Amară, inima mea,
Cîte lacrimi am vărsat
500 Făceam o fîntînă-n sat,
Fîntînă cu cinci izvoare,
Două dulci și trei amare
Să dea la dușmanii tăi,
505 Să plesnească fierea-n ei,
Ah, Bujorul, fătul meu,
Ce mă faci să plîng mereu ?

Bujor :

- Nu mai plînge, maica mea,
Că de-aici de voi scăpa,
510 De hotie mă voi lăsa.
Dar un lucru te-as ruga,
Dacă ții la viața mea,
Cînd o crește-acel mohor,
Să-mi dai voie să mă-nsor
515 Cu-o fată din lumea mare
Numită spînzurătoare.
Și la nunta mea,
Popi și dascăli vor cînta
Și la urmă, cine-o vrea.
520 Ah, Codrene, fătul meu,
În mormînt mă duc de viu

Iar tu-n urmă să rămii
Și haiducii să-i aduni
Și să lupți, să lupți mereu,
525 Precum am luptat și eu !
Iară tu de vei cădea,
Altul, în grabă, te va urma.
Și numai așa, băieți,
Vom scăpa țara de hoți,
530 Răzbunînd fără de milă,
Mame, copii și frați.

Codreanu :

Ah, căpitane, căpitane,
Cuvintele tale mi-au adus o mare jale.
Povața ta mi-a rănit inima.
535 Cum spui tu ca să rămîn
Și haiducii să-i adun ?
Dar gîndește-te în sine,
Ce vom face fără tine ? !
La ce scop noi vom ieși
540 Cînd tu-ntre noi nu vei fi ?
Asta, frate, nu se poate,
Jurăm pe-ale noastre arme toate,
Să nu mai avem libertate !
Uite, banii ți-am adus,
545 Și-n libertate să fii pus !
Dă-i banii ofițerului
Și ia-ți calea codrului ;
Dă-i banii chiar acum
Și deschide-ți al tău drum !

Bujor :

550 Îți mulțumesc, Codrene, frățește,
De binele ce mi-l voiești.
Văd că n-ai putut răbda
În temniță-a mă lăsa.
Mi-ai dat bani și arnăuți
555 Să mă scapi de-acești ciocoi mulți ;
Mi-ai dat bani și rublele
Să mă scapi de la belele.
Domnule ofițer !
Stînd sub pază la al tău vînător
560 Mi-a venit un gîndișor,
Ce să vă dau să fiu scăpat
Și din lanțuri deslegat ?
Să vă dau o pungă cu bani mulți,
Să-mi dați drumul iar la munți
565 Și una cu bani zuralii,
Ca să dați și la copii.

Căpitanul :

I-auzi, măi frate vînător,
Ce spune acest Bujor îngrozitor !
Că ne va da o pungă cu bani mulți,
570 Să-i dăm drumul iar la munți
Și una cu rublele,
Să-l scăpăm de la belele.
Eu, mai că i-aș primi
Dacă tu te-ai învoi.

Vîndătorul :

575 Ia-i, măi dragă leat,
Că banii sînt de furat.
Iar noi de nu-i vom lua,
El pe altul va cumpăra
Și din temniță tot va scăpa.
580 Iar noi n-avem bani de iernat
Și de-nsurat.

Căpitanul :

Măi, Bujor îngrozitor,
Ca să scapi tu mai ușor,
Spune tu domniei mele,
585 Cît în țară-ai haiducit
Mulți creștini ai omorît ?

Bujor :

Domnule, Măria ta,
Jur pe Maica Precista,
Cît în țară-am haiducit
590 Eu creștin n-am omorît.
Unde vedeam săracul
Mi-ascundeam baltașul,
Îi dam bani de cheltuială
Și haine de primeneală.
595 Unde vedeam un turc cu fes roș,
Îi tăiam gîtul ca la cucuș.

Căpitanul :

Dă banii ce-i vei avea
Și armele de jos le ia !

Bujor :

600 Bagă mîna-ntre pistoale,
Vei găsi o pungă mare,
Învelită-n găitane.
Ia-o, dragă căpitan,
Și fă-mi rostul de scăpare !
605 Și de vrei să fii scăpat
Și din lanțuri deslegat,
Domnule ofițer,
Deschide ferestrele,
Să ne-auzim vorbele,
Să ne vedem fețele !
610 Iar de ti-o fi gîndul de trădare,
Să-i dai popii sărindare,
Căci la hanul cel din vale
Te-ntîlnești cu mine-n cale.

Căpitanul :

Mergi, voinice, sănătos,
615 Căci în palme tu ne-ai fost !
Mergi, voinice, mergi cu bine,
Că nu-i vrednic pentru mine
Să omor voinic ca tine !

Haiducul II (Mărior) :

Măi, voinicilor, acum
620 O-ntrebare să vă pun :
Cu ce drept ați cutezat,
Pe Bujor de l-ați legat.

625 Și-n temniță l-ați băgat ?
Nu știți oare că ni-i frate
Și ne-om bate pîn-la moarte
Pentru sfînta libertate ?

Căpitanul :

630 Eu sînt ofițer al României,
Care-n timp de bătălie
Totdeauna voi apăra
Scumpa, draga țara mea.
Și, dacă nu vrei să crezi,
Am un cîntec să-ți probez.

Haiducul III :

Probează !

Căpitanul, Vinătorul cîntă :

635 Sînt soldat zdravăn, fecior de frunte,
Sabia și calul sînt viața mea.
Și-n timp de pace, și-n zile crunte,
Ah, cît de bine le știu purta !
Vai de acela ce cutează
Să-mi atace patria mea,
640 Sîngele-n vine o să-i înceteze,
De lovitura ce-i voi da !

Haiducul III :

645 Dar tu, măi, cu flinta-n spate,
Dracul te-a-mpins la păcate,
Pe Bujor de l-ai legat ?
N-ai știut că e frate cu mine
Și te-mpușc ca pe un ciine ?

Vinătorul :

650 Eu sînt vînător al României,
Care-n timp de bătălie
Și oricînd, voi apăra,
Scumpa, draga țara mea !
Și, de nu vrei ca să crezi,
Am un cîntec să-ți probez
(Cîntă)
Cîmpu-l plin de căprioare,
Iepuri, vulpi și cerbi fugari.
655 Ziua scade, noaptea crește,
Vine timpul de vînat,
Inimioara-ntinerește
C-a sosit ce-am așteptat.
Vai de-acela ce nu poate păzi patul său !
660 Vînătorul vine noaptea ; vînător sînt eu !
Ningă, ploaie și trăsnească,
Fie cum o vrea,
Numai arma să trăiască
Sub mantaua mea.

Haiducul IV :

665 Dar tu, măi cățelandre,
Cu ilic de căpitan,
Cu hanger de chillipir,
Cine dracu te-a-ndemnat
De-ai ridicat brațul tău spurcat
670 Asupra lui Bujor,
Sprijinul românilor,

Spaima veneticilor,
Moartea poteraşilor ?
Ce tot stai ? Te dumireşti,
675 Ori la moarte te gîndeşti ?
Nouă ce-ai să ne vorbeşti ?
Şi vorbeşte mai curînd,
Că-ţi zbor creierii în vînt !

Turcul :

Eu sînt tarhonul palicarist
680 Şi de la Vodă sînt trimis
Ca să vă spun că Vodă şi-ai noştri lei,
Să nu fie prădaţi de voi.
Vodă e al nostru, patria şi tronul ;
Ale voastre sînt temniţa şi codrul !
685 Şi noi urmărim să-i prindem pe toţi
Ce poartă numele de hoţi.

Bujor :

De e vorba pe aşa,
Ce cauţi în tabăra mea ?
Haiducul e român de viţă curată,
690 Nu-i turc, liftă spurcată !
Lipseşte, păgîne, că te nimicesc !
Du-te la Vodă şi spune-i că trăiesc,
Să nu poarte grijă de mine că-s legat,
Temniţa e goală, Bujor a scăpat !

Haiducii cîntă :

695 A scăpat Bujor al nostru,
Vai de voi, ciocoi spurcaţi,
Tremuraţi în pieptul vostru,
Căpitanul ne-a scăpat.
I, ha, tra, la, la !

Căpitanul şi Turcul cîntă :

700 Viclenia şi vînzarea,
Vezi Bujor că a scăpat ?
Noi murim de întristare
Şi el, vesel, a scăpat.
I, ha, tra, la, la,
705 Căpitanul le-a scăpat !

Bujor cîntă :

Eu mă plimb lin prin potecă,
Însoţit de-ai mei haiduci.
Ei au arme, carabine
Şi sînt tovarăşi cu mine.
710 I, ha, tra, la, la,
(Corul haiducilor)
Căpitanul ne-a scăpat !
Eu ies seara la plimbare,
La poteca dintre sate ;
Eu mă plimb pe murg călare,
715 Cu pistoale-ncrucişate.
I, ha, tra, la, la,
Căpitanul ne-a scăpat !
Cine-n cale mă-ntîlneşte
Nu mă-ntreabă-unde mă duc.

- 720 Păru-n cap i se zburlește,
Căci toți știu că sînt haiduc.
I, ha, tra, la, la,
Căpitanul ne-a scăpat !

Intreaga ceată cîntă :

- Anul Nou cu bucurie,
725 Anul Nou ce l-ați dorit,
Vine astăzi să-mplinească
Visul vostru fericit !
730 Azi sînteți la voi acasă,
Aveți o patrie și-un nume !
Ridică-ți fruntea cu mîndrie,
Jucăm hora mai cu foc,
România să trăiască,
735 Hai române, hai la joc !

Din Arh. m. V. Ad.

Cilea Ștefan, profesor suplinitor, culege în 1964 de la Bobeică
St. Simlon, 62 ani, miner pensionar.

Bujoru

din satul și comuna Galu, județul Neamț

PERSONAJELE :

- Bujor
- Codreanu
- Haiducul I
- Haiducul II
- Căpitanul poterii
- Grecul
- Vinătorul
- Roșiorul
- Ciocoiul

Toți cîntă :

- Iată, Anul Nou s-a apropiat,
Iată, Anul Nou s-a apropiat !
Din nou vă vine-mpodobit
5 Și, iată, ca o mireasă vă vine-mpodobit,
Și, iată, ca o mireasă vă vine-împodobit !

Căpitanul :

Iată Anul Nou !
Ura, ura, anul 196... !

Toți cîntă :

- An de bucurie,
An de veselie !
10 Iubiți ascultători,
Fiți buni și primitori,
Căci asta-î așteptarea noastră
Cea demult dorită.
Și Anul Nou la noi iarăși a sosit.

Codreanu :

- 15 Bună vreme, bună vreme,
Frații mei și buni haiduci !
Nu cumva văzut-ați oare
Potera trecînd pe-aici ?
20 Căci rea veste am primit,
Că Bujor ar fi robît
De un grec încă (sic !) numit.

Vînătorul zăngănește lanțul în mîini.

Codreanu :

Dar tu, măi, cu zurgălăi,
Ce te plimbi tu printre noi ?

Vînătorul :

- 25 Eu sînt tinăr vînător
Ce umblam adeseori
După cîrduri de cocori
Și sălbateci căpriori.
De nu mă crezi,
Am un cîntec
30 Să-ți probez !

Codreanu :

Ia, probează !

Toji cîntă :

- Ziua scade, noaptea crește,
Vine timpul de vînat,
Inimioara-ntinerește,
35 A sosit ce-am așteptat.
Tune cerul și trăsnească,
Fie ger sau nea,
Numai arma să-mi trăiască,
Sub mantaua mea.
40 I, ha, tra, la, la !

Codreanu :

- Eu sînt Codreanu-ngrozitor
Ce fac pradă și omor.
Cine de mine se leagă
Sîngele-n trup i se-ncheagă,
45 Cine sînteți voi strigoi,
Să sugeți sîngele din noi ?
Să vă retrageți, păgîni,
Că de nu vă dau la cîni !

Grecul :

- Măi Codrene de la plug,
50 Ce în țară tu faci jug !
Să te mai lași de furat
C-ai să mori tu împușcat ;
Să te mai lași de hoție,
C-ai să mori în pușcărie !

Codreanu :

- 55 Grecule, măi liftă rea,
Să mă lași în voia mea,
Că de mine cin-se leagă
Sîngele în trup i se-ncheagă.
Și tu de te vei lega,

60 Și-n tine se va-nchega !

Grecul :

Măi Codrene, măi Codrene,
Te cunoști după sprincene
Că ești făcător de rele.
Închinați armele voastre
65 Înaintea feții voastre !

Codreanu :

Ce-mi tot spui de închinat,
Parc-ai fi un împărat ?
De-nchinat ne-om închina
Cînd țara ne va chema

Grecul :

70 Am ordin de la împărăție
Ca să-ți iau puterea ție.
Armele să mi le-arăți,
Că sînteți înconjurați
De poterași înarmați !

Căpitanul :

75 Măi Codrene-ngrozitor
Ce faci pradă și omor,
Predă-te mie legat
Că, de nu, mori împușcat !
Pune mîna, vînător,
80 Și mi-l leagă binisor !

Vîndătorul :

Predă-te, Codrean legat
Că, de nu, mori împușcat
Și de grenade sfărmat !

Codreanu :

85 Decît să mor împușcat
Și de grenade sfărmat,
Mai bine mă dau legat.

Vîndătorul îi pune cătușele.

Căpitanul :

Măi Codrene, măi Codrene,
Spune-i tu domniei mele,
Cît prin codru ai umblat
90 De Ștefan Bujor n-ai dat ?

Codreanu :

Domnule, Măria ta !
Prin codru cît am umblat
De Ștefan Bujor n-am dat.
Dar tu, de m-ai libera
95 Și din lanțuri m-ai dezlega,
Pe Ștefan Bujor
În palmă ți l-oi da.

Grecul :

100 Domnule, Măria ta,
Pe Codrean nu-l asculta
Că el capu-ți va tăia
Și zilele-ți va scurta.

Codreanu :

Nu vorbi grec rău de mine
Că Bujor acuşa-mi vine
Şi-a fi vai şi-amar de tine.
105 Domnule, Măria Ta,
Dacă mă vei libera,
Pe Bujor
În mină ți l-oi da.

Căpitanul :

Măi Codrene, măi Codrene,
110 Poți să mi te faci ogdrene (sic!)
Că nu scapi de sentinele!
Dar, mai bine tu să-mi cînti
Ce dor ai de la părinți.

Toți cîntă :

Şi-am zis foaie matostat.
115 Rău, maică, m-ai blestemat
Să-mi petrec viața legat
Şi de greci înconjurat.
Azi e zi de sărbătoare,
Lumea toată-i la plimbare
120 Numai eu stau la-nchisoare ;
Lanț la mîini, lanț la picioare.
Fiarele au ruginit,
Carnea mea a putrezit.
De-ar da bunul Dumnezeu
125 Să vină Bujorul meu,
Să mă-ntrebe ce tot plîng
Şi-s de viu încă-n mormînt !

Bujor sună din corn.

Codreanu :

I-auzi cornul cum mai sună !
Sună-n deal şi sună-n vale.
130 N-o fi scumpul Bujor oare,
Să mă scape de-nchisoare ?

Ciocoliul :

Bună ziua, măi române !

Haiducul I :

Mulțumesc ciocoli şi ciîne.

Ciocoliul :

Măi române, tu ești beat !

Haiducul I :

135 Latră, ciocoli gulerat,
Că eu astăzi n-am mîncat.
A-le-lei, ciocoli, ciocoli,
De te-aş prinde prin zăvoi,
Să-ți dau bîte să te-nmoi,
140 De piele să te jupoi,
Să-nvelesc în pielea ta
Pistolul şi flinta mea !

Ciocoliul :

Pentru ce, măi române ?

Bujor spune lovindu-l :

Pentru asta, măi jupîne.

- 145 Bună vreme, bună vreme,
Frații mei și buni haiduci !
Nu cumva văzut-ați oare
Potera trecînd pe-aici ?

Haiducul II :

Am văzut-o, căpitane.

- 150 Chiar cu ea ne-am și luptat
Dar Codrean n-a fost scăpat.
La sosirea dumitale,
Fă-ne-un cîntec de-aprobare,
Că sîntem în mare jale !

Bujor :

- 155 Bucuros, frații mei !
Nu credeam că-n astă viață
O să ne mai vedem în față.
Iar de bucurie,
Să cîntăm un cîntec !

Toți cîntă :

- 160 Și-am zis foaie măr domnesc,
Stau în loc și mă gîndesc
Haiducii să mi-i găsesc.
Căci, de-o lună de cînd viu,
De haiduci nimic nu știu.
- 165 De la Paști pîn-la Ispas
Multe belele-am mai tras.
De-aș mai trage cît am tras,
De haiduci tot nu mă las.

Haiducul I :

Dar bine, căpitane,

- 170 Tu te dai cu noi la sfat ? !
Ia, te uită-n jurul tău,
Potera te-a-nconjurat !

Bujor :

Se poate ?

Căpitanul :

Măi, Ștefane Bujorele,

- 175 Spune-i tu domniei mele,
Pe unde te-ai strecurat ?
Ori foc tîrgului i-ai dat,
Sau arestul tu l-ai spart ?

Bujor :

Domnule, Măria ta,

- 180 Eu pe unde am umblat
Nici foc tîrgului n-am dat,
Nici arestul nu l-am spart
Ci pe poartă am intrat,
Ca un om nevinovat,
- 185 Să mă curăț de păcat.
Dar v-aș întreba ceva :
Astea-s arme haiducești
Sau arme împărătești ?

Căpitanul :

Sînt arme haiducești.

Bujor :

190 Dar bine, frate Codrene,
Tu de codru te-ai lăsat
Și în oraș ai intrat
Iar acum te văd legat ?

Codreanu :

195 Ah, lasă-mă, căpitane,
Că de amărit ce sînt,
Nici nu pot să-ți mai răspund !

Bujor :

200 A-le-lei, haiducii mei,
Mîndri puișori de zmei,
Luați armele în mîni
Și fiți pe ele stăpîni,
Pe Codrean să-l deslegăm,
Arma-n mîină să i-o dăm !

Codreanu :

205 Arma mea, mi-o dați, păgîni,
Că, de nu, vă dau la cîni !
Ați vrut voi ca să mor eu
Dar n-a vrut bunul Dumnezeu
Și de moarte am scăpat,
Să mă curăț de păcat.

Grecul :

210 Măi, haiduc din codrul des,
Cu potcap călugăresc,
Cu pletele despicate
Cu mîinile la spate !
Ce te plimbi tu prin păduri
Pe la brîu cu zburători,
215 Cu vreo opt-nouă panduri ?
Spune-mi mie cine ești,
Că-n furia ce mă găsesc
Eu pe loc te nimicesc.
Că această săbioară
220 Capul la haiduci îl zboară.
Și la vîrf e oțelită,
Pentru pieptul tău gătită.

Bujor :

225 Ah, măi grecale,
Liftă rea, periculoasă,
Fiară rea și lipicioasă !
Și tu îmi erai pe-aici ?
Piei din fața mea, păgîne,
Că îmi descarc arma-n tine !

Grecul :

230 Sai, măi frate vînător,
Și tu, pui de roșior !
Sai în grabă de mă scoate,
Că mă iau fiori de moarte !
Pe-acest Bujor îngrozitor
Îmi vine să-l omor.

- 235 Ah, iubită săbioară,
Mai îți minte de-astă vară
Cînd adesea prin războaie
Tu făceai pe cîmp șiroaie ?
Iar acum, de mă iubești,
240 Afară din teacă să-mi ieși
Și-n pieptul lui Bujor să te oprești !

Căpitanul :

- Măi Bujor îngrozitor
Ce-ndrăznești să faci omor !
Predă-te mie legat,
245 Că, de nu, mori împușcat !
Pune mîna, vînător,
Și mi-l leagă binișor !

Vînătorul scoate lantul.

Bujor :

- Dar tu, măi, cu zurgălăi,
Ce te plimbi tu printre-ai mei ?
250 Astea sînt zdrențe de cîrpă
Sa ie-ritindeți voi pe rîpă ?
Sau sînt femei cu naframă,
Să se dea legați de teamă ?
De moarte să te pregătești
255 Sau cu mine mai vorbești ?

Vînătorul :

Domnule, Măria ta,
Pe Bujor nu-l pot lega,
Că Bujor e-ngrozitor
Și-ndrăznește-a face-omor.

Căpitanul :

- 260 Măi, tinere vînător,
Si tu, pui de roșior !
În țară cînd am intrat,
Sub drapel voi mi-ați jurat
Că toate veți îndeplini
265 După cum voi porunci.
Însă bani nu veți primi.
Acum v-am însărcinat
Pe Bujor să-l văd legat.

Vînătorul :

- Predă-te Bujor legat
270 Că, de nu, mori împușcat !

Bujor :

Mă predau, luați-mi arma
Cea mai scumpă decît mama.
Nu credeam că-n viața mea
N-o să am parte de ea.

Vînătorul îl leagă.

Căpitanul :

- 275 Măi, Ștefane Bujorele,
Spune tu domniei mele
Unde-ți sînt averile
Ca să-ți scap eu zilele !

Bujor :

280 Averile-s la cei copaci,
Ajutor la cei săraci,
Să-și cumpere boi și vaci.
Unde-ntîlneam vreun creștin
Îi dădeam pîine și vin ;
285 Unde-ntîlneam un turc sau grec
Ah, îmi ardea inima-n piept,
Arma la ochi o puneam,
Ca pe-un cîine-l împușcam
Și la corbi îl dăruiam.
Iar dacă mi-o ajuta Dumnezeu
290 Am să-ți tai și capul tău.

Căpitanul :

Aha, acum te cred, așa !
Dar ești tu sub sabia mea.
Iar acum, măi frate grec,
Să bem un pahar de vin !

Haiducii cîntă :

295 O, preaiubită maică,
Oriunde vei fi,
Fiul tău te cheamă
Spre a-l mîntui !
Din aceste lanțuri grele.
300 Grele și fieroase ;
Din aste ziduri negre,
Negre-ntunecoase.
O, de-ar mai fi vreun bine,
Să mai pot scăpa,
305 Să-mi arăt în lume
Și virtutea mea !

Codreanu :

Măi ciocoi și măi jupîne,
Adă banii-aici la mine
Dacă vrei să fie bine !
310 Așterne-te-acolo jos
Și numără banii frumos !

Ciocoiul îi dă banii.

Codreanu către Bujor :

Măi frătică, frățioare,
Și la brîu cu cinci pistoale !
Ține punga cu-acești poli,
315 Să împarți la sentinele
Și să scapi de-aceste zile grele !

Bujor :

Îți mulțumesc, frate Codrene.
Și de-o fi ca să scap eu
Să-ți ajute Dumnezeu !
320 Măi frătică, frățioare,
Și la brîu cu trei pistoale !
De-i vedeă că nu mai sînt
Si că intru în mormînt,
Cete de haiduci să strîngi
325 Și la greci să nu te duci.
Banii toți să mi-i luați
Și pe greci să-i spînzurați.

Măi tu, tînăr roșior,
Și tu, tînăr vînător,
330 Ce să vă dau să fiu scăpat
Și de lanțuri deslegat ?

Vînătorul :

Poți să-mi dai tu ce mi-i da,
Eu țara nu mi-oi trăda.
Cînd în țară am intrat,
335 Sub drapel eu am jurat
Că toate le-oi îndeplini
Însă bani nu voi primi.

Haiducii cîntă :

Nu este-n lume altă durere
Ca să pătrundă în sufletul meu,
340 Pe tot pămîntul nu e ființă
Să sufere cît sufer eu.
Pierdui cu totul mica speranță,
La libertate nu mă gîndesc.
Aștept ca moartea să mă scape
345 Din aceste lanțuri ce mă-ngrozesc.

Bujor cîntă :

Aștept ca moartea să mă scape
Din aceste lanțuri ce mă-ngrozesc.
(Vorbit)
Măi tu, tînăr vînător,
Și tu, pui de roșior !
350 Vă dau o pungă cu poli,
S-o-mpărțiți voi amîndoi
Și să fiu scăpat de voi !

Vînătorul :

I-auzi, frate roșior,
Ce spune acest Bujor,
355 Că dă o pungă cu poli.
Aș lua-o. Tu ai vrea ?

Roșiorul :

Ia, măi frate înarmat,
Să avem bani de-nsurat !

Vînătorul :

Predă banii care-i ai asupra ta,
360 Că eu arma-n mîini ți-oi da !

Bujor :

Bagă mîna-ntre pistoale,
Vei găsi o pungă mare.
Ia-o și să fiu scăpat
Și din lanțuri deslegat !

Vînătorul ia banii.

Bujor :

365 Arma mea, barbari, păgîni,
Că de vreau vă dau la cîini !
Ați vrut voi să mor eu
Dar n-a vrut bunul Dumnezeu
Și de moarte am scăpat,
370 Să mă curăț de păcat.
Grecule cu ceafa groasă,

- Mi-ai supt măduva din oasă !
 Grecule cu nas subțire,
 Mi-ai supt sângele din vine !
 375 Ia, să vă retrageți, păgîni,
 Că de nu, vă dau la cîini !
 A-le-lei, haiducii mei,
 Mîndri pușori de zmei,
 Ce rău oare v-am făcut
 380 De la greci voi m-ați vîndut ?
 Ce, la mine n-ați avut
 De mîncat și de băut,
 Haine bune de-mbrăcat,
 Cal frumos de-ncălecat ?

Haiducul II :

- 385 De cînd în țară-am intrat,
 Eu pe nimeni n-am trădat.
 Dar acum să fiu iertat
 De greșeala ce-am făcut.

Bujor :

- De mine nu vei fi iertat.
 390 Cînd tu în bandă mi-ai intrat,
 Tu știi bine ce-ai jurat.

Haiducii cîntă :

- Haideți, haideți după mine
 Că țin calea-n codru bine !
 Sus la munte, sus la munte, sus.
 395 Că-acolo-i Bujorul dus,
 Sus la munte sus.
 Izvoare cu ape reci,
 Turme multe de berbeci,
 Sus la munte sus !
 400 Acolo-i Bujorul dus,
 Sus la munte sus !
 Și-am zis foaie de negară,
 A scăpat Bujorul iară,
 O să vină iar prin țară,
 405 Pe ciocoi să-i bage-n boală.

Poterașii cîntă :

Viclenia și vînzarea !
 Vezi, tu, banii ce-au făcut ?
 Și el, vesel, a scăpat.
 I-ha, tra, la, la, la, la !

Căpitanul :

- 410 Măi tu, tînăr vînător,
 Și tu, pui de roșior,
 Spuneți drept și-adevărat,
 Ștefan Bujor ce v-a dat
 De l-ați făcut voi scăpat ?

Vîndătorul :

- 415 Domnule, Măria ta,
 Jur pe maica precista
 Și pe tinerețea mea,
 Că Bujor nimic n-a dat
 Ci răsîndu-se-a scăpat,
 420 Ca un om nevionvat.

Bujor :

Rămii, doamne, în domnie,
Că eu plec în haiducie !

Căpitanul :

Mergi, Ștefane, 'n lumea ta,
Dumnezeu plata-ți va da.
425 De vrei să nu-mi pară rău,
Să-ți ajute Dumnezeu !

Bujor :

Rămii, doamne, sănătos,
La bună pază ți-am fost,
Dar n-ai fost tu bucuros !
430 Rămii tu cu domnii tăi,
Că eu plec la brazii mei !

Căpitanul :

Rămîn eu cu domnii mei,
Pleacă tu la brazii tăi !

Haiducii cîntă :

Eu mă primblu prin poteci
435 Însotit de-ai mei haiduci.
Toți au arme ca și tine,
Ei sînt tovarăși cu mine ;
Toți au arme ca și voi,
Că sînt tovarăși cu noi.
440 I-ha, tra, la, la !

Bujor :

Iar acum, de bucurie,
C-am scăpat din lanțuri grele,
Să cîntăm cu toții !

Toți cîntă :

Rămîneți cu bine,
445 Fiti fericiți !
Primiți cu bucurie
Dar vă și rugăm,
De v-am greșit ceva,
Rugăm a ne scuza!
450 Primiți cu bucurie
Tot ce v-am cîntat !

Din Arh. C.C.P. Bc.

Înregistrare din spectacolul prezentat la căminul cultural cu
prilejul Festivalului de teatru folcloric din 1966.

Banda lui Groza

din satul Averești, comuna Delenii, județul Neamț

PERSONAJELE :

- Groza
- Haiducul I
- Haiducul II
- Olteanu
- Ciobanul
- Amanla
- Anul Nou
- Anul Vechi
- Căpitanul
- Vinătorul

Anul Nou, Haiducul I, Haiducul II, Ciobanul, Olteanu
intră în casă. Cîntă cu toții de trei ori :

Iată, Anul Nou s-a apropiat !
Din ceruri vă vine-mpodobit.
Și iată-l, ca o mireasă,
Vă vine-mpodobit !

Anul Nou :

- 5 Ah, ce grozav am obosit
Pînă pe acest pămînt de-am venit !
Că Dumnezeu sfîntul m-a trimis
Pe Anul Vechi ca să-l găsesc
Și cu dînsul să vorbesc.
(Către Anul Vechi)
- 10 Bună seara, veterane !

Anul Vechi :

Mare viteaz, căpitane !

Anul Nou :

- Tu ești Ștefan sau Mihai,
Glorios trecut la rai ?
Sau vreun alt apărător
- 15 Al acestui scump popor ?
Spune-n grabă și pe scurt,
Că sînt gata să te-ascult :

Anul Vechi :

- Ah, mă întrebi că cine sînt ?
Că tare sînt obosit
- 20 De drumul ce l-am făcut.
Dar cu toată oboseala
Îți voi spune schingiuiala.
Eu sînt Anul Vechi trecut,
Care de multe ce-am pățit
- 25 Ochii mi s-au adîncit,
Nasul mi s-a înroșit,
Părul, barba s-a-ncîlcit.
Iar cînd se va descîlci
Numai Cel de sus va ști.

- 30 Iar tu, copiliță bălăioară,
Totuși îmi cei socoteală
Și pînă nu m-ai aflat
În pace nu m-ai lăsat.
Dar, iată, acuma-ți vine și rîndul tău,
35 La întrebarea ce-ți fac eu.
Și, dacă se poate, mai pe scurt,
Căci te-amestec cu pămînt !

Anul Nou :

- Ah, ce moșneag îndrăzneț
Către mine te arăți !
40 Și mă-ntrebi că cine sînt ?
Eu sînt Anul Nou sosit.

Haiducul I :

- Salutare Anul Nou !
Tu ce știi că-n viață
Sînt multe și trecătoare,
45 După cum dintr-un munte curge
Un pîriu cu apă dulce,
Tot ca dînsa trece, curge,
Viața unui om prezent.
Te felicitiez, Anul Nou !

Anul Nou :

- 50 Îți mulțumesc dumitale
Pentru felicitare.
Iar pe tine, ghiuj bătrîn,
Te voi face mii fărîmi,
Căci nimic n-ai folosit
55 Într-un an pe-acest pămînt !

Anul Vechi :

- Ah, ce necaz și ce belea
S-a-ncîlcit în barba mea,
De-am ajuns să fiu gonit
De-un copil așa de mic !
60 Acum, cu totul că sînt
Alb de bătrîn,
Mă mai face și nebun !
Dar eu samă o să-i dau
Și la cer, în zbor s-o iau.
65 Iar tu, Anul Nou sosit,
Ia locul meu părăsit !
Și-ți mulțumesc foarte frumos,
Că din grea belea m-ai scos.

Haiducul II :

- Anul Nou și Anul Vechi !
70 Decît voi să vă certați,
Mai bine pe mine să mă ascultați
Și un cîntec să-mi cîntați !

Toți cîntă :

- Acest an de bucurie,
Acest an de veselie,
75 Cu toții să-l urăm !
Primiți cu bucurie,
Primiți cu veselie,
Căci, iată, așteptarea noastră
La noi iarăși a venit.

- 80 Și sfântul Vasile
 La noi iarăși a venit.
 Odată cu Anul Nou
 Vă vine împodobit.
 (Pe altă melodie)
 Foaie verde de negară,
 85 De cînd au intrat în țară,
 Tătari, poloni și mulți cazaci.
 Vai de bieți români săraci !
 Haidem deci să ne unim,
 Pe păgîni ca să-i stîrpicim ;
 90 Pîn' la moarte să luptăm.
 Țara să o apărăm !

Ciobanul cîntă :

- Foaie verde de marar,
 Mă suii în pătular
 Și zării într-un umbrar
 95 Un voinic cît un stejar.
 Voinicul, voinicilor,
 Spaima veneticilor.
 Eu sînt Niță cea care
 N-am nimca pe sub soare,
 100 Decît bățul ciobănesc,
 Dar am suflet românesc.

Olteanul cîntă :

- Foaie verde leuștean,
 M-a născut maica oltean,
 Oltean mîndru și voinic,
 105 N-are teamă de nimic.
 C-așa-i fiul Oltului
 Dușman al dușmanului.
 Toată vara am vărat
 La munteanul cel înalt
 110 Și nimic n-am adunat.

Haiducul I :

- Da n-ați auzit
 De-un Grozan,
 De-un haiduc romântan,
 De un hoț de căpitan ?
 115 El ia miei de la ciobani
 Și de la stîină cîrlani,
 Și tot prinde la strîmtori
 Și despoaie negustori,
 Și de curți, și de averi.

Groza cîntă afară :

- 120 Trage podul, măi podar,
 Să trec la cel gospodar,
 Să-l întreb de sănătate,
 De lovele, de se poate !
 Căci el este singur cuc
 125 Și eu tînăr și haiduc.
 Trage podul mai de-a dreptul
 Că-ți trîntesc un glonte-n piept !
 Cînd eram de anii toți,
 Eram căpitan de hoți ;

- 130 Cînd eram de șaisprezece
Știam Oltul cum se trece.
Legam caii bot la bot
Și treceam Oltul înnot.
(Intră în casă și cîntă).
Foaie verde măr crețesc,
- 135 Cînd oi sta să mă zmeresc,
Pentru ce mă haiducesc ?
(Vorbește către haiduci)
Cum, voi codrul l-ați lăsat
- 140 Și pe mine m-ați părăsit,
Și-ntre aștia v-ați oprit ?
Și v-ați pus la tălmăcit ?
N-a trecut vreun grec,
Liftă păgîină,
- 145 Ce vă ia pîinea de la gură ?

Haiducul I :

- N-a trecut, căpitane,
Că zic zău că dacă trecea
Cu moartea se întîlnea,
Căci încercam această flintă ruginită,
- 150 Pentru capul lui gătită
Și acest hanger de oțel,
Pentru al lui semn.
Și ale noastre pungi golite
Cu aur ar fi fost umplute
- 155 Și-mpărțite la săracii-sărăciți
Și de moarte dezrobiți.

Haiducul II :

- Dar, lasă vorba căpitane,
Și te uită la spatele tale !
Căci potera ne-a înconjurat
- 160 Și de urma noastră a dat,
Și ne-a prins aici pe toți,
Și-a curățit codrul de hoți.

Vînătorul intră și stă la spatele lui *Groza*.

Groza observînd spune :

- N-aveți teamă, măi vonici,
Și ai codrului haiduci
- 165 Căci aștia par a fi români
Iară nu tătari, păgîni.
Ei cu noi se vor uni,
Pentru țară vor muri.

Vînătorul :

- Voi de-aici nu veți ieși
- 170 Pîn-ce-al nostru căpitan nu va veni,
Căci el ne-a trimis pe noi,
Să vă arestăm pe voi.
Și voi aicea să stați
Și pe el să-l așteptați !

Groza :

- 175 Bine, măi, vie-al vostru căpitan,
Cred că nu va fi Marghiloman.
Și chiar el de va fi,
Noi de aici tot vom ieși.

Toji cîntă :

180 Iată, căpitanul vine înarmat
Și prinde pe Groza
Între hoji intrat !

Căpitanul :

185 Măi, vonice înarmat,
Tu aici cum ai intrat
Și-ntre ăștia te-ai oprit
Și te-ai pus la tălmăcit ?
Spune-n grabă cine ești
Că de nu te nimicesc !

Groza :

190 Eu sint Groza-ngrozitor
Ce pe lume fac omor.
Eu și cu ai mei haiduci
Vir groaza în venetici.
Și ăștia sint haiducii mei
Care răped gloante-n voi.

Căpitanul :

195 Pentru răspunsul ce mi-ai dat
Meriți să fii arestat
Și păzit de-al meu vînător,
Pentru pradă și omor.
(Îl leagă pe Groza).
Plîngeți voi, haiducilor,
Plîngeți voi și vă-ntristați
200 C-al vostru Groza este legat !

Groza legat cîntă :

205 Eu mă duc, codrul rămîne,
Plînge frunza după mine
Parcă n-am făcut vreun bine.
Iar de-oi fi făcut vreun rău,
Mi l-oi trage singur eu.
(Schimbă melodia)
De-oi muri, să-mi sap mormîntul
Într-un cîmp cu flori,
Sub stejarul ce-și înalță
Mîndru frunza-n nori.

Haiducii cîntă :

210 Vino, vino printre brazii,
Nu ai teamă c-ai să cazi !

Amanța intră cîntînd :

215 Foaie verde rozmarin,
Am iubit un trandafir.
El de frică s-a răzlit
Și-a plecat la haiducit.
Vir o rană-n pieptul meu,
Să-și plătească birul său.
(Către Haiducul I).
Ah, cît de mult am umblat !
Dar, în fine, v-am aflat.
220 V-am adus bani cît de mulți,
Să vă văd iarăși la munți.
Țineți banii dar acum,
Și deschide-al vostru drum !

Haiducul I către Groza :

Căpitane, căpitane,
225 De cînd stai în nesimțire
Tu nu știi că mîndra
Ne-a adus bani cît de mulți,
Să scăpăm iarăși la munți.
Ține banii dar, acum,
230 Și deschide-al nostru drum !
(Îi pune punga în briu).

Groza :

Măi voinice înarmat,
Ce să dau să fiu scăpat
Și din lanțuri deslegat ?
Eu vă dau bani cît de mulți,
235 Să-mi dați drumul iar la munți.

Căpitanul :

I-auzi măi, dragă vînător,
Ce spune acest Groza-ngrozitor,
Că ne dă bani cît de mulți,
Să-i dăm drumul iar la munți.
240 Eu aș primi dacă tu te-ai învoi.

Vinătorul :

Ai dreptate, frate dragă,
Du-te dară și-l desleagă !
Îa-i banii ce-i va avea
Și libertate-i vom da.

Groza :

245 Cată-aici între pistoale,
Vei găsi o pungă mare,
Ia-o și să fiu scăpat
Și din lanțuri deslegat !

Căpitanul ia punga și îl desleagă.

Haiducii cîntă :

A scăpat Groza al nostru,
250 Vai de cei de prin oraș !
Tremurați în pieptul vostru,
Inimilor, inimași ! (sic !)
C-a scăpat Groza al nostru,
Viclenia și vînzarea
255 Vezi că Groza a scăpat ?
Lumea moare de-ntristare
Și el, vesel, a scăpat !

Groza cîntă :

Eu mă plimb tot prin poteci,
Însoțit de-ai mei haiduci.
260 Ei au arme ca și mine
Și sînt tovarăși cu mine.
(Către căpitan).
Măi voinice înarmat !
Cu ce drept m-ai arestat ?
Pînă bani nu ți-am dat,
265 Tu din lanțuri nu m-ai deslegat.
Spune-n grabă cine ești,
Căci, de nu, te nimicesc !

Căpitanul :

Eu sînt căpitanul României
Ce în timp de bătălie,
270 Scumpa țărișoara mea
Eu cu drag voi apăra.
Și, ca să te încredințez,
Printr-un cîntec să-ți probez.
(Cîntă).
Sînt ostaș zdravăn,
275 Căpitan de frunte.
Sabia și pușca
Sînt viața mea
Si în timp de pace,
Și în zile crunte.
280 Orișicît de bine
Știu a le purta.
Vai de acele
Ce o să cuteze
Ca să-mi atace
285 Patria mea !
Sîngele-n vine
Are să-i înghețe
De lovitura
Ce știu a-i da.

Haiducul II către Vinător :

290 Dar tu, măi, cine ești,
Cu ce nume te numești ?
În codru cînd te-am întîlnit
Mi-ai spus că ești un simplu vînător,
Mult al țării apărător.
295 Eu în tine m-am bazat
Și te-am lăsat
Să-ți cauți de-al tău vînat.
Iar tu, ca drept mulțumire,
Vrei să mi-l omori fără milă ?
300 Tu de moarte te pregătește
Și cu mine tu vorbește !

Vînătorul :

Eu sînt un simplu vînător,
Mult al țării apărător.
Bunăoară, de nu crezi,
305 Printr-un cîntec să-ți probez
(Cîntă)
Vai, sărmanul vînător,
Mult al țării-apărător !
Deșteptarea cînd îi sună
El în tufe s-a ascuns
310 Și-acolo cu draga-i flintă
Pe dușman mi l-a străpuns.
Pune pușca și ochește,
Glonțul vîjîie prin vînt,
Pe dușman în piept lovește
315 Și-l doboară la pămînt.

Groza :

Ale voastre cîntece frumoase
Par a fi și glorioase !
Hai, cu toți mîna să dăm
Și un cîntec să cîntăm,

320 Și cu toții să luptăm,
Să luptăm cu-a noastră viață,
Pentru Țara Românească!

Toți joacă „Hora Unirii”.

Anul Vechi către gospodarul de gazdă :

Rog cerul și pământul,
Să vă dea Domnul tot ce doriți !
325 O stamboală cu bomboane Anului Nou,
Iar Anului Vechi,
Un bacșiș mare cît roata carului !

Toți cîntă :

Rămîneți cu bine,
Să fiți fericiți,
330 S-aveți de bucurie
Să ne mai primiți !
Ani mulți, fericire, bucurie,
Să vă dea Domnul tot ce doriți !

Anul Nou :

Iar din parte-mi, cu onoare,
335 Respectuos, vă rog primiți,
Mica mea felicitare,
Și-ntru mulți ani să trăiți !

Din Arh. m. V. Ad.

Jelериu Elena, profesoară suplinitoare, culege în 1967, de la Radu Jenică, 53 ani.

Codreanu

din satul și comuna Helegiu, județul Bacău

PERSONAJELE :

- *Codreanu* (haiduc)
- *Mocanul* (Anul Vechi)
- *Anul Nou*
- *Căpitanul puterii*
- *Vînătorul*

Toți cîntă :

Iată, Anul Nou s-a apropiat !
Din ceruri, din ceruri vă vine-ncoronat !

Anul Nou :

Bună ziua, bună ziua,
Viteze căpitane !
5 Spune-mi mie cine ești ?
Tu ești Ștefan sau Mihai,
Glorios trecut la rai
Sau vreun apărător
Al acestui scump popor ?

Căpitanul :

10 Salutare, salutare Anul Nou !
De cînd te așteptăm cu mare bucurie,
Întru mulți ani să-ți fie !

Anul Nou :

Iar pe tine, ghiuj bătrîn,
Te tac mi și mi iarîmi,
15 Cu-acest buzdugan oțelit,
Căci pentru corpul tău e pregătît.

Anul Vechi :

Ah, ha ! Anul Nou
De ce mă cercetezi ?
Pe drumul care l-am făcut,
20 Părul și barba mi-au albit.
Iar tu, tinerețe,
Rămii fără bătrînețe,
Căci eu plec.

Toți cîntă :

Sus, tovarăși, nu dormiți,
25 Vremea e să vă gătiți,
Casa să vă măturați,
Masa să vă încărcați.
Noi umblăm să v-aducem
Pe vestitul Anul Nou.

Codreanu :

30 Măi, bade mocane !
Nu ți-i roibul de vînzare,
Nu ți-i roibul de schimbare ?
Ca să-ți dau un car de sare
Și unul cu boi,
35 Să pleci bogat de la noi.

Mocanul :

Nu mi-e roibul de vînzare,
Nu mi-e roibul de schimbare.
Că de-aș vinde roibuleanu
Aș cuprinde tot Ardealu ;
40 Și de-aș vinde mama roibului,
Aș cuprinde Valea Oltului.

Căpitanul :

Măi Codrene, măi Codrene !
Te cunoști după sprîncene
Că ești făcător de rele.
45 În lume cît ai hoțit,
Mulți creștîni ai omorît ?

Codreanu :

Domnule, Măria ta,
În lume cît am hoțit
Eu creștin n-am omorît.
50 De întîlneam un bogat, cu patru boi,
Doi luam și-i lăsam doi ;
Drept în două îi dădeam,
Pe sărac îl miluiam.

Căpitanul :

Măi, Codrene dezarmat,
55 Dă-te de voie legat
Că, de nu, mori împușcat !

Codreanu :

Dar cine sînteți voi ?

Căpitanul :

I-auzi, măi, dragă vînător,
Ce spune acest Codrean îngrozitor !
60 Sai iute și mă scapă
Căci eu cu-a mea mică săbioară,
Ia el cînd m-oi rezezi,
La mine n-a mai sări !

Vînătorul :

Dă-te de voie legat,
65 Ca să nu mori împușcat !

Tofi cîntă :

Plîngeți voi, haiducilor,
Plîngeți și vă întristați,
Că Codreanu e legat
Și la temniță legat !

Codreanu :

70 Căpitane, căpitane,
Bagă mîna-ntre pistoale
Și vei găsi o pungă cu poli
S-o împărțiți cu-ai voștri soldați
Și vînători ;
75 Și să fiu scăpat,
Și din lanțuri deslegat !

Căpitanul :

Auzi, măi frate vînător,
Ce spune-acest Codrean îngrozitor,
Să ne dea o pungă cu poli,
80 S-o-mpărțim între-ai noștri soldați
și vînători.
Primiți ?

Tofi din poteră :

Primim :

Tofi cîntă :

I, ha, tra, la, la !
C-a scăpat Codreanu, ia !
85 La biserică-n potică,
Vînătorul nu-i e frică
Nici de glonț, nici de cuțite,
Nici de arme oțelite.

Codreanu :

Rămii, doamne, sănătos
90 Că nu ți-am fost de folos ;
Rămii, doamne, în domnie
Că mă duc la haiducie !

Din Arh. C.C.P. Bc.

Inregistrare din spectacolul prezentat la căminul cultural cu
prilejul Festivalului de teatru folcloric din 1966.

Banta Păunaşului

din satul Şoimăreşti, comuna Drăgăneşti, judeţul Neamţ

PERSONAJELE :

- Zina Florilor
- Păunaşul Codrilor
- Groza
- Căpitanul de jandarmi

Fără a avea replici, mai pot fi ataşaţi echipei:
haiduci, soldaţi.

Zina cîntă :

- Foiliţă doi bujori,
Eu sînt zina zinelor,
Dragostea haiducilor.
Şi mi-i urît singurică,
5 Măi, bădiţă, Ionică.

Păunaşul :

- Eu, umblînd la vînătoare
După cerbi şi căprioare,
Te-am auzit, dragă, cîntînd
Şi-am venit ca să te-ntreb
10 Cum te cheamă.
Să-mi spui drept.

Zina :

- Mie din botez îmi zice
Zina Florilor, voinice !
Dar dumneata cine eşti
15 De la mine te răsteşti ?

Păunaşul :

- Eu sînt Păunaşul codrilor,
Voinicul voinicilor.
Florinică mititică,
Mult mi-eşti mîndră tinerică.
20 Eu o vorbă ţi-as vorbi
Şi aş vrea să-mi fii soţie
De acum pînă-n vecie.
Şi, de bucuria mea.
Un cîntec să-mi cînti mata !

Zina :

- 25 Cînd oi începe a cînta,
Codrii că vor răsuna
Şi de-o fi Groza pe-aici,
Rău o fi de voi, haiduci !

Păunaşul :

- Cîntă, nici nu te gîndi.
30 Vezi paloşul ăsta ?
Mulţi ca Groza a tăiat.

Zlîna :

Foaie verde de lămîie,
Dragi îmi sînt haiducii mie,
Pe cărare coborînd

35 Şi din arme împuşcînd.

Groza :

Măi, dar cum de-aţi îndrăznit
În al meu codru de-aţi venit
Şi v-aţi pus voi pe cîntat,
De răsună codru-n lung şi-n lat ?

Păunaşul :

40 Eu sînt Păunaşul codrilor,
Viteazul vitejilor.
Dar matale cine eşti
De la mine te răsteşti ?

Groza :

45 Eu sînt Groza cel vestit
Care-n lume-am jefuit.
O să-mi dai tu singur samă,
Să dai paloşul de vamă !

Păunaşul :

Eu, vamă ?
O sabie ţi-oi da, pomană.

Groza :

50 Stai, cu sabia nu da
Dacă ţii la viaţa ta !

Păunaşul :

Măi Groza, ia du-te tu,
Umblă şi coteleşte
Şi vezi liniştea cine-o risipeşte.
55 De s-a întîmpla ceva,
Să-mi şuieri o şuierătură lungă.

Căpitanul care tocmai apare :

Stai, măi Păunaş măi !
Ieri ai scăpat din puşcărie
Şi nu te mai laşi de hoţie ?

60 Stai drept, nemişcat,
În numele legii eşti arestat !

Păunaşul cîntă :

O, maică, scumpă maică,
O, fiul tău dorit,
O, vino de-l vezi, maică,

65 Cum este chinuit !
Stau rezemat în coate,
Privesc prin gratii de fier
Cum lumea se strecoară.
Jandarmii-n lanţuri m-au legat.

70 Eu mă simt nevinovat.
M-au legat în lanţuri grele,
Inima-mi plînge de durere.
Măi Groza, tu-mi eşti frate,
Ce stai cu miinile la spate ?

Groza :

75 Stau și eu și le dau pace.
Ce crezi că le-am putea face ?
La o parte, căpitane,
Că te sfarm cu patul armei !
Dacă vrei să mai ai zile,
80 Dă și arma ta la mine !

Toji cîntă :

Hai, ha, tra, la, la
C-a scăpat Păunul, da !
A scăpat din legători
Păunașul codrilor.

Căpitanul :

85 Măi haiduci, voi ascultați,
Arma înapoi mi-o dați,
Că-i rușine pentru mine,
Dezarmat la legiune.

Groza :

90 Arma na-ți-o înapoi,
Cartușele rămîn la noi.

Toji cîntă :

Rămîneți cu bine
Și să fiți fericiți !
S-aveți veselie
Și tot ce doriți !
95 La mulți ani !

Din Arh. m. V. Ad.

Tărăboanță Maria, profesoară suplinitoare, culege în 1966, de la Sorlescu Gheorghe, 55 ani.

HOȚOMANII

În veacul nostru, condițiile perpetuării haiduciei ca formă de protest social au fost tot mai evident destrămate. Epoca a făcut posibilă doar apariția unor neconformiști al căror program avea mai puțin clar sau aproape deloc, obiectivul de clasă. Cu toate acestea, vestea isprăvilor lor i-a încântat pe cei mulți care doreau să știe că există inși ce pot să-i îngrozească pe cei atotputernici.

Hoțomanii n-au nutrit sentimente de compasiune pentru sărăcime dar, indirect, i-au procurat acesteia unele satisfacții. Terent, Coroi, Lucan ș.a. arată bine acest fapt, prin felul în care tradiția folclorică i-a reținut asimilându-i chiar în unele variante ale teatrului folcloric de certă structură haiducească.

Banda lui Lucan

din satul Luniș, comuna Piatra Șoimului, județul Neamț

PERSONAJELE :

- *Generalul*
- *Colonelul*
- *Plutonierul major*
- *Lucan*
- *Haiducul I (Chifan)*
- *Haiducul II*
- *Haiducul III*
- *Ilenuța codrilor*
- *Moș Niță Pralea*
- *Turcușorul*

Colonelul :

Bună ziua pe anul 196... !

Vă recomand banda haiducilor Lucan și Ștefan, potera și omorîrea lor de către Zina Ilenuța Codrilor !

(Apare generalul pe care-l salută spunîndu-i) :

- Să trăiți, domn' general !
Aflați vestea primită.
Azi 31 decembrie 196...
S-a prădat trenul poștal
5 Cu direcția București-Rădăuți
Și s-a furat un milion lei
Și-un revolver automat.
Eu sînt bine informat
Că bandiții dispăruți
10 Sînt în orașul Rădăuți.

Generalul :

- Bine, bine, Brîndescule !
Vei rămîne-aici cu mine
Căci avem nevoie și de tine.
Cu domn' plutoner Căciulescu
15 Veți merge împreună după acești bandiți.
Dar, înainte de plecare
Noi cu toții vom cînta
Cîntecul ce se cuvine,
De plecat în urmărire ;
20 Cîntecul de prin munți,
De plecat după haiduci.

Toți cîntă :

Din arestul mare, din peștera neagră.
Au scăpat haiducii și iarăși ne-atacă.
Haidem noi, cu toți, în codri la ei,
25 Cu arme și baionete să-i salutăm pe ei !

Generalul către Ileanuța care apare acum :

Bonjur, zîină frumoasă,
Cu ochi verzi de puică-aleasă !

Ileanuța :

Mulțumesc, boieri cinstiți,
De la mine ce poftiți ?

Generalul :

30 Nimic, dragă. Sînt generalul Muntean
Și-l caut pe Lucan,
De mai bine de un an.
De-aș da o lovitură-aleasă,
Ar ieși o sumă frumoasă.
35 Dar îmi vine foarte greu,
Fiind singur numai eu.

Ileanuța :

Poat' să-ți fie cît de greu,
El îmi este soțul meu.

Generalul :

40 Spune, fiară blestemată,
De nu vrei să fii tăiată
Și în mare aruncată !

Ileanuța :

Stai pe loc, nu mă tăia,
Că acum voi fluiera
Și pe față ți-l voi da.
45 Mi-i teamă că m-ai tăia !

Lucan vine cu haiducii, fluierînd. Apoi spune :

M-a pălit sughitul morții,
La ceea ce nu mă așteptam.
Dar ce văd venind din vale ?
Unul îmbrăcat militar !
50 E și zîna Ileanuța,
O cunosc după costum.
Nu știu, mi-a găsit vreun frate,
Or că m-a vîndut de-acum ! ?

Haiducul I :

55 Hai de-aicea să plecăm,
Ochii cu ei să nu dăm !

Generalul :

Stai pe loc, Lucan, canalie,
Nu face nici o mișcare !
Sînt generalul Dragoș.
Am venit ca să-ți iau capul
60 Cu această sabie lucită,
Pentru capul tău gătită.

Lucan :

Stai pe loc, ce crezi tu, mă,
Ce crezi că mă tem de voi ?

Dintr-un pas făcut acum
65 V-am pus jos pe amîndoi.

Generalul :

Sai măi frate-n ajutor,
Că banditu-ngrozitor
Mă amenință cu omor !

Colonelul și plutonierul se apropie.

Generalul :

Chiar acum să-l văd legat !
70 Și, să nu mai stați la sfat,
Că acolo va vedea
Ce omor și jaf făcea.

Plutonierul îl leagă pe Lucan.

Lucan : (cîntă)

Astăzi mă văzui legat,
De mîndruța mea trădat.
75 Sint băgat la pușcărie,
Cînd voi scăpa nu se știe.
(Vorbește).
Domnule, Măria ta,
Dați-mi voie dac-ați vrea,
Să-mi sărut logodnica
80 Care-a fost să fie-a mea.

Generalul :

Ia-ți, bădiță, ziua bună,
De la stele, de la lună,
De la mîndra cea frumoasă,
Căci de-acum te-ai dus din viață !

Lucan :

85 Ce rău, mîndră, ți-am făcut,
Poterei de m-ai vîndut ?
Rămii, mîndruță, cu bine
Căci tu n-ai fost pentru mine !
Căci de-o fi și-oi mai scăpa,
90 Capul tău ți-l voi tăia
Ca să vadă orișicine
Că am fost vîndut de tine.

Ilenușa cîntă :

Am fost și sint a ta soție,
Te duci, te rog nu mă uita.
95 Nu ți-am dorit așa să fie ;
Nu ți-am dorit așa ceva.

Generalul :

Măi Lucane, măi Lucane,
Ia, să-mi spui acuma-n grabă,
Ce-ai făcut în lumea-ntreagă,,
100 Dacă vrei să scapi nebătut.

Lucan :

Răstignit pe cruce sus,
Vreau să fiu, ca și Isus.
Și eu vouă nu voi spune
Ce-am făcut în astă lume.

Generalul :

105 Ai să mori de glonț de pușcă,
Așa cum moare neamul vostru.
Legea zice. Eu o știu
Așa, ca pe „tatăl nostru“.

Lucan :

110 Am pășit-o, frate Gică,
Am uitat și cum mă cheamă,
Dar de-acuma „tatăl nostru“ !

Haiducu! II :

Nu-i nimic, frate ! Am vorbit de-aseară-
ncoace.
Într-un timp, cu domn majur.
El ne face scăpat. Însă vrea un milion.
115 Ce zici, frate ? Să i-l dăm ?

Lucan :

I-l dăm. Numai să mă văd scăpat
Și din lanțuri deslegat.
Căci ca miini m-am pus la pîndă
Și tot noi l-am capturat.

Moș Niță :

120 Bună seara, Ilenuță !

Ilenuța :

Mulțumesc, moș Niță !

Lucan :

Ce-i cu ăsta Ilenuță ?
Îl cunoști ori te cunoaște !
Or așa e dumnealui,
125 O face pe-al dracului !

Moșul :

Fa, eu sînt Moș Niță Prale,
Mai bine zis, socrul dumitale,
Cu stîna de peste vale.

Turcușorul :

I, ha, i-ha s-a isprăvit !
130 Oi!e să le jupim
C-am plecat la domnul Nae,
Să ne-mprumute cu parale.

Toți cîntă și joacă acompaniați de orchestră :

Sus, sus, sus la munte sus,
Toate armele s-au strîns.
135 Și-au plecat după haiduci,
Pe haiduci nu i-au găsit,
Pe Lucan l-au omorît.

Din Arh. m. V. Ad.

Cotvas Mihai culege în 1952, de la mai mulți tineri.

Banda lui Terinte

din satul și comuna Grigoreni, județul Bacău.

PERSONAJELE :

- Terinte
- Un haiduc
- Alt haiduc
- Generalul
- Căpitanul

Generalul :

- Bună seara și bine v-am găsit !
Vă salut cu bucurie
Și vă rog să-mi spuneți mie
De-un haiduc ce-l urmărim
5 De mai mulți ani, să-l prindem.
Căci toți au tihnă și odihnă,
Numai eu ca vai de mine !
Cîtă lume am umblat
Peste ce doresc n-am dat.
10 Dar la întîmplarea că vine,
Nu știu ce va fi cu mine.
Pentru steagul trei culori,
Astăzi sint dator să mor.
Iubesc drapelul și țara,
15 Precum iubesc pe tata și mama !

Căpitanul :

Noroc, domn' general !

Generalul :

Să trăiți, domn' căpitan !

Căpitanul :

- De-am fost haiduc,
Ce umblu prin pădure
20 Înarmat cu armă și cu tun ?

Generalul :

- Țara vrea să fie prins
Și pe mine m-a trimis.
Ah, de-aș pune mîna pe el,
Dragul tatei frumușel,
25 I-aș pune veriga-n bot
Și l-aș judeca să-mi spuie tot ;
I-aș lua arma de la spinare
Și l-aș băga la închisoare.

Terinte :

- Bună seara, fraților !
30 Ce umblați, ce căutați ?

Căpitanul :

Noi umblăm și căutăm
Pe Terinte să-l aflăm.

Terinte :

He, hei ! Auzit-ai de-un Terinte ?
După Terinte umblă patru regimente.

35 Si soldați, și infanterii,
Cavalerii, grănicerii.
Căci eu, cu furatu meu, haiduc,
Vă omor și-apoi mă duc.

Generalul :

Dar tu n-ai știut anume
40 Să intri aici în casă,
Să mă găsești la masă ?
De-acum nu-mi mai pasă.
Acest lanț pe mâni ți l-oi pune
Și-oi pleca cu tine-n lume.
45 Știu bine că nu-ți vine să crezi,
Dar nici soare nu mai vezi.

Haiducul :

Măi, Terinte, tu te lași
La acești doi ucigași ?
Ar fi bine să-i omori
50 Și s-o luăm încetișor.
Ba, uite, afară armata stă gata.
Dar voi să nu vă dați supuși.
Buzduganu-n piept v-au pus ?

Căpitanul :

Bine, ciine gulerat,
55 Ești românul neuitat ?
Chiar la prima întâlnire
Îți pui mintea-mpotrivire ? (sic !)
Căci îmi vine-n gând cu-acest pistol,
Drept pe loc să te omor.
60 Arma, nouă să ne-o dai,
Că de-acuma te predai !

Terinte :

Ba eu arma nu v-o dau
Chiar de-o fi să mă predau,
Să fie să ruginească
65 Arma-n mîna haiducească !

Generalul :

Predă arma, măi tătare,
Că te tai fără cruțare !

Terinte :

Văd că sînt prins.
Mă dau vouă supus.

Haiducul :

70 Dar tu, măi, chipiu vărgat,
Cine te-a pus la păcat,
Pe Terinte l-ați legat,
Hai, răspunde, măi caiafă,
Că-ți trag una după ceafă !
75 Hai, răspunde, măi caiafă,
Că-ți dau capul la picioare !

Generalul :

Iar tu, măi, cu ghioaga-n mină,
Spune-mi mie cine ești,
Cu ce nume te numești !

Haiducul :

80 Haiduc sînt, haiduc mă cheamă.
Șapte ani am fost haiduc
Și de mine iar mă duc !
Dacă nu-ți vine să crezi,
Vrei un cîntec să-ți probez ?

Generalul :

85 Probează !

Haiducul :

Pe cărare sub un brad
Stă haiducul supărat
De vestea ce a aflat.
Pe Terinte l-ați legat.
90 Pe haiduci i-ați împușcat.
Numai unul a rămas,
Inimoara mi s-a ars.

Terinte :

Foaie verde de cicoare,
Toată lumea-i la plimbare
95 Numai eu plec la-nchisoare.
Și-așa, cu botul legat,
În gros voi fi aruncat.
Numai măicuța suspină,
Că mi-a pus lanțul pe mînă.

Căpitanul :

100 Să fim gata să-l pornim
Și pe loc să-l nimicim.

Terinte :

Măi, tinere înarmat
Și în aur îmbrăcat,
105 Îți dau o pungă cu poli
S-o-mpărțiți voi între voi
Și una cu mărunțele
Ca să scap de lanțuri grele.

Generalul :

Dar mie nu-mi trebuie
110 Punga ta cu parale.
Eu de șeful meu sînt trimis,
Pe tine să te găsesc,
Banda să ți-o nimicesc.
Tu, dacă nu te dai supus,
115 Capul tău să fie dus !

Terinte :

Îți dau aur și alice,
Capul să rămînă-aice.

Căpitanul :

I-auzi, generale,
Ce ne spune-acest țilhar !

120 Că ne dă o pungă cu parale,
Să o ia pe-aici la vale.
Ce zici, s-o iau ?

Generalul :

la-o, ia-o, frăţioare,
Să avem de-nsurătoare !

Terinte :

125 Bagă mina-ntre pistoale,
Vei găsi o pungă mare !
Eu să fiu scăpat
Şi din lanţuri deslegat.

Căpitanul :

Poftim, generale,
130 Pung-aceasta cu parale !

Generalul :

Dacă banii s-au luat,
Fă să fie deslegat !

Căpitanul :

Măi, Terinte, tu te juri
Că de-acuma nu mai furi ?

Terinte :

135 Eu mă jur, mă jur, mă jur
Că de-acuma nu mai fur
Nici o casă, nici o masă,
Decît o fată frumoasă.

Căpitanul :

140 Măi, Terinte, blestemat,
Tu de mine eşti scăpat !
(Îi dă armele)

Terinte :

Armele, bărbaţi păgîni,
Că vă tai, vă dau la cîni !
Să-mi daţi banii înapoi,
Că de-acuma-i vai de voi !

Generalul şi căpitanul cîntă :

145 Vezi viclenie, vezi vînzare !
Vezi, Terinte ne-a-nşelat !
Noi murim de întristare,
Şi el, vesel, a scăpat.

Terinte şi haiducul cîntă :

150 A scăpat Terinte-al nostru,
Vai de cei de prin oraş !
Tremurînd ca ni te laşi,

Toţi cîntă :

155 A scăpat de la-nchisoare
Cu vreo opt haiduci călare.
De-ar fi opt, de-ar fi vreo zece,
Ori de peste-o sută-o trece ;
De-ar fi opt, de-ar fi mai mulţi,
Noi cu ei am fi uniţi.

Alt haiduc cîntă :

Trandafir verde rotat,
Măi, Terinte, măi,
160 De dușmani tu ai scăpat,
Căci haiduc cînd tu erai,
Mulți dușmani tu mai aveai.
Tu pe ape joci la cărți,
Pe-acasă te cată toți,
165 Tu pe arme stai la masă,
Jandarmii te cat pe-acasă,
Și umblă din casă-n casă !

Din Arh. m. V. Ad.

Zota Niculina, profesoară suplinitoare, culege în 1967, de la Finaru Vasile, 75 ani.

TEATRUL CU SUBIECTE DE RĂZBOI

Izvorit, fără putință de tăgadă, între limitele acestor județe, teatrul care se referă la evenimente istorice importante din viața noastră națională a ajuns să depășească granițele infiltrându-se și în zonele administrative vecine (Suceava, Iași).

Războiul pentru Independență, primul război mondial și chiar cel de al doilea război mondial, primesc interesante comentarii caracterizate printr-o sinceritate deosebită. Faptele sînt reduse la esența lor, totdeauna bine înțeleasă.

Predarea lui Osman

din satul și comuna Vinători, județul Neamț

PERSONAJELE :

- *Regele României*
- *Generalul Sofronie*
- *Generalul Cerchez*
- *Generalul Cernat*
- *Anul Nou*
- *All-Pașa*
- *Osman-Pașa*
- *Abdu-Suliman*

Toți intră și cântă :

Iată, Anul Nou s-a apropiat,
Din ceruri vă vine-mpodobit,
Ca un împărat
De Dumnezeu sfântul binecuvîntat !

- 5 Anul 196..., an de bucurie,
An cu veselie !
Iată, așteptarea noastră
Din cer a sosit
Și-odată cu sfînt' Vasile,

- 10 La noi a venit.

Generalul Sofronie :

Bună seara, veterane !

All-Pașa :

- Mare viteaz, generale,
Tu ești Ștefan ori Mihai,
Glorios mergînd la rai ?
15 Spune-odată cine ești,
Cu ce nume te numești,
Că pe loc te nimicesc !

Abdu-Suliman :

- Eu sînt Abdu-Suliman,
Dintre perși voinic person
20 Și sînt trimis de sultan,
Cu amară îndrăzneală,
Să declar război în țară.
Dar tu cine ești ?

Generalul Sofronie :

- Fuși, păgine, nu mai sta
25 Că-i amar de viața ta !
Fuși, păgine, de le spune
Că armatele române
Fac rîuri de spume.
Sar ciolane
30 Din armate musulmane.

Abdu-Suliman către Osman-Pașa :

Să trăiești, o, preamărite gazine !
Românii au declarat război crîncen.

Osman-Pașa :

- Băieți,
Voi teamă să n-aveți
35 De români !
Țara mică-a României
O prefacem în Turcie.
Așadar, băieți, noi,
Pîn-la lupta cu românii,
40 Noi ne angajăm
Și un cîntec să cîntăm.

Turcii cîntă :

- Scoală, Osman, te deșteaptă
De vezi Plevna-nconjurată
De români cu spada lată
45 Și de ruși cu șapca lată !
Fata lui Gazin-Osman,
Grivița, poartă-un colan.
Și colanu-i de oțel,
Joacă fulgere pe el.
50 A-le-lei, Grivițo, fa,
Eu colanul ți-oi lua
Și-napoi nu ți l-oi da.
Tu ești fată de păgîn,
Eu sînt viță de român ;
55 Tu ești pentru sărutat,
Eu sînt voinic de luptat.
Ia, deschide sînul tău !
Dacă nu, ți-l deschid eu.

Generalul Cernat :

- Predă steagul, păgine,
60 Că înfing sabia în tine !

Ali-Pașa :

Nu voiesc a mă preda,
Ci voiesc a-nainta
Și cu tine, generale,
A mă lupta.

Generalul Cernat :

- 65 Fuși, păgine, nu mai sta
Că-i amar de viața ta !

Ali-Pașa către Osman-Pașa :

Să trăiți, o, preamărite gazine !
Steagul verde al Turciei
Azi se-nchină României.

Generalul Cernat :

70 Gardă, drepti !
Pentru atac înainte !

Osman-Paşa :

Avangardă levantină, foc !
Aici ne prăpădim.

Generalul Cernat către Abdu-Suliman :

Predă steagul, păgîne,
75 Că-nling sabia în tine !
Steagul verde al Turciei
Azi se-nchină României.

Românii cîntă :

Români, trompeta sună,
Veniți cu mic, cu mare,
80 Armata noastră vine
Cu steagul tricolor.
Ei vin ca să ne-arate
C-au fost peste hotare.
Aduceți flori frumoase
85 Să-ncingem fruntea lor !
Trăiască România,
Trăiască dinastia !

Generalul Cerchez :

Iată și gazinul Osman !

Osman-Paşa :

Da. El e-n persoană, generale !
90 Tu ești acel general necinstit
Care-ai cutezat,
Plevna de-ai înconjurat ?

Generalul Cerchez :

Da, Osmane, eu sînt.

Osman-Paşa :

Nu ți-i frică, generale,
95 De această cutezare
Care-ar să te-nfioreze
Și capul să ți-l reteze ?

Generalul Cerchez :

Nu, Osman, că Plevna voastră
De români e-nconjurată
100 Și miine de noi va fi luată ;
Armatele tale nouă se vor închina,
Iar tu sabia singur vei preda.

Osman-Paşa :

Te-nșeli, generale,
La cele ce-ai vorbit.
105 Nu știi că Osman-Paşa
Nu e de biruit ?
Și-a mea vitează-armată
E mult mai iute ca vîntul.
De frica țării mele
110 Tremură tot pămîntul.
Vezi ienicerii noștri ?
Ia, uită-te la ei !
Parcă-s niște zmei.

- 115 Un semn de voi face,
Dați steagul și fugiți,
Că n-ai să vezi, săracul,
Nici casă, nici părinti.

Generalul Cerchez :

- Gardă, drepti !
120 Pentru atac, înainte !

Toți cîntă :

- Oștile slau față-n față,
Strînse-n cîmpul de război.
Lupta-i gata să se-nceapă,
Lupta crîncenă de-apoi.
125 O, tu, maică întristată,
În ascuns, și trist minut
Îți trimit încă o dată,
Înc-o dată, un sărut.
Astăzi patria ne cheamă
130 Pentru ea ca să luptăm.
Cată dar, iubită mamă,
Orice dor noi să uităm.
Iar cînd vestea morții mele
Pîn-la tine va sosi,
135 Cată-n munți și-ntre vilcele,
Trupul meu spre a-l găsi.
Negăsindu-mă, te-ntoarce,
Te îndreaptă către cer,
În aslobozi (sic!) fii cu mine,
140 Toți acei ce-n luptă pier.

Generalul Cerchez :

Osman, predă sabia !

Osman-Pașa :

- Știi, alei, din ceruri, sfinte Mohamed,
Cu cîte mii de ghiauri în viață am dat pipet .
Dar eu întotdeauna
145 Ieșeam învingător.
Și-acum, românii ăștia,
Un mic popor viteaz,
Mă lasă pe mine astăzi,
Cu lacrimi pe obraz.
150 Fiind rănit și-nvins,
Predau această sabie a mea,
Că nu mai pot lupta cu ea.

Generalul Cerchez :

Primesc această sabie din mîinile tale,
Pe care-o voi depune la picioarele
majestății sale

Anul Nou (informatorul a uitat replica)

Generalul Cerchez :

- 155 Gardă, drepti !
Pentru onor, înainte !

Regele vine.

Generalul Cerchez :

Să trăiți, majestate,
Oștile Măriei-tale
Plevna au cucerit,

- 160 Iar Osman-Paşa,
Cu toată a lui neînfrângere,
Sabia şi-a predat.
Primiţi sabia lui Osman !

Regele :

- 165 Primesc această sabie,
Că eu voi fi rege-al României
Şi voi fi cât voi trăi.
Ţara noastră în robie
Niciodată n-o mai fi.
(Către Osman-Paşa).
Osmane, eşti liber !
- 170 Ia-ţi restul de armată
Şi pleacă !
(Către generalul Cerchez)
Iar, tu, generale
Care ai luptat cu drag.
- 175 De mine eşti decorat.

Toţi cântă :

- Preaiubită adunare,
Vă urăm în cor, vioşi ;
Cu respect vă salutăm,
Fericire vă urăm.
- 180 Anul 196...,
An cu bucurie,
An cu veselie !
Iată, aşteptarea noastră din cer a sosit
Şi-odată cu sfînt' Vasile la noi a venit !

Din Arh. m. V. Ad.

Airinei Ştefania, profesoară, culege în 1962, de la Bălăţescu Vasile Andone, 42 ani.

Predarea lui Osman-Paşa

din satul Şoimăreşti, comuna Drăgăneşti, judeţul Neamţ

PERSONAJELE :

- Generalul Cerchez
- Olişeri români
- Soldaşi români
- Regele României
- Osman-Paşa
- Ali-Paşa
- Soldaşi turci — în număr variabil

Ali-Paşa către turci :

- Băieţi, voi frică să n-aveţi,
De români să nu vă temeţi !
Ţară mică-i România,
Vom preface-o în Turcia !
- 5 Şi dacă vom birui
Pe români vom jefui
Şi-i vom face să strige-n gura mare :

- Ajutoare, ajutoare !
Aşadar, băieţi,
10 Pînă-n luptă cu românii
Noi să ne-angajăm,
Şi un cîntec să cîntăm !

Turcii cîntă :

- Ştiţi, Osman Paşa ne vine
Cu rolul prim
15 Căci sultanul l-a trimis ;
A zis sultanul, bravul, aferim !
Şi-a depus jurămînt mare
Chiar lui Mahomed,
Cu-al său braţ şi paloş tare
20 Bătîndu-se-n piept !
Vai amar, ghiaurul vine
Şi-ar să zică la cadîne :
„Zdraschi gospodine !“
De-am avea noroc vreodată,
25 De-a ne întîlni cu ghiaurii şi ruşii-n faţă,
Vai, cum ne-am ciocni !
Vai, amar, ghiaurul vine
Şi-ar să zică la cadîne :
„Zdraschi gospodine !“.

Generalul Cercez către români :

- 30 Băieţi, astăzi este ziua în care am depus
jurămînt pentru a apăra ţara, chiar cu pier-
derea vieţii noastre.
Aşadar, băieţi, să fiţi curajoşi !
Să nu vă pierdeţi curajul,
35 Căci Dumnezeu e bun şi iartă
Acelora ce luptă pentru ţară,
Cu dragoste curată !
Cum n-ar lupta fii mei,
Văzînd pe tatăl lor cu ei ?
40 Aşadar, băieţi,
Să punem piept cu piept,
Să urcăm pe parapet,
Să vărsăm flancurile române
Peste liftele păgîne !

Românii cîntă :

- 45 Fiii României,
Toţi flăcăi de frunte,
Şoimi de prin Carpaţi,
Dunărea cea lată,
Pe-o îngustă punte
50 O trec înarmaţi.
E bătaie mare,
Lupta e-n turbare
Şi-un glas de român
S-aude strigînd :
55 Arme, arme, arme,
Arme, arme, arme,
Arme ne mai daţi !
(Pe o altă melodie)
Căciula de străbun
Vom face-o s-o cunoască

- 60 De-armata românească ! (sic !)
 Căci românu-i bun viteaz,
 El te scapă de necaz.
 România-i țară mică
 Dar te bate pîn-te strică !
- 65 Așadar, băieți,
 Pînă-n luptă cu păgînii
 Noi să ne-angajăm,
 Înc-un cîntec să cîntăm !
 (Alt cîntec)
 Români, trompeta sună,
- 70 Sculați cu mic, cu mare,
 Armata noastră vine
 Cu steagul tricolor.
 Ea vine ca s-arate
 C-a fost peste hotare.
- 75 Aduceți flori frumoase,
 Să-ncingem fruntea lor !
 C-am dat armatei brave
 Frumoasă instruire,
 Poporului ce-n viață
- 80 În toate-a strălucit.
 Azi, Carol, domn cel mare,
 Un domn plin de iubire,
 Ne scapă de urgie,
 De turcul cel cumplit,
- 85 Ura, ura, ura !
 Trăiască România !

Generalul Cerchez :

Da, da ! Iată și măritul Gazin Osman !

Osman-Pașa :

- Da, da, eu în persoană.
 90 Tu ești cel general vestit
 Care ai cutezat.
 Plevna de-ai înconjurat
 Și-ai bombardat ?

Generalul Cerchez :

Da, bre Osmane, eu sînt !

Osman-Pașa :

- 95 Și nu ți-e frică oare
 De-această cutezare,
 Că poate să te-ntristeze
 Și capul să ți-l rezeze ?

Generalul Cerchez :

- Nu, bre Osmane,
 100 Fiindcă Plevna voastră
 De românii mei este înconjurată.
 Mîni, de noi va fi luată ;
 Armatele tale, nouă ni se vor închina
 Și chiar tu singur,
 105 Sabia-ți vei preda !

Osman-Pașa :

Te-nșeli, generale,
 La cele ce-ai vorbit

- Deloc nu te-ai gîndit !
Nu ştii că Osman-Paşa
- 110 Nu-i om de biruil ?
Iar a mea vitează-armată
E mai iute chiar ca vîntul,
Şi de frica noastră
Tremură întreg pămîntul ?
- 115 Vezi ienicerii mei ?
Ia, uită-te la ei !
Nu par a fi oameni,
Ci nişte pui de lei.
Un semn dacă le-oi face,
- 120 Daţi birul cu fugiţii.
Şi n-ai să-ţi vezi, săracu',
Nici casa, nici părinţii !

Generalul Cerchez :

- Taci, bre Osmane,
Pleacă iute, mai degrabă,
125 Căci cafeaua ți se răcește !

Osman-Paşa :

O, prea mare generale,
Ce îmi faci tu mie asemenea mustrare ?
Căci nu se cuvine
Unui gazin Osman ca mine !

Generalul Cerchez :

- 130 Pentru-ale tale fapte rele
Şi sîngele ce l-ai vărsat
Colo, jos, la Calafat !

Osman-Paşa :

- Într-un ceas a voastr-armată
Va fi ca pleava vînturată,
135 Şi nici voi singuri n-o să credeţi
Căci mai există vreodată !

Generalul Cerchez :

Pentru atac, înainte, marş !

Osman-Paşa :

O, Alah ! Nesictim !
Aici, în foc, ne prăpădim.

Românii cîntă :

- 140 Oştile stau faţă-n faţă
Strînse-n cîmpul de război.
Lupta-aproape e să-nceapă,
Lupta crîncenă de-apoi.
Astăzi patria ne cheamă
- 145 Pentru ea ca să luptăm,
Cată dar, iubită mamă,
Orice dor noi să uităm !
Iar cînd vestea morţii mele
Pîn-la tine va sosi,
- 150 Să străbaţi munţi şi vîlcele,
Trupul meu spre a-l găsi.
Negăsindu-l, te opreşte

Și te-ndreaptă către cer,
Căci acolo locuiesc
155 Toți acei ce-n luptă pier.

Ali-Pașa :

Mărite Gazine,
Nu știu care este cauza
Că de un timp încoace,
Plevna noastră este zi și noapte
160 Bombardată. Și noi nu mai putem lupta
Și noi trebuie grabnic
A ne preda !

Osman-Pașa :

O, Ali ! Oare astea n-or fi înșelăciuni de-ale
tale ? Vrei să ne vezi pe noi la ruși și la
români ?

Ali-Pașa :

165 Nu, mărite gazine,
Dacă nu crezi,
Întoarce ochii tăi și vezi !
Ne-au luat hrana,
Depozitele de muniții,
170 Chiar și drapelele !
Și, după cum vedeți,
Mărite gazine,
Noi nu mai putem lupta
Și trebuie grabnic a ne preda !

Generalul Cerchez :

175 Da, da, bre Osmane,
Trebuie să te predai !

Osman-Pașa :

Mă voi preda, mă voi preda,
Dar mai întâi de toate
Vreau să știu cine ești tu.

Generalul Cerchez :

180 Eu sînt generalul Cerchez
Care de trei luni de zile
Plevna bombardez.
Iar astăzi, prin biruința vitejilor mei ostași
Am ajuns la tine,
185 Cît cu voie,
Cît fără voie.
Și trebuie grabnic a te preda !

Osman-Pașa :

Mă voi preda, mă voi preda !
Dar mai întâi de toate,
190 Rog bunătatea dumitale
De a-mi da libertate mie,
Cît și la acești nenorociți turci !

Generalul Cerchez :

Îți voi da, după cum scrie cartea !
Priviți la dîșii cum se uită
195 La a lor Plevnă și reductă !
Și le văd toate sfărîmate,
Și drapelele de noi luate.

Tot asemenea o să pălească
Care o să se-mpotrivească
200 La armata românească.
Predă sabia, Osmane !

Românii cîntă :

Scoală, Osman, te deșteaptă
Aman, bre Osmane, aman, aman !
De-ți vezi Plevna-nconjurată
205 De români cu spada lată
Și de ruși cu spada lată !
Vai, săraca Plevna noastră,
Cine-o s-o mai stăpînească ?
Rusul din țara rusească
210 Și cu Țara românească !
Tu să cați să te-nchini lui,
Să te-nchini românului.
Iar de nu te-i închina,
Vai și-amar de viața ta !

Osman-Pașa :

215 Știe Alah din ceruri
Și sfîntul Mohamed.
Că eu cu mii de ghiauri
În viață am dat piept
Și-n luptă cărunțit-am
220 Cu orișice popor
Și singur, totdeauna,
Ieșeam învingător.
Iar acum, românii ăștia,
Un mic popor viteaz,
225 Mă lasă chiar pe mine
Cu lacrimi pe obraz.
O, strașnică Turcie,
Tu-mpărăție mare,
Vezi, azi la România
230 Ceri milă și-ndurare !
Văzîndu-mă rănit și-nvins,
Predau această sabie a mea
Căci nu mai pot fi vrednic
De a lupta cu ea.

Generalul Cerchez :

235 Primesc această sabie, Osmane,
Pe care o iau din mîinile tale.

*Românii cîntă „Trompeta sună”. Culegătorul nu notează
textul acestuia.*

Generalul către Rege :

Să trăiți, Majestate !
Azi oștile Măriei tale
240 Plevna au cucerit.
Osman-Pașa nouă ni s-a predat
Și cu toat-a lui îngîmfare,
El sabia și-a închinat.
Primiți sabia, Majestate !

Regele :

245 Primesc această sabie, generale,
Pe care o iau din mîinile tale

În onoarea oștilor biruitoare.
Eu sînt rege al României
Și voi cît veți mai trăi
250 Țara noastră în sabie n-o mai fi.
Osmane, ești liber,
Ia-ți restul de armată și pleacă!
Din Arh. m. V. Ad.

Isaic Elena, profesoară suplinitoare, culege în 1966, de la Isaic Dumitru, 54 ani.

Pacea generală

din satul Grași, comuna Timișești, județul Neamț

PERSONAJELE :

- *Regele României*
- *Împăratul Germaniei*
- *Un general român*
- *Un general german*
- *Un căpitan român*
- *Un grănicer român*
- *Un grănicer neamț*

Toți intrind în casă cîntă :

- Oștile stau față-n față,
Strînse în cîmpia de război.
Lupta e aproape să înceapă,
Lupta crîncenă de-apoi.
- 5 Deci, maică înstrăinată,
În ascuns și scurt minut,
Îți trimit măicuț-o dată,
Înc-o dată, un salut.
- 10 Iar cînd vestea morții mele,
Cînd la tine va sosi,
Bate munții și vîlcele,
Trupul meu spre a-l găsi.
Negăsindu-l te oprește
Și te-ndreaptă către cer,
- 15 Căci acolo locuiește (sic !)
Toți acei ce-n luptă pier.

Regele către generalul român :

- Tu, viteze generale,
Ia comanda armeții întregi,
Cu îndrăzneala cea mai mare.
- 20 Carpații să mi-i treci
Și pe toți frații români,
Din robie să-i deslegi !

Generalul răspunde :

- Să trăiți, majestate !
Am înțeles ordinele date.
- 25 Comanda armeții voi lua,
Peste Carpați voi pleca
Și ținutul României,
Din robie-l voi scăpa.

Generalul român către generalul german :

- 30 Ah, tu, mîndre căpitane,
Şef armatelor germane !
Ce-ai călcat tu, crunt păgîn,
Pe pămîntul meu român ?
Căci pămîntului din Ardeal
Pe care tu îl stăpîneşti,
35 Traian şi Decebal
I-au pus nume românesc,

Generalul german către generalul român :

- Ce spui, tu, generale ?
Pentru-aceste vorbe date,
Voi da ordin la armate
40 Şi vei fi supus la moarte.
Ah, războinice general,
Nici nu vreau să ştiu măcar.
De-o armat-aşa de mică
Am ajuns să ştiu de frică ?

Generalul român către grănicer :

- 45 Tu, grănicere, fii gata !
Să strîngi în mîină arma
Căci în toată ţara
S-a ţinut alarma !
Voi să fiţi cu mine
50 Şi eu voi fi cu voi,
Şi într-o unire

Să mergem la război !

Grănicerul :

- Să trăiţi, domnule general,
Ura, să trăiască armata românească
55 Şi-n orice luptă ea să biruiască !

Generalul german către grănicerul german :

Dar tu, mîndre grănicere,
Cum crezi că ar fi mai bine ?
Să mai luptăm cu românii,
Ori să facem pace mai bine ?

Grănicerul german :

- 60 Să trăieşti, domnule generale !
Vă rog să încheiaţi pace,
Căci de patru ani de zile,
Nu mai putem lupta,
Stînd pe locurile dace.

Împăratul către rege :

- 65 Ah, tu, rege-al României !
Capul meu îl plec azi ţie,
Căci nu mai putem lupta.
Pace voi ca să încheiem,
Căci la Jiu şi la Mărăşeşti
70 Au albit cîmpii de oase,
Morţi de săbiile tăioase.
Şi acum cu toţii
Să cîntăm un cîntec de bătălie !

Toţi cîntă :

Pe Valea Sticlăriei,

- 75 La Coșna și Oituz,
Curgea ziua și noaptea
Obuz lângă obuz.
Sus bubuie tunul
Și îmi pare rău,
80 Căci în astă luptă,
Cu noi e Dumnezeu.
În luptă grea,
În luptă grea.

Regele către căpitanul român :

- O, tu, mîndre căpitane,
85 Ce pentru țară ai luptat !
Ce luptă singeroasă
Pe tine te-a apăsat ?

Căpitanul :

- Să trăiești, majestate !
La Oituz,
90 O schijă de obuz
Lîngă mine s-a sfărîmat
Și brațul mi-a fracturat.

Regele :

- Voi toți ce pentru țară
Ați luptat cu vitejie,
95 De mine sînteți decorați
Cu Avîntul României !

*Toți joacă „Hora Unirii” pe care o interpretează țaraful
de care sint însoțiți.*

Din Arh. m. V. Ad.

Livadaru Paraschiva, culege în 1957, de la Cozma Ion, 47 ani.

Pacea generală

din satul Soci, comuna Borca, județul Neamț

PERSONAJELE :

- *Președintele*
- *Românul*
- *Francezul*
- *Rusul*
- *Italianul*
- *Englezul*
- *Austriacul*
- *Germanul*
- *Turcul*
- *Bulgarul*

Președintele :

Tot s-aud și-acuma tunuri,
Nu e lumea încă-n pace.
Împărați ai Europei,
Ce doriți, mă rog, a face ?

- 5 Ce-i în țara ta, muscale,
Ce voiți să faceți voi ?
Voi nu vreți să facem pace,
Să curmăm acest război ?

Rusul :

- Ce să fie, președinte ?
10 Nu pot pune țara-n cale
Că-i răscoală între dinșii
De-și sparg capul toți muscalii.
Am încercat să sting eu focul
Dar nu-i chip să-l potolesc
15 Și de-aceea eu sînt unul
Ce-ntii pacea iscălesc.

Președintele :

- Dar tu, Kaizere, ce zici,
Nu vrei să te dai bătut ?
Eu vă las de-acum în pace,
20 Nici nu voi să mai ascult.

Germanul :

- Să fac pace ? Nu fac pace
Chiar așa cum credeți voi.
Tot mai am pe lîngă mine,
Încă-un turc și-un bulgăroi.
25 Și-apoi, uite-austriacul,
Facem pace ? Tu ce zici ?

Austriacul :

- Nici prin gînd să-ți vie-a pace,
Cînd mă vezi pe mine-aici.
Să fac pace chiar acuma,
30 Cînd pe italian mai gata l-am dat ?
O să mă vedeți ca mîine,
Tocma-n Roma, turtă bat.
Să întreb bulgarul, ce zice.

Bulgarul :

- D-apoi eu, ce crezi că fac pace ?
35 Ești nebun ori ce voiești,
Cînd bulgarii sînt boierii
Cei mai mari prin București ?
Beau cu turcii spirt de bragă...
Ce gîndești ? !

Francezul :

- 40 Dragă pace mult dorită,
Vreau să vii atunci la noi,
Cînd din nemți, bulgari și unguri,
Vă voi face scrum din voi.
Iar pe turc, în goana mare,
45 Am să-l trec peste hotare ;
Iară fesul lui cel roș
Am să i-l arunc pe jos.

Germanul :

- Mulți am auzit de ăștia
Și nu m-am înspăimîntat.
50 Nici de cuvintele astea,
Încă nu-s înfricoșat.

Francezul către aliați :

 Îl vedeți cit e de increzut ?
 Dar încet lăsat, germanul
 O să facă dînsul pace,
55 Cred că nici nu trece anul.

Rusul către german :

 Măi, auzit-ați voi de Rusia
 Cit e de mare ;
 Și de cazaci cu spete late
 Ce-și petrec viața calare ?
60 Iar muscalii, cit sînt de mulți,
 Or să vă numere ca și oile,
 Prin pustiurile din munți.

Francezul :

 Dar v-am dat și tunuri
 În contra germanilor ;
65 Și-am întărit puterea
 Muntelui mocanilor.
 Erați puși la voia sorții.
 Vin și rușii să ne-ajute
 Cu batalionul morții.
70 Dar cînd lupta se iuște
 Și germanii vor să-nainteze.
 Deodată, ca prin farmec,
 Dau de-armele franceze.
 Și cu românii la un loc,
75 Am intrat deodată-n foc.
 Eu am îmbărbătat românii
 Și le-am spus la fiecare
 Că-n curînd va bate ceasul
 Pentru România mare.
80 Și de-atuncea înainte,
 Luptăm unul contra zece
 Și strigăm cu glas de teamă :
 „Pe aicea nu se trece !”

Bulgarul :

 Vin francezii, trec Siretul,
85 Fugiți toți din România !
 Eu nu mai am măcar vreme
 Să-mi mai iau nici pălăria.
 Mă predau, tu, Românie !
 Ia-ți pămîntu-napoi !
90 Eu nu vreau ca să mai lupt de-acum,
 Cel puțin pînă la vară.

Francezul :

 Ei, bulgare, ce mai vrei de-acum ?

Bulgarul :

 Vreau să-mi string ardeii,
 Să nu-i bată bruma.

Francezul :

95 Știu de asta. Dar mai vrei război ?

Turcul către bulgar :

 Na-ți arma ! Nu mai vreau nimic !
 M-am speriat de voi.

Bulgarul :

Ei, tovarăș de la stînga,
Ce mai faci ?

Bulgarul :

100 Bine, bine ! Dar aliații ăștia
M-au băgat în draci.

Turcul :

Se zăresc fumuri și tună
Prin regatul bulgăresc.
Sînt francezii ce se-ndreaptă
105 Spre pămîntul românesc.
Văd și eu acum, frățică,
Că-s bătut din patru părți.
Toată-armata mi-au zdrobit-o,
Bat la Țarigrad, în porți.
110 Și-a sosit acuma ceasul
Cînd de-această săbioară,
O să mă despart de ea
Ca de-o scumpă soțioară.
Și-acum : ține arma, măi englez nebiruit,
115 Fă deacum ce știi cu țara,
Căci cu mine s-a gătit !
Bre, englezi ! Eu văd, deacuma
Sînt bătut. Cu englezul să fac pace,
Eu încă demult am vrut.
120 Dar să-mi spui tu mie,
Sînt voinici și tari bulgarii ?

Englezul :

Da, voinici cum nu sînt alții ;
Sînt voinici căci știu să fugă,
Dar li-s largi făcuți șalvarii.

Francezul către austriac :

125 Ei, austriece, iată, sînt aici !
Am venit pîn-la Viena,
Să vedem ce zici.

Austriacul :

Cum se poate asta ?
Așa faceți voi război ?
130 Hai, porniți de-a lungul lumii
Și dați bustea peste noi ?
Fug la Budapesta, zău !

Românul :

Bine-ai face ca să fugi
Încolo te-mping și eu.

Austriacul :

135 Cine ?

Românul :

Noi, românii !

Austriacul :

Spre Budapesta ?

Românul :

Da, cu toții.

Austriacul :

140 Cum se face asta, frați,
Căci românii sînt doar morți ?

Românul :

Da, au fost. Dar uite, frați,
Au „înviat” acum pe pămînt.
Un arhanghel c-un trompet,
Ce n-a zis niciun cuvînt,
145 Doar a pus cornul la gură
Și numaicît a sunat,
Și, deodată, ca prin farmec,
Toți românii-au înviat.
Toți, așa, cu arma-n mîni,
150 Într-un ceas s-au adunat.

Austriacul :

Dacă este-așa, ascultă,
Eu cu-arhangheli nu mă bat.
Na-ți arma, măi franceze,
Căci de-acuma sînt predat.

Italianul către austriac :

155 N-ai ajuns la Roma
Și te-ai îmbătat
Cum spuneai atuncea
Cînd ai înaintat.
Ce stai acuma
160 Așa de suparat ?
Ori te doare capul
De cît ai jucat ?

Președintele :

Înc-o dată-mi iau cuvîntul,
Să văd, Kaizere, ce zici,
165 Ai curaj să lupți tu singur ?
Cu-aliații ăști voinici ?

Germanul :

Țineți legătura, frați austrieci !
Hoții de-aliați vor să ne înnece.
Ori îți este și ție-n gînd,
170 Să te dai bătut ?

Austriacul :

Nu de bunăvoie,
Dar n-am mai putut.
Vin francezii,
Vin englezii
175 Și românii !
Vin cu toții !

Germanul :

Ce români visezi, măi frate,
Căci români n-au de unde să fie !
Căci România a fost țară mică
180 Ș-a murit în bătălie.

Românul :

Ba, sînt mulți, sînt cită frunză.
Ce spuneți ? Ați uitat de Mărășești ?
Dacă nu, de ce-ați fugit ?

- Germanul :*
 185 Sai, bulgare ! Ajută-mi,
 Dă-mi, trimite-mi ghiulele !
- Bulgarul :*
 Gata să-ți ajut,
 Dar cu patlagele.
 Cu atîta pot,
 190 Cu nimic mai mult,
 Căci armamentul tot
 Franței l-am vîndut.
- Germanul :*
 Ce faci, Turcie ?
 Țin-te-n Dardanele !
- Turcul :*
 195 Nu mai pot, de-acu
 M-am scapat de ele !
- Germanul :*
 Arme și soldați,
 Trimite-mi, Turcie !
 Căci pe neamul l-a-ncins
 200 O mare urgie !
- Turcul :*
 Nu mai am de unde,
 Nu mai am nici un fel de armătură !
 Ne-au lăsat englezii
 Numai pipa-n gură.
- Francezul :*
 205 Predă-te, germane !
 Pune arma jos !
 Ești bătut de-acuma,
 Din sus și din jos.
- Germanul :*
 210 Scumpă țară, scumpă țară,
 În ce stare-acuma ești !
 Strig la frații să-mi ajute,
 Ei rîzînd îmi spun povești.
 Iar tu, scumpă săbioară
 Ce mi-ai fost ca soțioară,
 215 A sosit ceasul să mă despart de tine
 Și să încapi în mîni străine.
 Căci degeaba te-a-ncins un Kaizer
 Mare pe pămînt,
 Tu n-ai vrut ca să-mi ajuți
 220 Să nu cad azi în mormînt !
- Francezul :*
 Ce-ți blestemi, Kaizere, arma,
 Fiindcă nu ți-a ajutat ?
 Tu nu vezi că și fierul
 De război s-a săturat ?
 225 Chiar și sabia ta simte blestemul,
 C-ai lăsat lumea fără casă,
 Fără hrană, în pustii.
 Ai răpit, ai supt sîngele și banii.
 Tu n-ai milă, tu n-ai suflet,

230 Ești mai rău ca un păgîn !
Pentru asta n-am mai răbdat
Să te las cu arma-n mîni.

Președintele :

Domnilor ! Pe cît am priceput,
S-a lăsat asupra noastră
235 Mila cerului, de sus,
Și-i pace acum.

Toți :

Pace, da !

Englezul :

Acum pace vreți cu toții,
Cînd vedeți c-am încheiat.
240 Pîn-acum a fost ce-a fost,
Dar de-acum s-a încheiat.

Românul :

De-ar mai fi să fie pace,
Ce curaj frumos am face !
Toate-ar rămînea povești,
245 Luptele la Mărășești ;
Cum luptau soldați români,
Păzind țara de păgîni.
S-au înspăimîntat păgîinii,
Ce curaj aveau românii.

Austriacul :

250 Și eu pace vreau de-acum,
Mă iertați c-am glumit.
Să-l ia dracul pe acela
Ce război i-a trebuit !

Președintele :

Pace am dorit ca să văd pînă nu mor.
255 Să trăiască — acela care este-nvingător !

*Toți cîntă un text pe care informatorul nu și-l mai
amintește.*

Din Arh. m. V. Ad.

Adăscăliței Vasile culege în 1951, de la Ruscanu Ilie, 25 ani.

ANEXE-FOTOGRAFII

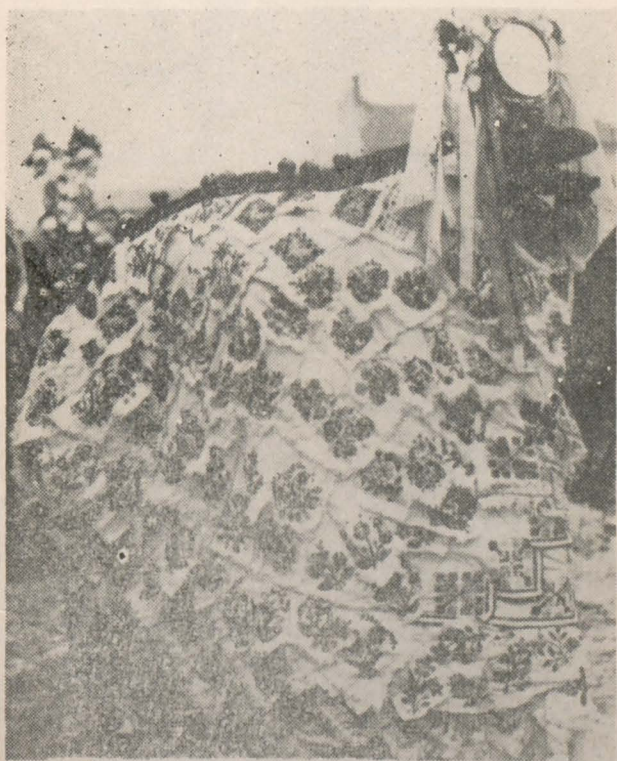
Foto-grafiile de: POPA AXINTE
de la Muzeul Etnografic al Moldovei
din Iasi

CAPRA din Răchitoasa județul Bacău
1937

CAPRA din Vinători județul Neamț
1967

CAPRA din Bicăzul Ardelean județul Neamț
1966

URȘII din Girov județul Neamț
1957

BADANAR din alaiul URSULUI,
la Pirjol județul Bacău
1957

URȘII din Gircina județul Neamț
1967

Un CAL din satul Răcăuți,
comuna Bucium, județul Bacău
1967

CALAMGIU din alaiul CAILOR
la Buda județul Bacău
1967

CAII din Borlești județul Neamț
1967

CĂIUȚII din Pirjol județul Bacău
1967

IROZI la „Încontrarea“ din Dărmănești
județul Bacău
1967

HARAPUL din alaiul CAPREI
la Lipova județul Bacău
1967

MĂSCĂRICI din alaiul CAILOR
la Buda județul Bacău
1937

ANUL NOU la JIANU din Cotumba,
comuna Agăș, județul Bacău
1967

JIANU din satul Cotumba, comuna Agăș,
județul Bacău
1967

ANUL VECHI la JIANU din Cotumba,
comuna Agăș, județul Bacău

PACEA GENERALĂ din satul Mădei,
comuna Borca, județul Neamț
1967

Biblioteca Raională
VASLUI
Regiunea Iași

Responsabil de carte : ERNEST GAVRILOVICI
Tehnoredactor : D. M. ZAHARIA

Dat la cules : 25.I.1968 ; Bun de tipar : 24.IV.1968 ;
Tiraj : 2500 ex. ; Hirtie scris I A 80 gr. m²
Format 24 70 × 100

Tiparul executat sub comanda nr. 12037
la Intreprinderea Poligrafică Bacău

1870-